

**P. GEORGII
BIEGEISEN
SOCIETATIS
JESU. MONS
MYRRHAE...**

Georg Biegeisen

NAZIONALE

VITT. EMANUELE

42

2 B

31

ROMA

42-2-E-31
P. GEORGII BIEGEISEN
Societatis JESU.

MONS
MYRRHÆ.

S E U

BREVIS INSTRUCTIO

D E

SACRAMENTO
PŒNITENTIÆ

A

BIBLIOTHECA MARIANA
SOCIETATIS JESU.

VIENNÆ AUSTRIÆ.

denuo recus.

Typis Francisci Andreæ Kirchberger,
Universitatis Typographi.

ANNO M. DCC. XLIII.

I.

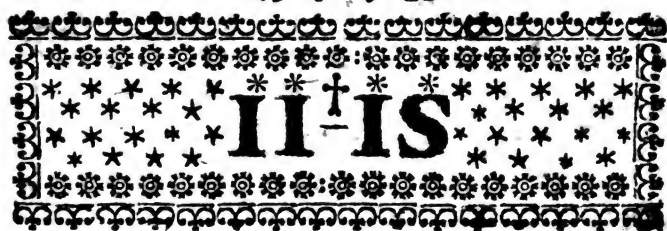
Vadam ad montem
myrrhæ, & ad collem
thuris. *Cant. c. 4. v. 6.*

II.

Manus meæ stillave-
runt myrrham, & digi-
ti mei pleni myrrhâ pro-
batissimâ. *Cant. c. 5. v. 5.*

III.

Sume tibi aromata,
myrrhæ primæ, & ele-
ctæ quingentos siclos, in
pondere sanctuarii. *E-
xod. cap. 30. v. 25.*

PRÆFATIO AD LECTOREM

DAbis, ut spero, veniam, Amice Lector, si mihi usurpem verba illa plena laudis. (a)

Manus meæ stillaverunt myrrham, & digiti mei pleni myrrha probatissimâ. (b) Laudat venales, quas vult extrudere, merces mercator: hoc ipsum & ego facio, Benevole Lector.

) (2

Lau-

(a) Gant, c. c. (b) Horatius.

PRÆFATIO

Laudo meam mercem, & meam deprædico myrrham, ut tu diligas & eligas illam: & verò quid ni laudem atque deprædicem rem omni laude superiorem? myrrham primam, myrrham electam, myrrham probatissimam? Auda-cter loquar, &, si taceam, res ipsa loquetur. Myrrha mea est utilis & honesta; nobilis, & pretiosa; amabilis & jucunda; salutaris & necessaria. (c) *Non est digna ponderatio auri & argenti contra bonitatem illius, & omnia, quæ desiderantur, non valent comparari cum ea.* Ne vero putes, me solùm loqui per aures, en promo causas, profero literas, exhibeo testes.

II. Myr-

(c) Eccli. 6. 15. & Prov. 3. 15.

AD LECTOREM.

II. Myrrha mea est utilis ,
ac prodest generi humano ;
nam per hanc merita Christi
dispensantur ex Ecclesiæ the-
sauro. O Pœnitentia , (ait S.
Chrysostomus) (d) quibus en-
comiis laudes tuas potero cele-
brare ? tu peccatum , miserante
D E O , remittis , paradysum re-
seras , contritum sanas , tristem
exhilaras , vitam revocas , das
fiduciam , reformas vires , gra-
tiam restauras , honorem renovas :
omnia ligata tu solvis , omnia
soluta tu reseras , omnia adversa
tu mitigas , omnia contrita tu sa-
nas , omnia confusa tu lucidas ,
omnia desperata tu animas. O Pœ-
nitentia rutilantior auro , splen-
didior sole , quam non vincit pec-
catum , non defectio superat , nec

(3

de-

(d) Chrysost. serm. de Pœnit. tom. 5.

PRÆFATIO

*desperatio delet? O Pœnitentia
misericordiæ mater, & magistra
virtutum? magna sunt opera tua,
quibus nos solvis, ac reficis de-
linquentes, lapsos relevas, re-
creas desperatos.*

III. Myrrha mea præclara
est & honesta, decora, & ve-
nusta: (e) Nam flores ejus sunt
flores honoris, & fructus ejus,
sunt fructus honestatis. Sicut
fermento malitiæ nihil est igno-
miniosius, quia animam coin-
quinat, ita Sacramento Pœni-
tentiae nihil est gloriosius, quia
culpam eliminat. Quantò Pec-
cator profundius seipsum hu-
miliat in terris, tanto Creator
sublimius per ipsum elevatur
in cælis. (f) *Confessio, & ma-
gnificentia opus ejus, ait Psaltes
regius.*

(e) Eccli. 24. 23. (f) Psal. 110. 3.

AD LECTOREM.

regius. Utrumque enim operatur DEUS; dum per hominis dolorem ac poenitentiam, sui nominis honorem auget, & magnificentiam. Magnificat ergo anima peccatoris Dominum DEUM, sed nunquid & gratia Salvatoris glorificat eum? Ita sanè. Nam DEUS peccatorem, si doleat de peccatis suis, (g) *Coronat in misericordia & miserationibus, & redimit de interitu vitam ejus:* (b) *Educit eum de luto fæcis, de lacu miseriæ, ad portum salutis, in thronum gloriæ; facit eum ex servo peccati, hæredem cæli, ex mancipio diaboli, filium DEI.*

IV. Myrrha mea nobilis est, ex nobili prognata stipite, &

) (4 gau-

(g) Psal. 102. 4. (b) Psal. 39. 3.

PRÆFATIO

gaudens originis vetustate. Tunc enim ac ibi suum Poenitentia sumpsit initium, quando & ubi primus Homo primum commisit peccatum: à condito, inquam, orbe terrarum, in horto, seu paradiso deliciarum: nam culpam fatalis inobedientiæ rigor delevit. Poenitentia, dum noxiam escæ dulcedinem per myrrhæ correxit amaritudinem: unde scriptum est. (i) *Hæc illum, qui primus formatus est à DEO Pater orbis terrarum, cum solus esset creatus, custodivit & eduxit illum à delicto suo. Vidisti myrrhæ meæ vetustatem, nunc ejus quoque, si lubet, intellige dignitatem. In arbore Paradisi primò cæpit & prognata est*
ma-

(i) Sapient. 10. 21

AD LECTOREM.

malitia ; in cruce Christi primò crevit, atque exorta est pœnitentia: nam sanguis & aqua stillans ex Christi vulneribus, nil aliud fuit, quàm myrrha nobilis, ac certum remedium pro nostris sceleribus: cùm omnis vis & efficacia pœnitendi haud profluat aliunde, quàm ex meritis Christi Crucifixi, (k) *qui delens, quod adversùs nos erat, chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci, & exspolians Principatus, & potestates, traduxit confidenter, palàm triumphans illos in semetipso.*

V. Myrrha mea pretiosa est, & incomparabilis valoris, (l) *quoniam omne aurum in comparatione illius arena est exigua,*
 &

(k) Colof. 2. 14. (l) Sap. 7. 9.

PRÆFATIO

*& tanquam lutum aestimabitur
argentum in conspectu illius: Di-
gna profectò, quæ sedibus præ-
ponatur & regnis, plus omni-
bus ametur opibus ac gemmis:*
(*m*). *Quid enim prodest homini,
si universum mundum lucretur,
animæ verò suæ detrimentum pa-
tiatur? Quid juvat aurum, quid
argentum, quid corona, quid
sceptrum apud inferos, (n) quò
tu properas? sola post mortem
virtus aliquid valet, & sola, si
peccâsti, Poenitentia pretium
habet, quo tua redimas pecca-
ta, solvas debita, coelum aperias,
claudas infernum. Eos certè,
qui modò torquentur in flam-
mis gehennæ, haud poenitet al-
terius rei, quàm impoenitentiae.*

Dicunt

(*m*) Matt. 16. 26. (*n*) Eccles. 9.
10.

AD LECTOREM.

(o) *Dicunt enim intra se, pœnitentiam. Ah, nimis seram agentes, & præ angustia spiritûs gementes. Nos insensati erravimus à via veritatis, & viam Domini ignoravimus. Quid nobis profuit superbia? aut divitiarum jactantia quid contulit nobis? &c.*

VI. Age igitur, Amice Lector, si talis est myrrha mea, si tam utilis, & honesta, si tam nobilis & pretiosa, si tam amabilis & jucunda, si tam salubris & necessaria, vade ad montem myrrhæ, & centum eme libras mercis adeò præclaræ. (p) *Sume tibi aromata, myrrhæ primæ & electæ quingentos siclos in pondere sanctuarii, stacten, & onycha, galbanum boni odoris, & thus lucidiss.*

(o) Sap. 5. 3. (p) Exod. 30. 23.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

*cidissimum: facièsque unctiōis
oleum sanctum, thymiana compo-
situm opere unguentarii, mixtum
diligenter, & purum, & sancti-
ficatione dignissimum: sanctifica-
bísque omnia, & erunt sancta, &
quicumque tetigerit ea, sanctifi-
cabitur.* Frustra laudatur myr-
ra, si non usurpatur; frustra
videtur esca, si non habetur;
frustra amatur medicina, si non
emetur. Sit igitur tibi Libellus
iste *Fasciculus Myrrhæ*, (q) qui
tuo comoretur in sinu, tuisque
teratur manibus: crede mihi,
erit *dilectus*, si fuerit lectus. Va-
le, ac vive, Deúmque pro
me ora.

(q) Cant 1. 13.

I.
P A R S
D E
PRÆPARATIONE
A D
CONFESSIONEM.

I.

Memoriâ memor ero,
& tabescet in me anima
mea. *Thren. c. 3. v. 10.*

II.

Duplici contritione
contere eos. *Jerem. c. 17.
v. 18.*

III.

Dixi: nunc cœpi. Hæc
mutatio dexteræ Excelsi.
Psalms. 76. v. 11.

CAPUT. I.

De Examinatione conscientia.

I.

Ræparatio & Examen
ante Confessionem iis,
qui rariùs confitentur,
(a) & sæpius incidunt
in gravia peccata, necessarium est,
adeo, ut sine hoc se exponant pe-
riculo sacrilegæ confessionis, ex de-
fectu integritatis: (b) Illis verò,
qui sæpius confitentur, & à gravi-
bus peccatis abstinere, licet haud
ita necessarium sit, utile tamen est,
& facilè omitti non debet. Cùm

A 2

enim

(a) Vasquez. in 3. p. tom. 4, q. 92. a. 2.
& 3. (b) Conink. in 3. part. dub. 9. n. 72.

enim Confessio fit res magni momenti, non oportet ea in re negligentem esse, atque incurium.

II. In peccatorum inquisitione non requiritur summa, sed (c) sufficit moralis quædam diligentia; qualem nimirum adhibere solent homines in rebus suis magis arduis, ac seriis. Ad hanc diligentiam spectat, ut ille, qui se examinat, solerter dispi- ciat de specie & numero peccato- rum mortalium.

III. Non est autem necesse, (d) imò nec consultum, omnia peccata ve- nialia secundum speciem ac nume- rum nimis sollicitè ad Confessionem instituendam colligere: (e) sed hoc optimum consilium est iis, qui mor- taliter non delinquant, ut illa ve- nialia peccata, quæ animos ipsorum magis gravant, & à quibus liberari de- sident.

(c) Scotus. in 4. d. 17. quæst. art. 2.

(d) Layman. l. 5. tr. 6. c. 5. §. 15. (e) Bres- ferus. l. 6. de conf. cap. 7. n. 70. & c. §. n. 80.

desiderant, novo concepto dolore, & emendationis proposito cum humilitate aperiant.

IV. An examen præmissum ad validitatem Sacramenti fuerit sufficiens, quidam hanc regulam tradit. (f) Si post Confessionem plura peccata mortalia memoriæ occurrent, quàm in confessione dicta sunt, examen non fuit sufficiens, & confessio est iteranda. Si autem occurrunt multò pauciora, examen fuit sufficiens, & confessio non est iteranda, sed satis est, confiteri peccata antea in confessione omissa, & negligentiam, saltem ad cautelam.

V. Nemo tenetur peccata sua scripto annotare; (g) quibusdam tamen utile est, hoc facere. Qui peccata sua facilè atque expeditè à memoria potest dicere, bene agit, si illa scribere omittat : qui verò

A 3

con-

(f) Nugnus. in 3. part. tom. 2. q. 9. a. 1.
(g) Bonacina. de Sacram. d. 5. q. 5. sect. 2.
pun. ult. n. 6.

confessiones suas scribit, cavere debet, ne schediasmata illa per incuriam perdat, propter periculum infamiae propriae, & occasionem peccati alieni, quod faciliè ex lectione talis schedae inventae committi potest.

VI. Qui in confitendo frequentes sunt, (*b*) & exercitati, non indigent ordinariè catalogo scripto vel impresso peccatorum, ex quo conscientiam suam pro facienda confessione examinent: utile tamen est, talem catalogum semel aut saepius legisse; unde talis etiam infra (*i*) ponetur.

VII. Quemadmodum peccata sine ordine fiunt, (*k*) ita de ordine narrandi ea in confessione plus iusto sollicitum esse non conveit. Dic illa, (*l*) si velis, prout memoriae

(*b*) Amussis consc. punct. 11. (*i*) Part. 6. c. 1. (*k*) Eadem Amussis punct. 16. (*l*) Ludov. de Ponte. tom. 1. de perf. tr. 3. cap. 7. §. 1.

moriar occurrunt tuar; vel, si malis servare ordinem, elige unum ex multis, qui tibi magis arridet.

VIII. Alius autem ordo est per cogitationes, verba, & opera, atque omissionem: (m) Alius, per delicta in DEUM, Proximum, & seipsum: alius, per decem præcepta, vel septem vitia capitalia: alius à levioribus peccatis ad graviora; vel vicissim à gravioribus ad leviora: (n) Alius, per octo versus infra ponendos.

IX. Ad bonam præparationem confessionis spectat etiam prudens electio Confessarii, (o) in quo tria potissimum attendere debes, prudentiam, doctrinam, & virtutem: Prudentiam quidem, ut te juvare possit: Doctrinam, ut te juvare nōrit: virtutem, ut te juvare velit. Confessarius indiscretus, est sicut

A 4

Me-

(m) Sotus in meth. conf. p. 5. §. Quæ inten. (n) Part. 6. c. 2. (o) Sucquet. in via vit. æter. l. 3. cap. de conf. prax. 3.

Medicus inexpertus, qui potius mortem procurat, quàm morbum curat. Confessarius indoctus, est sicut ductor cæcus, (p) qui cæce ducatum præstat, & se & illum in foveam præcipitat. Confessarius expers virtutis, est sicut Oeconomus infidelis, cui quadrat illud ef-fatum Ecclesiastici. *Qui sibi nequam est, cui alij bonus erit?* (q)

X. Pulchrè loquuntur hac de re Origenes & S. Ambrosius. (r) Prior quidem hæc habet. *Considera attentè, cui debeas peccata confiteri: prospice animæ tuæ de bone medico, qui nôrit infirmari cum infirmo, flere cum flente, compati patienti: & si medicus est expertus, & misericors, ejus consilia exequere, & quas tibi proposuerit potiones, & pharmaca, excipe, quantumvis amara videantur.* Posterior verò sic ait. (s) *Pro Confessario elige vi-rum,*

(p) Matt. 15. 14. (q) Eccli. 14. 3.
(r) Origenes hom. 2. in Ps. 37. (s) S. Ambros. l. 1. offic. c. 81.

rum, qui virtute & scientiâ te eminenter excedat, noverinque presentibus periculis occurrere, futura prævidere, de imminentiâ admonere, dubia & argumenta tua solvere, & in tempore remedia adhibere: nec solum consilio, sed etiam industriâ te juvare: ac denique talem, de quo possis dicere: Si mala mihi evenerint, per illum sustineo. Sequor enim bene consulentem, & confido in DEO, me non erraturum, si ejus consilium sequar, & si quando, utpote homo, ex inadvertentia contingat errare, DEUS ejus errorem convertet mihi in salutem.

A S

CA.

CAPUT II.

De Contritione & Attritione.

I.

Dolor de peccatis est duplex, (1) *Perfectus*, & *Imperfectus*, hunc Attritionem, illum Contritionem vocant. Uterque hunc in modum definitur. (u) *Contritio* est animi dolor, ac detestatio voluntaria pro peccatis commissis, quatenus sunt offensa DEI super omnia dilecti, cum spe veniæ, & proposito non peccandi amplius, saltem mortaliter, suæque confitendi peccata, & pro iis satisfaciendi. (x) *Attritio*: Est dolor quidam de peccatis, qui vel ex considerata peccati turpitudine, vel ex metu inferni, vel alterius poenæ à DEO infligendæ nascitur.

II. Con-

(t) Pinellus lib. 1. de poen. c. 1. (u) Trident. Sess. 14. c. 4. (x) Idem. loc. cit,

II. Contritio ex vero & supernaturali DEI amore procedit, (1) estque dolor perfectus, appretiati-
vè summus, propter summum bo-
num offensum; atque ideo efficax
ad quævis peccata etiam extra con-
fessionem delenda. (2) Attritio au-
tem ex servili DEI timore prove-
nit, estque dolor imperfectus, at-
que hinc insufficiens sine Sacramen-
to ad remissionem peccatorum mor-
talium obtinendam.

III. Tam Attritio, (a) quàm
Contritio debet esse supernaturalis,
proveniens ex impulsu ac motu Spi-
ritûs Sancti, ut mereatur cum Sa-
cramento remissionem peccatorum.
(b) Unde si hæc vel illa sit merè
naturalis ex naturali principio &
motivo exorta, nihil omnino facit
ad justificationem, sive cum Sacra-
A 6 men-

(1) S. Thom. 3. p. q. 85. n. 6. (2) Lay-
man. l. 5. t. 6. c. 1. n. 9. (a) S. Thom. in
4. d. 17. q. 2. a. 1. (b) Concil. Milevitan.
c. 3. Arausicanum, cap. 7.

mento, five sine illo. Sine fructu dolet, atque invalidè confitetur, quem solum Pœnitet peccâsse propter infamiam, reprehensionem, mulctam, ægritudinem &c. nullo habito respectu ad DEUM.

IV. Contritio, (c) vel Attritio ad omnem confessionem requiritur. Unde, si quis confiteatur, nec priùs contritionem vel attritionem eliciat, peccat mortaliter, etiamsi peccata merè venialia, aut mortalia per aliam Confessionem jam deleta, afferat. (d) Ratio est, quia proxima materia Sacramenti Pœnitentiæ non est sola confessio, sed etiam dolor de peccatis. Qui bonâ voluntate sunt præditi, studiosi virtutum, Deique amantes, faciliùs contritionem eliciunt, quàm attritionem. Qui verò pravos affectus habent, peccatis sunt assueti, multis negotiis ac curis distenti faciliùs attri-

teri

(c) Henriq. l. 4. c. 17. n. 7. (d) Diana. in summa V. Attritio. n. 10.

teri possunt, & solent, quàm contri-
teri. Quare quivis suam, quam
hac in te experitur, facilitatem, se-
qui potest: (e) Absolutè tamen
melius est, ut omnes ad perfectissi-
mam contritionem excitare sese
conentur.

V. Ad valorem Sacramenti re-
quiritur, (f) ut dolor internus ali-
quo modo antecedit confessionem,
vel saltem absolutionem. (g) Ad
Sacramentum Pœnitentiæ non suf-
ficit dolere, quòd non satis doleas:
debes enim reipsa habere verum
dolorem de peccatis. (h) Utile ta-
men est, ex animo dolere, quòd
talem, qualem oportet, contritio-
nem in te non sentias; hoc enim
juvat animum ad melius dolendum,
majorémque gratiam ex Sacramen-
to Pœnitentiæ suscipiendam.

A 7

VI. Si

(e) Pinellus l. 1. de Pœn. 1. 4. (f) Dia-
ma p. 3. t. 4. ref. 134. (g) Layman. l. 5. t. 6.
cap. 4. v. 5. (h) Pinellus l. 1. de Pœnis.
cap. 1.

VI. Sicut *homo ignorat*, (i) *dignusne amore sit*, an odio, ita scire infallibiliter nequit, (k) an veram semper ac supernaturalem contritionem vel attritionem habeat. Si tamen aliquis faciat, (l) quantum in se est, de vera & supernaturali contritione elicitā dubitare vel angī nullo modo debet: in plerisque enim rebus humanis, atque in omni fere negotio salutis nostræ, (si, absit revelatio DEI) major scientia ac certitudo dari non solet, quā moralis, cui quivis prudens ita debet acquiescere, ut omnem ex animo diffidentiam, tristēmque sollicitudinem deponat, ut quæ DEO displicet, neque aliunde trahit originem, quā ex occulta superbia, & vitioso amore sui ipsius. (m) Huc facit illa veritas & doctrina Theologorum, qui docent, DEUM
ex

(i) Eccles. 9. (k) Suarez. l. 9. de grat. c. 10. n. 11. (l) Idem. loc. cit. c. 11, n. 3. (m) Card. Lugo de gratia in M. S.

ex eo , quòd hominem creaverit , & ordinârit ad finem supernaturalem , teneri quodammodo etiam ei dare media ad talem finem proportionata. Cùm ergo contritio supernaturalis inter præcipua & maximè necessaria salutis ac justificationis nostræ media sit, si quis hanc pro suorum remissione peccatorum elicere velit , & prout oportet, conetur , DEUS illi ex officio suavissimæ Providentiæ suæ concursum supernaturalem nunquam denegat, modò aliunde homo nullum ponat obstaculum.

VII. Quamvis Contritio intra breve tempus, (n) & uno fere momento elici possit , consultum tamen est , (o) huic eliciendæ diutius immorari , quò enim illa prolixior, eò etiam melior est , modò vitetur scrupulosa anxietas. Contritio magis consistit in animi dolore

(n) S. Bonav. in 4. l. 16. p. 1. a. 3. q. 1.
(o) Pinellus L. 1. de Pœn. c. 2.

re interno, quàm in externa verborum prolatione: (p) prodest tamen & multum facit ad animi quietem etiam ore ac voce contritionis actum ex pio libello recitare: modò id fiat animo collecto, corde contrito & humiliato. (q) Non opus est multis verbis, ac longis orationibus. David unum verbum dixit, (r) & plenam suorum peccatorum remissionem obtinuit. (s) Publicanus in Templo, & Latro in cruce paucissimis verbis justificati sunt. (t)

VIII. Vera contritio dolor est ex sua natura inter omnes dolores summus, (u) non quidem *intensive* semper, uti experientia testatur, sed *appretiative*, hoc est, secundum æstimationem illius mali, quod homo dete-

(p) Landſper. in Enchir. mil. Christ. c. 13. n. 15. (q) S. Ambr. ad Virgin. laps. c. 3. (r) 2. Regum c. 12. v. 13. (s) Lucæ. 18. v. 13. (t) Lucæ. 23. v. 24. (u) Brunus de Sacram. Poen. p. 1. §. debet dolor ille.

detestatur modo quodam summo, hoc est, super omnia alia mala, quæ peccatum & offensa DEI non sunt. (*) Et hæc causa est, quòd contritio quantumvis parva ac remissa sufficiens sit ad omnia omnino peccata mortalia delenda. (γ) Valde errant, qui contritionem consistere autumant in mœrore aliquo sensibili, qui lachrimas cieat, cor constringat, gemitus ac suspiria protrudat: (z) Talis enim dolor, licet ad contritionem multum sæpè conducat, eam tamen nequaquam constituit, neque semper in potestate hominis est: (a) imò quandoque fraudibus dæmonis, atque aliis illusionibus subjacet.

IX. Fieri potest, (b) & solet, ut quis veram habeat contritionem de

(*) Henricus l. 4. cap. 27. n. 2. (γ) S. Thom. in 4. sent. dist. 7. quæst. 2. art. 1. (z) Landsper. in Enchir. Christ. mil. c. 12. n. 2. (a) Salutius. in 1. part. port. salut. c. 15. (b) Pinellus l. de Penit. c. 2.

de peccatis suis , & simul de aliis malis atque incommodis temporalibus multum doloris ac timoris sentiat , ob infamiam v. g. reprehensionem , castigationem , jacturam valetudinis , favoris humani &c. Dolores enim isti secundarii tantum sunt de malis accessoriis , qui primum illum de D E O offenso non tollunt , sed solum comitantur.

X. Non requiritur , (c) ut de gravioribus peccatis magis , de levioribus minus conteraris. (d) Nec item opus est , ut de quovis peccato seorsim doleas , sed sufficit dolor quidam generalis , qui æqualiter feratur in omnia peccata à te commissa : (e) prudenter tamen sanctèque fit , ut qui gravius deliquit , vehementius etiam doleat :
(f) De-

(c) Layman. l. 5. t. 6. c. 4. n. 6. (d) Cönninck. de Sacram. d. 2. dub. 8. (e) S. Thom. in 3. d. 19. q. 2. a. 2.

(f) Descendere autem ad singula peccata, nec utile videtur esse, nec consultum.

CAPUT III.

De Proposito emendationis.

I.

Verus dolor de peccatis includere debet propositum de cætero non peccandi: (g) ad hoc autem duæ conditiones requiruntur. *Primò* enim debet Propositum esse efficax: (h) *Secundò*, extendere se debet ad omnia peccata mortalia (saltem in communi) & ad omnes occasiones propinquas peccandi mortaliter. (i) *Efficacia* propositi in hoc consistit, ut aliquis talem

(f) Salutius, in 1. part. port. sal. c. 15.

(g) Diana, p. 3. t. 4. res. 116. (h) Layman, lib. 5. t. 6, cap. 4. num. 7. (i) Idem loc. cit.

talem habeat voluntatem non peccandi amplius, quæ voluntatem huic contrariam, hoc est, iterum peccandi, penitus excludat. Et hæc voluntas est, ac dicitur *efficax* ideo, quia quamdiu in homine perseverat, peccatum efficaciter impedit, adeo quidem, ut homo, eâ durante, peccare nullo modo possit.

II. Fieri autem potest, & teste experientiâ, (*) sæpe solet, ut hæc voluntas non peccandi, quæ fuit *efficax* ante Confessionem, & aliquamdiu post eam duravit, paulatim deinde intepescat, minuatur, atque omnino expiret, atque ita homo incipiat iterum peccare, atque in pristinos defectus relabi. Ex quo duplex corollarium deducitur: (1) *Primò* non esse certum argumentum propositi inefficacis, fi

(*) Navarrus c. 3. n. 13. cap. 9. n. 18.

(1) Suar. Sanch. Lug. apud Bufenbaum l. 6. t. 4. c. 1. dub. 2. n. 9.

Si denuo fiat relapsus in antiqua peccata : *Secundo* posse fieri , ut aliquis habeat efficax propositum amplius non peccandi , & simul valde probabiliter judicet , se iterum peccaturum.

III. Nemo tamen hac in re sibi plus æquo blandiatur. (*m*) Si statuis amplius non peccare , & postea æquè multum , vel etiam plus peccas , quàm antea , quis credat , te habuisse propositum efficax ? si fuit efficax , quomodo nullum omnino habuit effectum ? Teste Alberto Magno , (*n*) *Argumentum falsa contritionis habet , qui quamvis peccata deffeat , tamen continuo post dolorem eandem vel alia committere non formidat.* Et S. Augustino , qui sic ait : (*o*) *Inanis est Penitentia , quam sequens cul-*

pa

(*m*) Ludovic. de Ponte. tom. 1. de perf. tom. 3. c. 3. §. 1. n. 1. (*n*) B. Albert. M. in parad. anim. cap. 39. (*o*) S. August. citatus à Soto in method. conf. p. 5. §. de peccato recidivo.

pa coinquinat : nihil profunt lamenta ,
si replicantur peccata : nihil valet de ma-
lis veniam poscere , & mala denuo ite-
rare : bona est peccatorum confessio , *si*
etiam curatio sequatur.

IV. *Q*ui pollicetur fugam pecca-
 torum mortalium , (*p*) & non co-
 gitat eorum *propinquam* occasionem
 evitare , vehementer errat , (*q*) *si*
 verum se credat habere propo-
 situm , sique taliter constitutus con-
 fiteatur , sibi imponit , mentitur
 DEO , & Sacramento , Pœniten-
 tiæ illudit. (*r*) *Occasio propinqua* pec-
 candi est , quando aliquis in tali
 occasione difficulter potest , & vix
 unquam solet abstinere à peccato.
Remota verò peccandi *occafio* est , in
 qua aliquis facilè potest , & sæpe
 solet evitare peccatum.

V. Utrum autem hæc vel illa res
 tibi propinqua occasio sit , (*s*) an
 remo-

- (*p*) Layman. l. 5. t. 6. c. 4. n. 9. 10. 11.
 (*q*) S. Isidor. lib. de sum. bono. cap. 16.
 (*r*) Layman. loc. cit. (*s*) Idem loc. cit.

remota, id ab experientia, & agnita fragilitate tua, aut ex aliis circumstantiis dignoscere poteris. Propinqua tibi occasio esse potest hoc vel illud, quod alteri vix remota, aut nulla omnino occasio est peccandi. Qui conscientiae puritati studiosius invigilant, pericula peccandi non solum propinqua, sed etiam remota fugere statuunt, réque ipsa fugiunt, ea praesertim, quae in rebus magis lubricis, & illecebrosis sunt, quaeque ex vitio naturae, vel consuetudinis, vel alia ex causa plus afferunt, vel afferre possunt nocuménti.

VI. Sicut ad Confessionem peccatorum etiam merè venialium requiritur contritio, (1) vel attritio, ita ad eandem necessarium est propositum vitandi peccata, adeo quidem, ut sine tali proposito confessio invalida fiat, ac sacrilega.

Scien-

(1) Lugo de Sacrament. Poenit. dub. 14. p. 8. & 9.

Sciendum tamen est, (*) propositum vitandi peccata venialia non nihil diversum esse à proposito vitandi peccata mortalia. Non enim teneris velle vitare omnia peccata venialia, (x) sicut mortalia; quare, si vel unum peccatum veniale efficaciter emendare statuisti, poenitentiae Sacramento jam satisfecisti. Item non teneris velle vitare occasiones etiam propinquas peccatorum venialium, sicut mortalium: tam gravis enim obligatio circa leviora peccata esse non potest, quàm circa grandiora.

VII. (y) Terruit te forsàn hæc adeo severa doloris ac propositi ad quamlibet confessionem requisiti obligatio; præsertim si talis es, qui sæpius confiteris, & alia plerumque peccata non affers, quàm quibus hætenus, ceu pani quotidia-

(u) Layman. l. 5. t. 6. c. 4. n. 10. (x) S. Thom. q. 87. a. 1. ad 1. (y) Barry. in anno Sancto p. 3, c. 3, pro 17. Julii præx, 2.

diano , affuevisti , eaque in pari
fere numero , qualitate , & quan-
titate confiteri soles. Si placet au-
dire , utile tibi suggero consilium ;
proderit fortasse ad majus solatium ,
majorémque animi tui quietem. (2)
Si quando ordinaria , quæ dixi ,
peccata confiteri vis , elice *primò*
dolorem de omnibus peccatis tuis in
genere ; *deinde* selige tibi ex omni-
bus unum , vel alterum , à quo pe-
culiarem displicentiam , ac horro-
rem sentis , deque eo specialius do-
le , atque id majore posthac curâ
vitare statue. (3) Si verò nullum
tale peccatum ab ultima confessio-
ne commissum occurrat , sume
unum ex peccatis aliis , quæ jam
aliàs confessus es , idque peccatis
tuis ordinariis adjunge , ac iterum
novo cum dolore ac proposito con-
fiteri. Et hac ratione evitabis pe-
riculum invalidæ confessionis , vel
B fal-

(2) Arias. de freq. com. c. 4. (3) Pi-
nellus, lib. 2. de pœnit. cap. 11.

saltem scrupulum tibi eximes de confessione malè peracta.

VIII. Ad valorem Sacramenti non requiritur semper (b) *propositum formale*, atque expressum, hoc est, tale, quo verbis clavis ac disertis dicas, v. g. „Propono post-
„hac amplius non peccare &c. Sed sæpe sufficit *propositum virtuale* tantum, seu tacitum, hoc est, tale, quod in virtute contritionis vel attritionis elicitz continetur. Ut si quis v. g. ex animo dicat: „Doleo, quòd Deum offenderim &c. Hoc ipso censetur, nolle amplius peccare, Deumque offendere, tametsi hoc verbis clarè non exprimat. (c) Interea tamen melius est, ac securius non tantum virtuale propositum atque implicitum, sed etiam explicitum ac formale ante confessionem elicere. Imò si quis me-

(b) Lugo. de Sacrament. pœnit. d. 14. f. 5. n. 52. (c) Pinellus lib. 2. de Pœnit. cap. 8.

memor peccati cujusdam gravis sentiret, se ad id tunc allici, atque exstimulari, teneretur expressum, & formale habere Propositum, juxta sententiam Theologorum.

IX. (d) Sicut contritio ita & propositum non debet necessario extendi ad omnia peccata mortalia seorsim ac in particulari: (e) Sed sufficit, si in genere feratur in omnia, non habito discrimine majoris vel minoris malitiæ. (f) Neque item necessarium est, ut aliquis comparisonem instituat. „Dicátque, v. g. Propono posthac mille potius vitas profundere, omnium bonorum jacturam facere, valetudinem, famam, & quidvis aliud amittere, potius ad tempus vel æternum gehennæ flammam pati, quam vel unicum peccatum mortale,

B 2

(d) Suarez d. 10. s. 4. n. 28. (e) Bona d. 5. q. 5. s. 1. p. 3. n. 7. (f) Say. in 4. d. 16. p. 1. a. 2. q. 1.

„tale , aut etiam veniale scienter
„ac deliberatè committere , &c.

X. Propositum cum tali compa-
ratione factum equidem bonum ,
(g) sublime ac valde perfectum est ,
omnibus tamen haud vonvenit ,
imò quibusnam periculosum est. (b)
Si DEI spiritus te agat , si fervor
charitatis te urgeat , si nullam ti-
mes vertiginem , nullum periculum ,
indulgere poteris affectui , & agere
quod lubet , & tua tibi devo-
tio dictat.

II. PARS

(g) Salutius. in 1. p. port. sal. c. 4. & 8.
(b) Pinellus l. 1, de pœn. c. 1.

II.
P A R S
D E
CONFESSIO
S E U
NARRATIONE
PECCATORUM.

I.

Dixi. Confitebor adversum
me injustitiam meam. *Psalms.*
31. vers. 5.

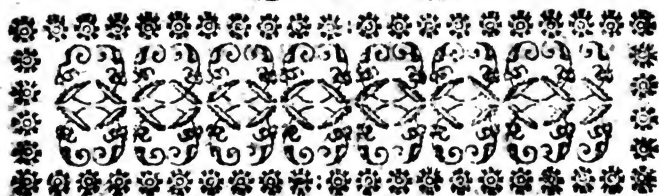
II.

Si confiteamur peccata nostra, fidelis est DEUS, & justus, ut remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. *1. Joan.*
cap. 1. vers. 9.

III.

Qui abscondit scelera sua non dirigetur, qui autem confessus fuerit, & reliquerit ea, misericordiam consequetur.
Prov. cap. 28. vers. 13.

C A-

CAPUT I.

De materia Confessionis.

I.

Confessio in peccatorum enarratione consistit. (i) Materia confessionis sunt *primò*, Peccata mortalia, & venialia, quæ nunquam confessus es. *Secundò* Peccata mortalia & venialia, quæ per confessionem jam aliàs ritè & legitimè expiasti.

II. (k) Solent subinde timoratae conscientiae homines etiam defectus aliquos confiteri, quæ propriè peccata non sunt, (l) sed tantùm im-

B 4

per-

(i) S. Thom. q. 84. a. 2. (k) Joan. Sanchez. d. r. de Sacram. n. 1. (l) Lugo d. 16. de Sacram. s. 2. §. 6. n. 102.

perfectiones, uti communiter vocari solent. (*m*) Hoc autem faciunt vel ad maiorem humilitatem, vel pro maiore animi pace, vel etiam pro remissione culpæ, quæ sæpe, imò plerumque talibus defectibus admixta est: Quare illi, qui similes defectus continentur, culpari non debent.

III. Defectus ejusmodi sunt *primò*, illi actus, (*n*) qui tantum consilio & perfectioni virtutis repugnant, non autem præcepto, vel ipsi virtuti. Uti est v. g. omissio precum, vel operum ex laudabili devotione susceptorum, denegatio obsequii, quod alteri præstare facile posses, non tamen teneris &c. *Secundò*, Transgressionem earum legum, regularum & statutorum, quæ non obligant sub culpa, sed solum sub pœna, uti est v. g. neglectus earum rerum, quas vi legum

Con-

(*m*) Lancicius opusc. spir. 3. cap. 2.
 (*n*) Lancicius loc. cit.

Congregationis vel Scholarum So-
dales B. Virginis ac Studiosi litte-
rarum facere tenentur. (o) De his
defectibus seu imperfectionibus plu-
ra dicentur infrà.

IV. Non tenemur omnia peccata
venialia confiteri: (p) Unde si quis
unum, vel plura peccata venialia
etiam scienter ac studio in confes-
sione reticeat, nullo modo peccat.
(q) Posito autem, quòd velis sa-
cramentaliter confiteri, debes sal-
tem unum peccatum in specie ex-
plicare, alioquin absolvi non po-
teris.

V. Valde utile est, (r) ac con-
sultum, ea peccata venialia dili-
genter confiteri, quæ majorem
malitiam habent, quæque majore
cum deliberatione facta sunt: ut,
si datâ operâ mentitus es, alium

B § con-

(o) Vid. infrà p. 6. c. 1. (p) Gaudier.
p. 5. de perf. nat. & caus. f. 11. c. 3. (q) Lay-
man. l. 5. t. 6. c. 5. §. 15. (r) Thesaur.
precum. l. 4. c. 8.

contristasti, res impudicas curiosè aspexisti &c. (1) Et si insuper his venialibus peccatis numerum adjungas, bene facis, licet ad id faciendum non tenearis.

VI. Bona mente, (2) sed minus peritè confitentur, qui se accusant de peccatis & defectibus quibusdam nimis generalibus, quibus non illi tantùm, sed omnes omnino homines obnoxii sunt, v. g. „Qui
 „dicunt. DEUM, uti par est, non
 „amavi: illi pro acceptis beneficiis
 „non satis gratias egi: beatam Vir-
 „ginem, & alios Sanctos debitâ
 „veneratione non prosecutus sum:
 „proximum, sicut meipsum, non
 „dilexi: in studio virtutum, ac vi-
 „tiorum expulsiõe æquo segnior
 „fui: accuso me de omnibus iis,
 „in quibus me DEUS culpabilem
 „scit

(1) Gaudier. p. 5. de perf. nat. & caus. f. 11. c. 2. (2) Barry in solis. Hag. die 3. diff. mat. §. 4.

„scit &c. (u) Hæ & similes confitendi formulæ ab ordinaria confessione penitus proscribi debent, quia sunt impertinentes, inutiles, molestæ Confessario; prolongant enim sine causa confessionem, & eos, qui confiteri volunt, retardant. Si talia velis in annua generali confessione reliquis tuis peccatis subnectere, nolim id tibi dissuadere, modò ea non nimium accumules.

VII. (x) Scrupuli (si verè tales sint) non sunt materia confessionis, quia non sunt peccata, sed meri timores, & apprehensiones peccatorum, contra quas agere licitum est, imò laudabile: (y) Ut adeo melius sit, de his in confessione nihil omnino dicere: (z) qui enim à scrupulis liberari vult, iis

B 6   resi-

(u) Arias. lib. de frequent. com. c. §. 3. Qui sæpius. (x) Sanchez. l. 1. m. 1. cap. 10. n. 82. (y) Gerson. oper. p. 2. tractat. de præpar. ad Missam. conf. 6. (z) vid. infra p. 5. cap. 3.

resistere debet , non indulgere.
Plura de his infra.

VIII. (a) Omnia peccata mortalia in confessione ritè peracta remittuntur, etiam ea, quæ per oblivionem, vel alia iusta de causa dicta non sunt. Illa enim, quæ dicuntur in confessione, remittuntur *directè* & sine obligatione ulterius ea confitendi: (b) quæ verò per oblivionem, aut alia iusta de causa dicta non sunt, remittuntur *indirectè*, & cum obligatione, ea (si iterum occurrant, vel causa tacendi cesset) denuo confitendi.

IX. (c) Unde si quis in confessione peccati unius vel plurium mortalium oblitus est, ac eorum postea recordetur, tenetur ea in proxima confessione manifestare. (d) Si autem probabiliter judicet, se

(a) S. Thom. q. 84. a. 8. & 9. (b) Turrianus de pœnit. q. 9. a. disp. 29. dub. 2. (c) Idem loc cit. (d) Thesaur. precum. l. 4. c. 4. §. Quamvis,

se peccatum aliquod jam semel confessum esse, licet illius memoriam amplius non habeat, non tenetur id rursus confiteri, nisi forte hoc facere malit pro maiore securitate, & animi pace.

X. Ratio hujus doctrinæ est, (e) quia omnia peccata mortalia, quorum homo certam, vel etiam (juxta multorum sententiam) dubiam cognitionem habet, debent semel saltem clavibus Ecclesiæ directè subjici, hoc est, in confessione coram legitimo Judice spirituali manifestari.

CAPUT II.

De Specie & Numero peccatorum.

I.

AD integritatem Confessionis, (f) ex definitione Concilii

B 7

Tri-

(e) Trident. Sess. 14. c. 5. (f) Trident. loc. cit,

Tridentini, duo requiruntur. *Primò* ut species peccatorum mortalium explicetur: *Secundò*, ut numerus eorundem exprimatur. (g) *Numerica peccatorum distinctio* potissimum ex actuum interruptione & repetitione desumitur: (h) *Specifica* autem ex repugnantia cum diversis virtutibus, vel ex diverso modo repugnandi iisdem: quæ res cum multis implexa sit difficultatibus, breviter & clarè hîc explicari nequit. Tibi sufficiant, quæ hoc & sequenti capite, (i) & infrà de varia peccatorum classe dicentur.

II. Peccatum mortale quoad speciem confiteri, est, (k) illud verbis ita claris, ac propriis dicere, ut Confessarius intelligere possit, qualenam illud peccatum sit; juramentum, an perjurium; furtum, an

(g) Layman. l. 1. tom. 3. cap. 3. toto.
 (h) Idem loc. cit. cap. 2. toto. (k) vid.
 infrà p. 6. cap. 1. 2. 3. (i) Veron. in Ger.
 Sød. c. 4. p. 2. n. 1. & 2.

an Sacrilegium; delectatio morosa, an desiderium rei illicitæ? &c.

III. Peccata sua quoad speciem non satis declarant, (1) qui verbis ea nimis amplam, latamque significationem habentibus confitentur, ut, si quis v. g. dicat. „Habui malas cogitationes; dixi verba inhonestas; peccavi contra castitatem; fui causa peccati &c. Ex his enim verbis Confessarius scire nequit, (m) an cogitationes habueris iracundas, incastas, an alias; an verba dixeris scurrilia, an lasciva; an peccaris contra castitatem opere, aut verbo, an solum cogitatione; an causa, fueris peccati mortalis, an venialis? &c. Dicendum ergo est. „Cogitationes habui iracundas: „verba dixi scurrilia: rebus impuris morosè delectatus sum: causa „fui

(1) Ludov. de Pont. tom. de perf. tom. 3. cap. 7. §. 2. num. 2. (m) Amulsi consc. punct. 7.

„fui, quòd alter venialiter deliquerit, juraverit, &c.

IV. Speciem item peccati non exprimunt sufficienter, (n) qui circumstantiam aliquam dicere omitunt, quæ peccatò novam ac diversam malitiam addit. Ut si quis confiteatur v. g. furtum, & circumstantiam loci sacri non indicet: item qui dicit, se jurasse, & reticet falsitatem juramenti; qui de peccato luxuriæ se accusat, & de voto castitatis, quod habet, nihil manifestat. De hoc plura in capite sequenti.

V. (o) In explicatione speciei peccaminosæ errant, qui verbis valde ambiguis, prolixis, ac subobscuris peccata sua non tam explicant, quàm occultant. Ut, qui v. g. malitiam Dæmonis multùm exaggerat, suamque infirmitatem, occasionum illecebras graviter incusans denique ait. „Se hominem esse, neque satis

(n) Trident. sess. 14. cap. 5. & can. 7.

(o) Pinellus l. 2. de pœnit. t. 2. §. 6.

„tis fortiter dimicâsse contra tenta-
 „tionem , sed aliquantulùm eidem
 „succubuisse. Quid , obsecro , opus
 est tanto verborum apparatu ? Dic
 quatuor verbis. „Impuras cogita-
 „tiones libenter habui ; & totum
 vulnus tuum detexisti.

VI. (p) Sunt quædam peccata
 ex se quidem atque ex genere suo
 gravia & mortalia , quætamen (præ-
 fertim apud adolescentes) sæpe par-
 va fiunt , & venialia , vel ex par-
 vitate materiæ , vel imperfecta deli-
 beratione . vel alia ex causa : unde ,
 qui talia simpliciter , ac sine limita-
 tione confitetur , non videtur suf-
 ficienter seipsum declarare v. g.
 Si dicas. „Furatus sum : alteri de-
 „traxi : dixi verba impudica ; pro-
 „ximum offendi &c. Et nihil ad-
 das , nesciet Confessarius peccaris-
 ne , venialiter an mortaliter ? Ad-
 junge igitur , multùmne furatus sis ,
 an

(p) Veron. in man. fod. cap. 4. pag. 2.
 num. 4.

an parum: (q) leviter alteri detraxeris, an graviter: an dixeris verba impudica ex libidine, an ex levitate, cum gravi, an levi scandalo aliorum: an proximum offenderis in re gravi, an ex odio, & amore vindictæ, an ex subita, & indeliberata ira. An ex petulantia & levitate.

VII. Si quis unum duntaxat peccatum mortale, (r) aut circumstantiam aliquam necessariam scienter omittit, non tantum sacrilegium committit, sed confessionem insuper invalidam reddit. (s) Quin imò si quis peccatum aliquod mortale vel ejusmodi circumstantiam reticere deliberatò proposuit, idque nihilominus in confessione postea exprefit, non valebit confessio, nisi hoc etiam addat, quòd de eo peccato seu

(q) Pinellus l. 2. de poen. c. 2. §. 1. & 4. Item cap. 3. §. 4. (r) Vicxmontius de poenit. cap. 2. (s) Pinellus. l. 2. de poen. cap. 2. §. 10.

feu circumstantia Confessarium celare statuerit.

VIII. Qui numerum peccatorum mortalium de industria, (1) vel ex gravi incuria in confessione omittit, peccat mortaliter, haud secus, quàm si aliquod grave peccatum studio reticeret.

IX. (2) Qui certum numerum suorum peccatorum mortalium scire nequit, dicere debet probabilem : (x) Si verò neque hunc determinare potest, satis est indicare consuetudinem per diem, hebdomadam, mensem, annum &c.

X. Si confessus es, (y) te peccatum aliquod unius speciei v. g. vigesies plus minus commisisse, & postea recorderis, te vigesies bis, aut tantum decies octies perpetrâsse, non erit necesse repetere confessionem.

(1) Tridentinum. sess. 14. cap. 5. can. 7.

(2) Dicastillo d. 9. d. 2. §. 1. n. 62. & 63.

(x) Diana p. 4. t. 4. resol. 204. (y) Tamburin, l. 2. c. 1. §. 4. n. 22.

fessionem, & illum excessum aut defectum numeri explicare.

CAPUT III.

De circumstantiis peccatorum.

I.

Sicut rebus omnibus, (z.) ita & peccatis septem potissimum circumstantiæ adjungi vel inesse possunt, quæ communiter hoc versiculo declarantur. *Quis quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando?* per *Quis* intellige Personam, à qua peccatur: per *Quid*, materiam, in qua peccatur: per *Ubi*, locum, in quo peccatur: per *quibus auxiliis*, socios aut complices, quibuscum peccatur: per *Cur*, finem, ob quem peccatur: per *Quomodo*, modum, quo peccatur: per *Quando*, tempus, & moram, quo & quâ peccatur.

II. Om-

(z) Goster. l. i. Christ. instit. c. 3. n. 9.

II. Omnes hæ circumſcutiæ malitiam peccati poſſunt augere & minuire: (a) eam *augent*, quando novam illi malitiam adjungunt, aut propriam modo quocunque intendunt. Eam *minuunt*, quando libertatem actus impediunt, aut ejus vehementiam aliquo modo retundunt. Si Circumſtantiæ malitiam peccati ſic augent vel imminuunt, ut illud mortalem malitiam amittat, aut aliam alterius ſpeciei acquirat, dicuntur mutare ſpeciem peccati, & harum (uti poſtea dicetur) peculiaris habenda eſt ratio in confeſſione.

III. Breviter hîc dicta exemplis declaro. Amianus Sacerdos peccavit contra caſtitaſtem, & duplici delicto ſe obſtrinxit, impuritatis, & ſacrilegii, propter circumſtantiæ *perſonæ*. Baſilius Adoleſcens furatus eſt tres baceos, & tantum venialiter

(a) Salutiſ. in 1. part. port. ſalut. cap. 16, & 22.

ter peccavit , mortaliter alioquin peccaturus , si tres florenos furatus esset , propter circumstantiam rei seu *materiae*. Cleanthus Miles occidit hostem suum in templo , & præter homicidium commisit sacrilegium propter circumstantiam *loci*. Diodorus Calvinista die veneris comedit carnes , & DEUM mortaliter offendit , propter circumstantiam *temporis*. Eligius maritus peccavit cum moniali , consanguinea sua , & quatuor scelera uno commisit actu , libidinem , injustitiam , sacrilegium , incestum , propter circumstantiam *complicis*. Fulgentius famulus adactus ab hero suo consentit in peccatum , & minùs deliquit , quàm alius , qui citra metum id ipsum fecit , propter circumstantiam *modi*. Gelasius , mercator leviter est mentitus , ut alteri grave damnum inferret , & ita

ita mentiendo mortalem contraxit noxam propter circumstantiam *finis*.

IV. Certa est omnium Doctorum sententia, (b) eas circumstantias, quæ *speciem peccati mutant*, necessariò in confessione aperiendas esse, atque ita definit Concilium Tridentinum his verbis. *Præterea colligitur, eas circumstantias in confessione explicandas esse, quæ speciem peccati mutant.* Ex hac generali doctrina quinque sequentia deducuntur corollaria.

V. *Primò*, Si peccata, (c) quæ ex natura sua, vel juxta communem usum tantum sunt, aut solent esse venialia, propter adjunctam circumstantiam facta sint mortalia, necessariò dicenda sunt in confessione, unà cum illa, quæ eis accessit, circumstantia. Hinc malè

(b) Tridentin. Sess. 14, cap. 5. (c) Veron. in man. Sod. cap. 4. pag. 2. num. 6.

malè confitentur illi, qui dicunt se mentitos esse, detraxisse aliis, & nullam faciunt mentionem gravis damni, quod per hæc peccata aliis intulerunt.

VI. *Secundò*, si peccata, (d) quæ ex natura sua vel juxta communem usum non nisi simplicem habent, aut habere solent malitiam mortalem, ex adjuncta circumstantia acquirunt aliam malitiam itidem mortalem, necessariò dicenda sunt in confessione, unâ cum illa circumstantia aggravante. Hinc malè confitentur illi (uti jam suprâ dictum est, qui se accusant de peccatis contra castitatem perpetratis, & nihil dicunt, de voto castitatis, quo se DEO obstrinxerunt.

VII. *Tertiò*, si peccata quæ ex natura sua, (e) vel juxta communem usum sunt, & esse solent mortalia,

(d) Veron. loc. cit. n. 3. (e) Idem loc. cit.

alia, propter adjunctam circumstantiam facta sint tantum venialia, nulla quidem est obligatio ea dicendi in Confessione, qui tamen illa confiteri vult, necessario debet aperire illam circumstantiam minuentem; ne Confessarius in iudicio rei gravis decipiatur, æstimando peccatum esse mortale, quòd solum est veniale, aut omnino nullum. Hinc malè confitentur illi, qui dicunt, se die festo non audivisse sacrum, in quadragesima non jejunasse, & causam legitimè excusantem ab auditione sacri, & observatione jejunii non adjungunt. Qui item dicunt, se turpes habuisse cogitationes, & motus incastos, neque addunt, hoc accidisse in somno, aut imperfecta cum deliberatione, aut sine ullo consensu.

VIII. *Quæstio*, Circumstantiæ peccati: (f) *aggravantes*, quæ speciem peccati

C

cati

(f) S. Thom. in 4, dub. 16. q. 3. art. 2. q. 5.

cati non mutant, neque ex veniali mortale faciunt, non sunt necessariò in confessione dicendæ, v. g. Si delectatus es morosè, non opus est dicere, quamdiu delectatio illa duraverit. Si te inebriasti, non est necesse dicere, id die festo accidisse &c.

IX. Quintò, (g) Circumstantiæ peccati *minuentes*, nisi malitiam peccati omnino tollant, vel ex mortali veniale faciunt, non sunt necessariò declarandæ in confessione. Unde qui ex gravi metu scienter ac deliberatè peccavit mortaliter, tenetur quidem peccatum suum confiteri: illius autem circumstantiam metûs, si dicere omittat, non peccat.

X. Quamvis illas circumstantias, (b) quæ, citra mutationem speciei, peccati malitiam augment, nemo.

(g) Vasquez. q. 91. art. 1. dub. 1.
(b) Salutius. in 1. part. port. sal. cap. 29.
21.

mo teneatur in confessione declarare, nihilominus id cum laude & fructu fieri non tantum potest, sed etiam solet ab hominibus, qui timoratae sunt conscientiae, (i) tum propter maiorem securitatem & quietem animi, si forte circumstantia illa à parte rei mutasset speciem: tum propter maiorem fidelitatem & victoriam sui, quae coram DEO valde est meritoria, & satisfactoria pro peccatis. (k) Hoc autem de peccatis venialibus quoque intelligi potest; unde, teste Francisco Sales, optimè agunt, qui his venialibus peccatis circumstantias aggravantes, praesertim ex *fine* adiungunt, ut, si v. g. mentitus es ob vanam gloriam, confitearis non tantum mendacium tuum, sed etiam vanitatem. ex qua illud

C. 2.

pro-

(i) Suequet. in via vit. aetern. lib. 3. cap. 10. de conf. prax. (k) Sales. in *introduc.* ad vit. dev. part. 2. cap. 19.

profluxit ; si alium reprehendi ex cupiditate vindictæ, non tantum dicas importunam reprehensionem, sed etiam inordinatam passionem iræ,
 &c.

III. PARS

III.

P A R S

D E

**PROPRIETAT-
TIBUS.**

B O N Æ

CONFESSIONIS.

I.

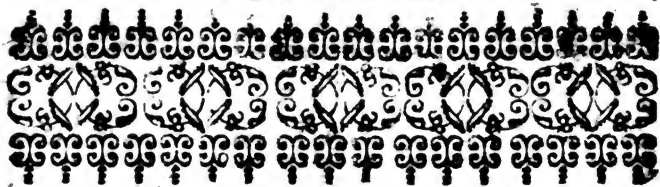
Effunde, sicut aquam,
cor tuum ante conspe-
ctum Domini. *Threnz. c.*
2. v. 19.

II.

Humilia valde spiri-
tum tuum. *Eccli. cap. 7.*
vers. 19.

III.

Honor Regis iudicium
diligat. *Psaln. 95. v. 7.*

CAPUT. I.

De puritate & veracitate confessionis.

I.

ANte omnia Confessio debet esse Pura & Verax; *pura* quidem quia puritatem animæ pro fine habet: (1) *verax* quia quandam judicii formam continet. Confessio *pura* est, si nihil labis ex affectu inordinato contrahat. Confessio *verax* est, si omnem hypocrisin ac falsitatem excludat. Contra *puritatem* Confessionis agunt, qui aliquid à dignitate atque fine

C 4

Sacra-

(1) Thesaur. precum. lib. 4. cap. 6. §. Primò.

Sacramenti diversum quærunt; sic viriant confessionem, qui illam obeunt ex vana gloria, ob lucrum temporale, aut solatium humanum. *Veracitati* confessionis adversantur, qui in ea Confessario mentiuntur, dum ea, quæ fecerunt, negant; aut ea, quæ non fecerunt, dicunt: dum item certa asserunt pro dubiis aut dubia pro certis: dum denique sua peccata verbis ambiguïs atque obscuris fallaciter involuunt, tegunt, atque excusant.

II. Sacramento Pœnitentiæ injuriam quodammodo irrogant, (*m*) qui de rebus à Confessione alienis in confessionalis cum Confessario tractant. id quod faciunt, *Primò* illi, qui sæcularia negotia hîc loci expediunt, de rebus domesticis aut scholasticis cum Confessario agunt. *Secundò*, qui rumores belli narrant, aut mores aliorum taxant. *Tertiò*, qui

(*m*) Alvarez. tom. I. p. I. de fug. pec., cap. 7. §. 2.

qui suam exaggerantes inopiam eleemosinam emendicant. Quarto, qui corporis infirmitates prolixè proponunt, & de remediis earum anxie inquirunt. (*) *Auferte ista hinc*, O Judæi, non Christiani! locus iste, locus compunctionis est, & vos illum facitis officinam vanitatum.

III. Nihil ita puritati Confessionis officit, (o) atque *Amor carnalis, aut sensualis*, sive confitentis erga Confessarium, sive Confessarii erga confitentem: cum enim confessio res sit sacrosancta, quæ sita est in spiritu & veritate, nulla re magis inquinatur quam tali affectu, qui provenit ex carne & sanguine. (p) Certè amor inordinatus, sive intra sive extra confessionem, semper displicet DEO, placet diabolo, amanti officit, incommodat

C 5

ama-

(*) Joan. 2. 16. (o) Pinellus lib. 2. de pœnit. cap. 14. (p) Idiota, de contempt. amor. div. cap. 34.

amato, extinguit spiritum, emol-
lit animum, devotionem impedit,
compunctionem tollit, virtutes
enervat, tentationes auget, elicit
munuscula, frequentat colloquia,
sexcentis miscetur nugis, & mille
committit ineptias.

IV. *Quæ conventio Christi cum Be-
lial?* (q) Quid amor & blandi-
tiæ in tam serio negotio animæ?
An potest mollis & suavis dilectio
habere locum in humili corde &
spiritu contrito? Nunquid iudex
jucundari, & delitieri solet cum
reo, aut reus cum iudice, quan-
do hic decretoriam profert, ille
audit sententiam? (r) Quare, si
sapis & sentis, hanc fuge sensua-
litate in confessione, teque ab
omni liberum serva inordinatio-
ne. Esto cautus & prudens: Non
enim omne, quod micat aurum
est, & sæpe sub specie veræ cha-
ritatis

(q) 2. Cor. 6. 15. (r) Pinellus. loc.
cit.

ritatis latet vitium foedæ carnalitat-
tis, quódque in spiritu inchoatur
& continuatur aliquamdiù cum vir-
tute, paulatim desinit in vitium,
& denique consumatur in carne.

V. (s) Mentiri in confessione
peccatum est ex genere suo mor-
tale; excusat tamen parvitas, ma-
teriæ: (t) Mendacium enim de
peccato veniali, non est pecca-
tum mortale; nisi illud veniale
totalis esset materia Confessionis:
(u) Nam tunc daretur absolutio
sine materia & sacramentum esset
nullum. Excusatur item à pecca-
to mortali, (x) qui mentitur in
confessione de re impertinente ad
confessionem, nec requisita ad
judicium Confessarii, ut, si pœni-
tens afferat circumstantiam falsam,

C 6 (y) quæ

- (s) Layman. dub. 5. tom. 6. cap. 8.
v. 15. (t) Diana p. 1. tract. 5. res. 27.
(u) Suarez. tom. 4. dub. 12. f. 10. n.
6. (x) Navarrus cap. 21. n. 37.

(*γ*) quæ speciem peccati non mutat; vel, si mendax responsum det Confessario quædam à Confessione aliena quærenti.

VI. Mortale sacrilegium est; (*z*) si quis studio unum, vel plura peccata mortalia in Confessione dicit, quæ certò aut quasi certò novit, à se nunquam commissà esse. (*a*) Idem puta, si quis numerum peccatorum mortalium scienter ac studio auget. Unde rudes ac imperiti homines graviter hallucinantur, (*b*) qui ne errent in numero parvo, numerum dicunt valde excedentem, rati, numerum parvum in majore inclusum sufficienter hoc modo explicari.

VII. Peccata in Confessione eo modo dici debent, quo cognoscun-

(*γ*) Idem. loc. cit. (*z*) Diana. in summ.} V. Confess. n. 42. (*a*) Pinellus lib. 2. de Pœnit. cap. 1. §. 4. (*b*) Idem. loc. cit.

scuntur. (c) Si eorum notitia sit certa, aut probabilis, oportet ea simpliciter, ac sine ambiguitate confiteri, dicendo, v. g. „Ebrius fui, *bis*. Die festo neglexi sacrum, „*semel*. Si verò sit dubia, tum etiam sub dubio peccata proferri debent. Modus autem dubitandi de peccatis varius est: Unde etiam ratio peccata dubia confitendi varietatem habet. Si scias, rem aliquam esse peccatum mortale, dubitas autem, an rem illam feceris, vel, an feceris satis advertenter & deliberatè, poteris illam hoc modo confiteri. c. g. „Alteri ex subita & vehementi ira grave malum imprecatus sum, dubito, an satis deliberatè. „Habui turpes cogitationes. & sento, si incastos corporis motus, dubito, an cum consensu, saltem imperfecto.

C 7

VIII. Si

(c) Gaudier. part. 5. de pers. nat. & caus. s. 11. cap. 3.

VIII. Si scias, te rem aliquam fecisse, dubitas autem, utrum res illa sit peccatum grave, tum primò dispicere debes, an illud dubium habueris antè, vel tunc, quando rem illam fecisti, an verò postea primùm, quando res illa jam peracta fuit. Si dubitatio opus tuum antecessit, vel ei conjuncta fuit, tunc illud confiteri debes, & potes hoc modo. v. g. „Furatus sum me-
 „dium florenum, dubitans, an pec-
 „carem mortaliter: legi librum in-
 „castum, dubitans ac timens, ne
 „eum legendo graviter delinque-
 „rem &c. Si autem dubitatio pri-
 mùm orta est, opere jam commis-
 so, tunc vel omitte factum confi-
 teri, quia nullum peccatum est
 (saltem grave) sed tantùm scrupulus, vel, si velis illud confite-
 ri, dic hoc modo v. g. „Uno
 „quadrante post sacram commu-
 „nionem exspui in terram, & po-
 „stea

„stea dubitare cœpi , an graviter
 „deliquerim. Meum condiscipu-
 „lum *stultum* appellavi , & postea
 „mihi incidit , hoc esse peccatum
 „mortale.

IX. Si dubitas , vel scias , aut probabiliter credas , te rem aliquam fecisse , & aliunde satis nôsti , rem illam non esse grave peccatum , aut quia hoc legisti in probato auctore , aut quia id audisti à viro docto , aut aliam justam rationem habes , cur credas non esse peccatum grave ; tunc nullo modo teneris id confiteri , quantumvis animus tuus angatur ex timore , ne fortè peccâris mortaliter ; scrupulus enim est , qui te affligit , ortus non ex rationabili iudicio , sed ex inani apprehensione.

X. Si verò adeo perplexus es , ut nequeas discernere , verûsne scrupulus sit , quod te angit , an verò peccatum , pro maiore quie-
 te

te tua (nisi confessarius contrarium suaserit) poteris breviter ita confiteri. „Hoc vel illud feci : „nescio , an peccarim graviter. „Si DEUM offendi , doleo ex animo.

CAPUT II.

De Humilitate & Fortitudine Confitentis.

I.

Altera bonæ confessionis conditio est , ut ea sit Humilis ac Fortis. (d) *Humilis* quidem , ut pœnitens peccata omni confusione digna sincerè dicat : *Fortis* verò , ut occurrentes difficultas cordatè vincat. A *Fortitudine* deficit , qui grave peccatum ex verecundia reticet. In *Humilitatem* peccat , qui seipsum accusando excusat , sicut homo

(d) Salutius. in 1. p. part. sal. c. 15.

homo in peccata labitur ex vicio fragilitatis humanæ, ita resurgere debet à peccatis in brachio Fortitudinis divinæ; & sicut superbia initium est omnis peccati, ita *Humilitas* decus innovat animi contriti.

II. Confessarius triplex officium gerit, Judicis, Patris, ac Medici: (e) Illi ergo debetur *honor, amor, & fiducia*. Turpis, & monstrosa res est, confessio peccatorum superba. Quid enim absurdius esse possit, quàm ibi laudem quærere humanam, ubi propriam fateri oportet ignominiam? Qui confitetur, reus est, testis, & accusator sui ipsius. Si *Reus* est, quomodo superbire potest? Si *Testis* est, quomodo aliquid occultare audet? Si *Accusator* est, quomodo se excusare præsumit? (f) Confessio peccato-

(e) Ludovic. de Pont. tom. 3. de perf. tract. 5. cap. 1. toto. (f) Viexmon de poenit. p. 4, cap. 3.

catorum sincera amorem Confessarii tui erga te non minuit, sed augeat. Tua teipsum humilitas in corde illius exaltat. Peccata tua suorum illum peccatorum admonent, quæ vel fecit, vel facere potuit, & adhuc faceret, nisi DEUS id impediret. Tuam is odit iniquitatem, te verò ex corde diligit, ac tuæ condolet infirmitati.

III. Nescio, superbiórne sit, an imprudentior, (g) qui peccata sua, quibus inest turpitudine quædam, eaque lethalis, confitetur adeo obscuré, ut neque speciem exprimat, neque numerum adjungat. Sic enim Confessarium cogit eadem interrogare, quæque non satis explicata sunt, eruere: ad quæ pœnitens non sine molestia tenetur respondere. Unde duplex illi pro una confusione obtingit con-

(g) Pinellus. lib. 2. de pœnit. cap. 2. §. 6.

confusio . digna profectò tali superbiâ merces. (b) Insignis humilitatis actus est , ea peccata , quorum aliquem pudet , proferre clarè , sincerè , ac fideliter , & quidem , si velit , statim ab initio confessionis ; præsertim , si peccata sint castitati contraria.

IV. Ne tibi plus æquo credas , si forsan ea , quæ dixi , (i) peccata levia videantur esse , aut etiam nulla : facillimè enim fieri potest in re tam lubrica , & periculosa , ut leve putetur delictum , aut nullum . quod à partè rei grave est , & magnum . Atque adeo ex præpostera verecundia tua confessio fiat inutilis , ac sacrilega. (k) Non oportet scrupulosum esse , sed cautum . Si habuisti cogitationes impuras & parùm fuisti negligens in
iis

(b) S. Bonav. in spec. discipl. apud Roderic. part. 3. tom. 4. cap. 4. (i) Alphons Roderic. part. 3. tr. 4. cap. 4. (k) Idem loc. cit.

iis rejiciendis, fateri hoc potes; peccâsti enim venialiter. Si infu-
per morosè delectatus, vel ulte-
riùs progressus es, fateri hoc de-
bes, quia peccâsti mortaliter. (1)
Si verò nullum omnino peccatum
agnoscis, nihilominus tentationem
indicare utile est: sic enim humi-
lilitatis actum exerces, servandæ
castimonix apprimè idoneum.

V. Frequens Confessionis comes
solet esse, (præsertim apud ado-
lescentes) verecundia, (m) seu
timor aliquis amittendæ, seu mi-
nuendæ existimationis suæ apud
Confessarium. Pudor iste conti-
nuè obversatur illis, atque in au-
rem susurrat. „Quid tuus de te
„cogitabit, quid dicet Confessa-
„rius, si hoc vel illud rescierit,
„audierit? quàm longè alius nunc
„illi videberis, quàm antea visus
„es?

(1) Cassian. coll. 2. c. 10. (m) Lu-
dov. de Ponte, tom. 1. de perf tract. 3.
art. 5, §. 2.

es ? &c. Si tale quid sentis in te, ne tuæ te pudeat verecundiæ : oritur enim ex ingenua indole , quæ sicuti à peccato nondum commissio multum absterret , ita sceleris admissi dedecus vehementer abhorret.

VI. Dolendum potius esset, si nihil tale experireris in te : (n) quem enim peccasse non pudet , quique nullam ex peccato confusionem timet , vel serviliter est natus , vel illiberaliter educatus , vel pessimè moratus. (o) Certè timor ille vel pudor ex se nec malus est, nec bonus , sed pro bono , malove ejus usu prodesse potest , aut nocere. Malis est causa ruinæ spiritualis per confessionem sacrilegam : bonis verò est occasio magni meriti per generosam sui victoriam :

(n) Viexmon. de Poenit. part. 4. cap. 2. & 3. (o) S. Gregor. lib. 12. mor. cap. 19.

riam : (p) qui enim verecundiam hanc amore DEI superat , in partem satisfactionis illi reputabitur , & quò major erit difficultas & pugna , eò majorem reportabit fructum ex obtenta victoria.

VII. Si accadat , (q) ut Confessario tuo , quacunque ex causa impedito confiteri nequeas , libenter accede ad alium , eique animosè omnia peccata , sicut Ordinario soles , expone , etiam ea , in quibus aperiendis majorem lentis difficultatem : ita enim superatur natura , vincitur superbia , decipitur Dæmon , placatur DEUS , gratia acquiritur , virtus augetur. (r) Non licet uni Confessario peccata primùm venialia confiteri , & alteri deinde mortalia : (s) Licet autem

(p) Pinellus lib. 2. de Pœnit. cap. 2. §. 9. (q) Barry in Solit. hag. die 3. diff. mat. §. 3. (r) Suarez. d. 22. f. 1. n. 22. (s) Villalob. tom. 1. tract. 9. diff. 35. num. 1.

autem uni priùs confiteri mortalia , & alteri postea venialia : (*r*) Sed uni eidemque confiteri simul & venialia , & mortalia absolutè meliùs est , atque consultum. *Primum* sacrilegam malitiam continet : (*u*) *secundum* superbiam ac hypocrisin redolet : *tertium* cordis contriti , & humiliati indicium est.

VIII (*x*) Præstat pluribus ac diversis confiteri bene atque integrè , quàm uni soli malè ac sacrilegè : laudabilius tamen & fructuosius est , unum ; eumque stabilem habere Confessarium , cui semper bene , plenèque confitearis peccata tua , quique conscientia tua perfectam notitiam habeat. (*y*) Pœnitens vagus sua quidem peccata exonerat , peccatorum tamen
fibras

(*r*) Pinellus lib. 2. de Pœnit. cap. 2. §. 9. (*u*) Dicastillo tom. 2. de Pœnit. d. 1. dub. 18. (*x*) Nierenb. doct. ascet. lib. 2. doct. 1. cap. 4. (*y*) Arias lib. de freq. comm. c. 11. §. Lequor autem.

fibras , & radices nunquam evel-
lit : seipsum enim juvare non po-
test , & ab alio juvari non vult.
(2) Æger , qui temerè medicos
mutat , non tam sanitatem videtur
quærere , quam cum morbo suo
ludere. Mirabilis superbia est , ut
unius confusionem effugias , co-
ram multis velle confundi. Tam-
diu stabile probitatis tuæ testimo-
nium habes apud alios , quam-
diu stabilem habere te vident Con-
fessarium. Si quando Confessarios
variare incipis , & ipsi suum de te
judicium variare præsumunt. Ca-
ve , ne tibi fiat injuria.

IX. Sicut temerè vagari per con-
fessionalia turpe est , (a) ita vi-
tio non caret , æquo pertinaciùs
uni semper adhærere Confessario.
Confessarium mutare subinde ne-
cessitas

(2) Ludovic. de Ponte. tom. 1. de
perf. tract. 3. cap. 8. §. 2. (a) Barry.
in anno sancto part. 3. cap. 3. pro 17.
Jolum præm. 2.

cessitas jubet, quandoque ratio suadet: utrique cordatus homo libenter se accommodat. (b) Et verò id DEO ipsique Confessario non displicet. DEUS enim pro gloria sua, & commodo nostro omnia ordinat, & huic ejus ordinationi omnis Confessariorum voluntas atque opera deservit. Ex eo, quòd sæpius huic vel illi confessus es, nullum cum eo pactum inivisti, aut contractum. Liberè ad tuum accessisti Confessarium, liberè potes ab eodem, si velis, recedere: is venientem benignè recepit, recedentem etiam benignè dimittet. Suam Confessarii Pœnitentibus ita exhibent operam, ut hanc volentibus libenter impendant, nolentibus haud quaquam obtrudant.

X. (c) In Confessario fiducia
D habent

(b) Sucquet. in via vit. ætern. lib. 3. cap. 10. de conf. prax. 2. (c) Barry. in Solit. hag. die 3. diff. mat. §. 3.

habenda est, familiaritas cum illo non expedit. An & quando extra confessionem adeundus sit, temetipsum interroga; quid pietas suadeat, quid exigat necessitas. (d) In rebus perplexis ac dubiis meliorem Ducem ac Confiliarium habere non potes, quàm eum, cui tuam credidisti conscientiam, quique tui curam gerit, & quotidie DEUM pro te orat. Sine præscitu & consensu Confessarii, suadeo, ne facilè votum concipias, statum mutes, aut extraordinariam corporis afflictionem assumes, præsertim, si hæc diuturna futura sint, aut perpetua. (e) *Fili, sine consilio nihil facias, & post factum non pœnitebis*, ait Ecclesiasticus.

CA-

(d) Theaur. precum. l. 4. c. 8. §. Tertia cura. (e) Eccli. 32. 24.

CAPUT III.

*De Prudentia & Discretione
Pœnitentis.*

I.

Confessio, seu potius his, qui confitetur, debet esse Prudens & Discretus. (f) *Prudens* in rebus agendis, ut omnia ritè atque ordine fiant: *Discretus* in rebus omittendis, ut nulli errores, nulla peccata interveniant. In leges *prudentiæ* peccat, qui sua peccata obiter tantùm cogitat, inscitè narrat, temerè confundit, nugis miscet, atque ineptiis. Virtute *discretionis* caret, quia sua delicta sic recenset; ut proximo inferat injuriam, Confessario pariat molestiam, suamque ipse lædat animam.

D 2

II. Con-

(f) Alvarez. tom. 1, part. 1. de fug. per. cap. 7. §. 2.

II. Consentaneum est, (g) ut confessio fiat situ humili, hoc est, genibus flexis; nisi fortè pœnitens staturâ parvus, aut corpore debilis sit, ita, ut necessariò aut stare, aut sedere, aut jacere debeat. (h) Faciem non directè ad Confessarium, sed parùm obliquè tenere oportet. Vox ita moderanda est, ne tam clara sit, ut foris à circumstantibus audiri possit, neque ita submissa, ut à Confessario percipi nequeat. Ne velis agrè ferre, si Confessarius id, quod intelligere non potuit, te jubeat repetere: Hoc enim ad integritatem confessionis spectat, ut peccata non modò dicantur integrè, sed etiam audiantur: debet enim Confessarius peccata tua dijudi-

(g) Gaudier. part. 5. de pers. num. & caus. sent. 11. cap. 12. §. ac primò.
 (h) Thesaur. precum. lib. 4. cap. 6. §. Confessarium ubi.

judicare : & verò quomodo id fiat, si ea non intelligat?

III. (i) In ipso Confessionali Confessarium familiariùs salutare, *ei bonum diem*, aut *felix novi anni auspiciam* apprecari, res tam absona, & stolidà est, quàm si Reus astans tribunali propinaret vini haustum suo Judici in sanitatem ejus. (k) Non est pulchrum verbis nimis pulchris & exquisitis in confessione uti. Loquere hìc, ut alibi communiter soles, ita, ut sermonem nec eleves, neque deprimas. Si nequeas latinè, dic germanicè, aut alio idiomate tibi, tuoque Confessario noto: si nescis emendatè, scito, solœcismum vel barbarismum in confessione facere, nec esse peccatum mortale, nec veniale.

D 3

IV. Ad

(i) Amussis conscient. part. 2. §. Darum dann. (k) Adrian. de confession. cap. 2.

IV. Ad prudentiam pœnitentis spectat , (1) semper afferre materiam idoneam , ac sufficientem pro Sacramentali absolutione ; hoc est , unum vel plura peccata , quæ sint certa , atque indubitata , sive ab ultima confessione commissæ sint , sive in alia jam dicta , & expiata , Contra hoc agunt *primò* illi , qui mera peccata dubia confitentur. *Secundò* , qui meros scrupulos proponunt. *Tertiò* , qui se tantùm de generalibus imperfectionibus accusant. *Quartò* , qui nihil aliud afferunt , quàm defectus aliquos , qui solùm consilio , non præcepto , qui virtutis perfectioni , non ipsi virtuti repugnant ; aut qui contra legem quidem sunt , non tamen obligantem sub culpa , sed solùm sub pœna. *Quintò* , qui de nullo omnino peccato se volunt accusa-

(1) Layman. lib. 5 . c. 6, cap. 3.

cusare, ajúntque nullius se sibi peccati esse conscios.

V. Valde decens est, (m) ut, quantum salvâ confessionis integritate, fieri potest, res illæ, quæ turpitudinem continent, verbis honestioribus proferantur; uti sunt peccata contra urbanitatem commissa, & agnomina multum indecora. Si breviter dicas: „In-
„urbanus fui: scurrile verbum
„dixi; alteri dedi agnomina &c. SuffICIENTER te explicas, neque porro opus est, ut addas, quomodo fueris inurbanus, scurrilis, vel quæ convitia dixeris. Peccata item castitati contraria, quantum fieri potest, proferri debent honestè, ita tamen, ut malitia peccati non tegatur. Tutius est (si aliter non possis) minus curare decentiam verborum,

D 4

quàm

(m) Pinellus lib. 2. de pœnitent. c. 2. §. 7.

quàm errare in plena & debita narratione delictorum.

VI. Breviter benèque confiteri, virtus est: (n) hanc qui habet, Deo gratias agat, qui non habet, videat, ut acquirat: paulatim suam confessionem ita discat attemperare, ut nec nimis longa sit, nec nimis brevis: nam nimia prolixitas fastidium habet, nimia brevis periculum: (o) Sola ergo mediocritas laudem meretur, ac curam postulat: hanc obtinebis, si studueris ita resecare superflua, ut necessaria non omittas.

VII. Multa verba Confessionem reddunt longiorem, (p) non semper meliorem: magis enim subinde deserviunt excusationi suipsius, quàm delictorum accusationi. Veritas involucris verborum nec gaudet, nec eget. Quod potes dicere verbis tribus, cur proferas triginta? Dic rem,
uti

(n) Gers. 2. p. de Cogn. pec. conf. 19.
(o) Blosius §. 1. & 4. (p) Pinellus l. 2. de pœn. c. 3. §. 1.

uti est. Pauca verba sufficient. Quid opus est, (q) longas pertexere historias? impertinentes narrare circumstantias? mille afferre scrupulos? deque omni humana imperfectione se prolixè ad nauseam usque accusare.

VIII. Sed interim cavendum est, (r) ne, dum quis timet committere imprudentiam, suam imprudenter lædat conscientiam. Melius est, parum agere contra decorum, quàm animum servare inquinatum, aut valde afflictum: id age, quod coram Deo hîc & nunc agendum esse judicas. Si ex inscitia vel imprudentia contingat te errare, scire debes, Confessario tuo non deesse patientiam, quâ id benignè ferat; neque scientiam, quâ id peritè corrigat. (s) Ne te offendat, quorundam in confitendo mora longior, sed cum patientia sustine eam prolixæ expectationis molestiam, pro tuorum indulgentia

D 5

deli-

(q) Adrian. de conf. c. 2. (r) Barry in sol. hag. die 3. diss. mat. §. 4. (s) Barry loc. cit.

delictorum. Conscientiæ hominum valde inæquales sunt ac diversæ; unde nec idem modus, nec idem tempus æqualiter cum omnibus servari potest.

IX. Inter cathedram, (1) & confessionale non distinguunt, qui longas post confessionem exhortationes expectant. Imprudentiæ cujusdam, & fere superbiæ indicium est, semper velle, ut Confessarius animum solatio spirituali demulceat.

X. Si te potest enarrationem peccatorum Confessarius alloquatur, (2) pium suggerens documentum, grato id animo accipe. Si verò id facere omittat, ne puta, id rectè non fieri: si quid esset, quod monendum, dicendumve judicaret, utique non fileret: contentus esto sacramentali absolutione, & reconciliatione cum DEO.

IV. PARS

(1) Amussis consc. punct. 8. §. Ist auch eine verhinderliche. (2) Lud. de Ponte tom. 10. de perf. tr. 3. c. 9. §. 2.

IV.
P A R S
D E
PŒNITENTIA
S E U
SATISFACTIONE
P R O
PECCATIS.

I.

Pœnitentiam agite : facite fructus dignos pœnitentiæ. *Matth. cap. 3. v. 2. Luc. c. 3. v. 8.*

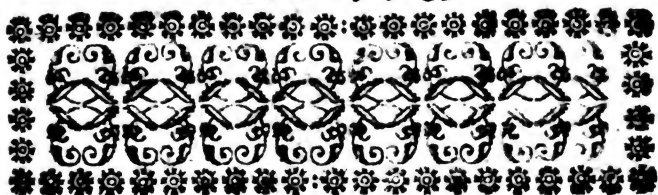
II.

Quiescite agere perverse & discite benefacere. *Isai. c. 1. v. 16.*

III.

Dissolve colligationem impietatis : solve funiculos deprimentes ; & omne onus dirumpe. *Isai. c. 58. v. 6.*

CA.

CAPUT I.

De Pœnitentia à Confessario in- juncta.

I.

Pœnitentia (juxta - definitio-
nem S. Thomæ) (7) est com-
pensatio DEO facta ad tollen-
dam pœnam temporalem , quam de-
bet pœnitens pro peccatis suis. Pœni-
tentia hoc modo definita dividitur
in Sacramentalem & Non - Sacramen-
talem : Illa est , quam Sacerdos
pœnitenti in confessione injungit :
ista quam pœnitens sibi ipse ex ul-
tronea electione assumit. Noshîc,
relictâ posteriore, so ummodo age-
mus de priore.

D 7

II. Pœni-

(7) 3. Thom. in addit. q. 12. 2. 3.

II. Pœnitentia à confessorio in-
 juncta majoris meriti est, (z)
 quàm aliud pium opus ex devotio-
 ne vel obligatione susceptum : (a)
 hæc enim, cùm pars sit Sacra-
 menti, confert gratiam, & ve-
 niam meretur peccatorum non tan-
 tùm ex opere operantis, sed etiam,
 (uti loquuntur in scholis) ex
 opere operato. Unde aliqui spi-
 ritualis lucri cupidiores pro pecca-
 tis suis etiam parvis magnam sibi
 à Confessorio postulant injungi pœ-
 nitentiam.

III. Ut sibi nimis misericors,
 ita Confessorio suo crudelis est,
 (b) qui sibi pro magnis peccatis
 parvam vult dari pœnitentiam : ta-
 lis enim cupit, ut Sacerdos par-
 cendo homini offendat DEUM,
 sibi que noceat, dum suæ negligit
 satisfacere obligationi.

IV. Con

(z) Salutius in 1. p. port. sal. c. 24.
 (a) Vasquez. q. 94. a. 2. dub. 5. (b) Pa-
 ludan. in 4. dist. 20. q. 2. a. 2.

IV. Consilium Tridentinum hac de re sic loquitur. (c) Debent Sacerdotes Domini, quantum spiritus & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & poenitentium facultate, salutare, & convenientes satisfactiones injungere; ne, si forte peccatis conniveant, & indulgentius cum poenitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. (d) Ex verbis adeo ponderosis collige magnitudinem obligationis, quam in foro hujus judicii habent Confessarii.

V. *Nulla regula sine exceptione.* (e) Habent subinde Confessarii justas causas, cur clementius cum poenitentibus procedant. Id quod si etiam tibi contingat, ne propterea minus nocentem te putes, vel

(c) Trident. sess. 14. cap. 8. (d) Reginald. tom. 1. lib. 7. n. 12. (e) Castropal. p. 4. de Sacrament, t. 23, punct. 21. §. 3. n. 3.

vel Confessarium tuum nimis clementem : non enim fas est , ut Judex damnetur à reo , & confitens judicet Confessarium. Quid si onus , quod humeri tui sustinere non valent , suis ipse imposeret lacertis ? tibi daret tria *Pater & Ave* , & sibi reservaret tres disciplinas ? cogita id fieri , & nihil temerè judicabis de tuo Confessario.

VI Non licet pœnitenti omnem omnino pœnitentiam recusare : (f) sed tenetur aliquam (saltem levem) acceptare , præsertim si medicinalis sit. Turpe est , pœnitentiam peccatis congruam invitet ac morosè suscipere ; turpius , hanc fastidiosè recusare ; turpissimum , de hac insuper apud alios invidiosè conqueri. (g) Negan- dum tamen non est , licitum esse ,

(f) Dicastillo tom. 3. de pœn. d. 14. dub. 2. n. 26. (g) Gerson operum. p. 2. in reg. mor.

se , poenitentiam justo gravio-
 ac valde difficilem summè depre-
 cari , confessarium de impedimen-
 tis (quæ forsitan ignorat) ad-
 monere ; eumque rogare , ut ,
 quam dedit , poenitentiam , in
 aliam commodiorem velit commu-
 tare : id quod haud dubie ad tam
 humilem & discretam petitionem
 libentissimè faciet.

VII. (b) Poenitentiam datam ab
 uno confessario potest alius con-
 fessarius iusta de causa commutare
 in aliam , etiam non auditis pec-
 catis , pro quibus illa poenitentia
 injuncta fuit. (i) Quivis tenetur
 implere poenitentiam acceptatam ,
 secundum substantiam , & qui-
 dem , si gravis est , sub peccato
 mortali ; si levis , (k) sub ve-
 niali tantum , etiam si imposita
 fuerit pro peccatis mortalibus.

VIII.

- (b) Tamburinus. lib. 4. cap. 3. §. 3.
 (i) Diana in summ. V. poenitent. num. 15.
 (k) Layman. lib. 5. c. 6. §. 15. n. 7.

VIII. (l) Pœnitentiam pro peccatis venialibus impositam non implere, peccatum est tantum veniale, siue ea gravis sit, siue levis. (m) Quod item dicendum est de pœnitentia neglecta, quæ pro peccatis mortalibus in alia confessione jam deletis injecta fuit. Pœnitentiam implens in peccato mortali, (n) non peccat mortaliter, privatur tamen gratiâ, & merito satisfactionis, quamdiu in tali statu perseverat.

IX. Consultum est pœnitentiam primo, quo fieri potest, (o) tempore implere, præsertim si parva sit: non autem requiritur, ut id fiat ante sacram communionem. (p) Si Confessarius certum pœnitentiæ tempus præscripsit, servari

(l) Suarez. d. 38. s. 7. n. 4. (m) Diana in summ. V. pœnitent. (n) Dicastillo d. 14. dub. 10. n. 60. (o) Gastrop. p. 4. de sacr. tom. 23. punct. 21. §. 4. num. 12. (p) Hurtadus de Sacram. pœn. d. 14. diff. 1.

vari id debet : si verò diebus aliquot ex legitima causa illud prævenias , vel subsequaris , nullo modo peccas : at si sine (q) causa justa id facias , peccatum veniale committis. (r) Si Pœnitentia nulli certo tempori affixa est , citra peccatum mortale differri potest fere per annum. (s) Qui illam sine causa nimis diu , non tamen ultra annum differt , peccat tantum venialiter.

X. Quando Confessarius pœnitentiæ injungendæ oblitus est , mone illum , si hoc ipsum tibi in confessionalis occurrat. Si verò è confessionalis ita discessisti , ut vel nulla pœnitentia tibi injuncta fuerit , vel injunctæ amplius non recorderis , poteris aut statim redire ad Confessarium , si commodè fieri possit ; vel id differ-

(q) Sanch. disp. sel. 13. n. 9. (r) Fernand. p. 1. doc. 4. num. 5. ex cap. omnis.
(s) Diana p. 2. t. 15. res. 53.

ri deteriore : Neque labi in ea peccata , ad quæ fragilitas humana suomet pondere inclinat. Ut autem vivas securius , tres innocentia tua Custodes appone : Humilitatem , Patientiam , Timorem DEI.

II. Singulare DEI beneficium esse crede , ac fatere , (u) quòd hætenus à gravioribus peccatis conservatus es ; idque non tuæ , sed uni DEI bonitati adscribe , memor illius , quod D. Augustinus ait. (x) *Tua O Domine , gratia & misericordia prævenit me , liberans me ab omnibus malis , salvans à præteritis , suscitans à præsentibus , & muniens à futuris , præcيدens etiam ante me laqueos peccatorum , tollens occasiones & causas. Quia , nisi hoc fecisses , ego omnia peccata mundi fecissem : quoniam scio , Domine , quod nullum peccatum est , quod unquam*

(u) Landsp. in Enchir. mil. Christ. t. 14. §. 4. (x) S. August. in soliloq. c. 16.

quam fecerit homo, quod non possit facere aliter homo, si Creator desit, à quo factus est homo: sed quod non facerem, tu fecisti, quod abstinerem, tu iussisti &c.

III. Habet hoc amabilis Christi charitas in more positum, (1) ut eos, quos præ aliis charos habet, quique illi fidelius serviunt. permittat quandoque salubriter affligi, vel rerum penuriâ, vel corporis invaletudine, vel hominum contemptu, vel animi desolatione, scrupulis, perplexitate &c. Quare, si tale quid experiaris, noli tristari, noli terreri, nam diligentibus DEUM omnia cooperantur in bonum. (2) Summopere cave, ne propter mala, quæ pateris, declines à via virtutis, & quæras solatium in peccatis, miserum sanè solatium atque omni cala-

(1) s. Paulus ad Hebr. 10. 36. & 12. 5. Apoc. 3. 19. Prov. 3. 11. (2) 1. Cor. 16. 16.

calamitate nocentius. (a) *Beatum illum Christus pronunciat, qui non fuerit scandalizatus in illo.*

IV. Vehementer oro te, (b) ne velis ex eorum esse numero, qui, cum audiunt vel legunt, hoc vel illud non esse peccatum mortale, sed veniale solum, confestim in id sine scrupulo prouunt, quasi res levis sit momenti, venialem noxam committere. Qua in re haud dubiè gravissimè decipiuntur, sibi que plurimum nocent: nam inter omnia mala, quæ dici, cogitarive possunt, post peccatum mortale, nullum majus est, peccato veniali, illo præsertim, quod scienter ac meditato committitur.

V. Damna peccatorum venialium in compendio habe. (c) Illa Deum offendunt, Spiritum Sanctum,

(a) Luc. 7. 23. (b) Granaatensis in Duce pec. l. 2. p. 1. c. 12. (c) Taulegus inst. cap. 2.

etum , & Angelos contristant ,
 Dæmones exhilarant , proximum
 scandalizant , communitati obsunt ,
 animam fœdant , conscientiam
 cruciant , tentationes augent , vi-
 res animi enervant , gratiarum
 fontes obstruunt , orationis vim
 retundunt , fervorem charitatis im-
 minuunt , materia impediunt , pœ-
 nas hujus & alterius vitæ accumu-
 lant , gloriæ cœlestis thesauros
 expilant , (d) & , quod omnium
 deterriimum est , ad majora & gra-
 viora peccata disponunt.

VI. Si lapsus es in graviora pec-
 cata , (e) quæ per confessionem
 ritè peractam expiâsti , scire de-
 bes , confessione tolli quidem rea-
 tum culpæ , reliquias tamen illius
 penitus non auferri : remanet
 enim inclinatio naturalis ad lapsum ;
 concupiscentia , seu fomes pec-
 cati

(d) Vide infra part. 3. cap. 1. 2. De
 damn. pecc. ven. (e) Amussis conscientie
 punct. 21. §. Insonderheit aber.

cati non statim extinguitur; pravi habitus etiamnum vigent; neque occasiones extrinsecæ eo ipso cessant; Dæmon æquè ferox est, imò ferocior, quàm antea; & multùm plerumque pœnæ temporalis restat; unde sæpe propter præcedentem ingratitude auxilia DEI parcius homini conceduntur.

VII. Si morbum depulisti per humilem confessionem, (f) ne pigreat morbi relictæ symptomata curare per seriam vitæ emendationem. Sed ne putes, hanc consistere in eo, quòd nullam posthac sensurus es tentationem: (g) grandis enim hæc est deceptio: adeo, ut is, qui nimiam sibi pollicetur securitatem à tentatione, facillimè relabatur in peccata, & proximus sit ruinæ.

E

VIII. DI-

(f) S. Bern. de modo bene vivendi, s. 27.
(g) Gerardus Magnus in vita à Thoni. de Kempis scripta. c. 13. n. 20.

VIII. Diligenter *præpara animam tuam ad tentationem*, (b) fine qua nemo vivit, nemo vincit, & nemo coronatur. Hoc unum veræ emendationis est argumentum, si causas peccandi studiosè vites, tentationibus animosè resistas, easque gloriosè superes. (i) Tentationes DEUS ita moderari solet, ut cum iis faciat proventum, neque aliquem tentari permittat ultra id, quod potest. Tua semper tibi manet libertas; neque unquam tibi deest DEI bonitas, ex quo sufficiens oritur potestas resistendi cuivis tentationi, quantumvis diuturnæ ac gravi. Dæmon allicere potest, natura impellere, consuetudo trahere, occasio invitare; sed, si tu ipse nolis, nulla vis, aut potestas te invitum ac reluctan-tem cogere ad peccandum potest.

IX. Si

(b) Eccles. 2. 1. (i) 1. Cor. 11. 13.

IX. Si cadas , cedásque hosti tuo , ne alium , quàm te netipsum accusa. (k) Plus tua tibi nocet ignavia , quàm omnis Dæmonum malitia : plus obest tibi abjectio animi , & parva fiducia in Deum , quàm omnis occasionum illecebra , & vehementia tentationum. Tibi ergo , tuæque desidiæ primum bellum indicito , si victoriam de tuis hostibus reportare desideras. Nunquam satis firma , tutaque est animæ sanitas , quam non munit , ac fulcit vitæ sanctitas. Tamdiu vitiis ac peccatis eris obnoxius , quamdiu in virtutibus & bonis operibus fueris negligens & remissus. (l) Aude aliquid dignum DEO , & *emulare charismata meliora* : adhære DEO per amorem & fiduciam , & omnem superabis hostis insidiantis

E 2. astu-

(k) Arias lib. de freq. comm. cap. 2. §. horum unus est. (l) 2. Corinth. 12. 31.

astutiam : (*m*) apprehende scutum & arma , | hoc est , adhibe ea media , quæ numero sequenti sunt annotata.

X. Aptissima contra quævis peccata remedia sunt , (*n*) *primò* , Oratio fervens , & frequens ad DEUM , Beatam Virginem , & Sanctos. *Secundò* , Fuga occasionum , etiam remotarum peccandi. *Tertiò* , Honestæ & utilis occupatio. *Quartò* , custodia sensuum , oculorum præcipuè , aurium , & linguæ. *Quintò* , Mortificatio interiorum affectuum , eorum maximè , qui te vehementius infestant. *Sextò* , Moderata corporis afflictio. *Septimò* , Lectio librorum spiritualium , non tam ex curiositate , quàm pietate suscepta. *Octavò* , Quotidiana conscientiae examinatio,

(*m*) Psalmi. 34. 2. (*n*) Thronus Justitiæ. lect. 5. c. 2. & 3.

tio , præsertim examen , quod
 vocant , particulare. *Nonò* , con-
 fessionis , & sacrae Communionis
 frequentatio. *Decimò* , Filialis fi-
 ducia , & frequens recursus ad
 Patrem spiritualem seu Confessa-
 rium. (o) Hæc fortis est armatu-
 ra , qua sine nemo unquam vi-
 ctor evasit , & quacum ne-
 mo unquam victus
 est.

E 3

CA.

(o) Vide infra, p. 10, cap. 3. num, 6.
 7. 8. 9. 10.

CAPUT III.

De relapsu in peccata.

I.

SI relabaris in ordinarias tuas imperfectiones & in peccata venialia etiam paulò graviora, (p) dolere quidem ex animo potes, quia DEUM offendisti: sed nimium tristari non convenit, ita, ut inquietus fias ac pusillanimis: (q) hic enim animi plus æquo dejecti mœror DEO non placet: (r) est enim partus superbix, & seboles amoris proprii, magisque oritur ex timore pœnæ, quàm ex horrore culpæ. Cogita te hominem esse, lutum fragile, *testam de Samiis terræ.* (s) Novit DEUS figmen-

(p) S. Aloysius in vita illius lib. 2. cap. 15. §. 3. (q) S. Climacus grad. 7. (r) Cassian. lib. 10. cap. 4. (s) Isaia. 45. 9. Psalm. 102. 14.

figmentum suum , ac licet *videant* oculi ejus *imperfectum suum* , (*1*) te tamen scriptum habet , servâtque in manibus suis , atque in libro vitæ , cum aliis sanctis , bonisque hominibus annotatum.

II. Vult DEUS , (*2*) ut homines in hac vita semper spem inter ac metum versentur , non nimium securi , neque nimis anxii. Nimia securitas præsumptionis mater est , & nimia anxietas desperationem parit. (*3*) Magis timenda est desperatio , & minor fiducia in DEUM ex peccatis proveniens , quàm ipsa peccata , ex quibus illa dissidentia & desperatio ori-ri solet.

III. Væ tibi , si talis es , (*4*) qui sæpiùs peccas mortaliter , &

E 4

amo-

(*1*) Psalm. 138. 16. (*2*) Thom. à Kempis. lib. 1. de imitat. Chri. cap. 20. §. 3. (*3*) S. Bern. de modo bene vivendi. ser. 27. (*4*) Salvianus lib. 3. de provid.

amorem peccandi nunquam seriò deponis , qui tuam diligis miseriam , eamque pro felicitate habes , ac multùm times , ne cogaris eam amittere : ac proinde media respuis , medicos fugis , Deo resistis , tibi indulges , pericula amas , occasiones quæris , colludis cum Dæmone , pactum inis cum inferno & morte. (2) Væ , inquam , væ tibi , si talis es , verè enim miser ac miserabilis es , quia miserix tuæ remedium non habes. DEUS te adjuvet : tecum ulteriùs non loquor.

IV. Ad illos mihi sermo est , qui peccant graviter , & peccata sua fideliter confitentur : (a) postea verò in eadem relabuntur , non quidem sine malitia (qua sine nullum peccatum committi potest) sed magna simul ex fragilitate ,
quam

(2) Isai. 28. 17. (a) Arias de thesaur. inexhaust. tr. 9. c. 41.

quam facit tentatio vehemens , naturalis proclivitas , consuetudo inveterata : tales licet suâ culpâ cadant , faciliùs tamen à culpa resurgunt , & feliciùs à morbo curantur.

V. Principium sanitatis est , ægritudinem nôsse suam : magnam spem suæ habet incolumitatis , qui suæ sibi calamitatis est conscius : jam respirare incipit , qui suam sperans emendationem , peccatis suis ingemiscit ; quia suam miseriam deplorat , liberationem desiderat , periculum timet , relapsum cavet , media quærit , medicos amat ; qui per experientiam didicit , quàm *acerbum* , (*b*) atque *amarum* sit , reliquisse Dominum DEUM suum ; qui sæpius ex corde intra semetipsum dicit : (*c*) *Usquequò , Domine , exaltabitur inimicus meus super me ? quamdiu po-*

E 5

nam

(*b*) Jerem. 2. 19. (*c*) Psal. 12. 3.

nam consilia in anima mea, dolorem in corde meo per diem.

VI. Si (quod DEUS avertat) contingat, (*d*) te iterum in peccatum mortale labi, citò resurge; cave, ne sol occidat super malitiam tuam: ne des somnum oculis tuis, donec per contritionem & confessionem reconcilieris iterum DEO: ne mensem expecta, imò nec hebdomadem: magnum enim periculum huic inest moræ. (*e*) Quid si hac statim horà, aut saltem hoc die adhuc confitereris? Certe in perniciem suam audax est, qui cum peccato mortali, Deoque sibi irato dormire potest, accubans ad puteum interitus, & quidem æterni.

VII. Ne-

(*d*) Landsper. in Pharel. divin. amor. mihi pag. 213. & in enchirid. milit. Christ. cap. 59. num. 1. (*e*) Ludovic. de Pont. tom. 1. de perf. tract. 3. cap. 7. §. 1.

VII. Nescio , an sola contritio sine confessione securum te facere possit. (f) Quid si dolor , quem habes , dolor esset imperfectus , ex metu gehennæ prognatus? Vera contritio non nisi ex puro DE I amore profluere debet : interroga cor tuum , an talem in te habeas? Crede mihi ; confessio securior est : sine hac manebis tristis , & inquietus , (g) & , quod miserrimum est , valde proclivis ad plura & majora peccata.

VIII. Si decies , si centies , si millies relabaris , fac decies , centies , & millies resurgas : (h) iterum , iterumque confitere , & quidem non diversis , sed uni ac stabili Confessario. In eundem relapsus es morbum ; ad quem

E 6

ibis

(f) Pinellus. lib. 2. de poen. cap. 2 §.

13. (g) Ludov. de Ponte. loc. cit.

(h) Petrus Sanchez. p. 4. de regno Dei cap. 7. ex vitis. PP.

ibis confidentiùs, (i) quàm ad eum, qui te sanavit jam sæpius, agnoscit meliùs, curabit faciliùs; Patientia Confessarii tui nondum exhausta est, quia neque DEI misericordia finem habet. (k) Si DEUS, cui soli tu peccâsti, tibi paratus est dare veniam, cur Confessarius tuus, qui & ipse peccator est, dare nolit absolutionem?

IX. Refugit mens tua toties ad eundem, cum iisdem redire peccatis? ita sanè, (l) si mente non cares, sentire debes. Sed vincat horrorem exiguæ confusionis timor æternæ damnationis & amor salutis tuæ, quæ in magno discrimine versatur. Ægritudo multum periculosa non nisi difficili, & amarâ potione curari potest. Fate-

(i) Arias de freq. com. c. 21. §. aliud remedium. (k) Viexmont. de pœnitent. p. 4. c. 7. (l) Tertullianus in libro de pœnitent.

Fatere delictum tuum cum dolore, & cum humilitate expecta iudicis tui sententiam: Si taceat Confessarius, téque absolvat, cogita eum tuæ condescendere infirmitati. (*m*) Si leniùs te corripiat, moneátque, libenter ausculta, quia paternus amor & commiseratio hoc facit. Si asperiùs te objurget, si terreat minis, patientiam habe; tristitia, quam inde percipis, ex Deo est, (*n*) & salutem operatur. Peritus medicus vino mederi debet, & oleo, hoc est, lenire: & lavare, prout ægroti conditio id exigit, & spes sanitatis affulget.

X. Si Confessarius propter nimis frequentem relapsum omnino te nolit absolvere: dolorem ostende, emendationem promitte; fortassis exaudiet te. Si nihilominus pa-

E 7

tiaris

(*m*) Ludovic. de Ponte. num. 1. de perf. tract. 3. artic. 9. (*n*) 2. Cor. 7. 10. (*o*) Luc. 19. 34.

IIo PARS IV. CAPUT III. &c.

tiaris repulsam, accipe medelam,
proderit hæc tibi, si seriò sanari
exoptas. Sustine paulisper dila-
tionem; interea contine te,
redi iterum, & acci-
pe absolutio-
nem.

V. PARS

V.

P A R S

D E

ALIIS REBUS

A D

PŒNITENTIAM

SPECTANTIBUS.

I.

Qui ambulat fraudulenter, revelat arcana :
qui autem fidelis est ,
celat amici commissum.
Prov. c. 11. v. 13.

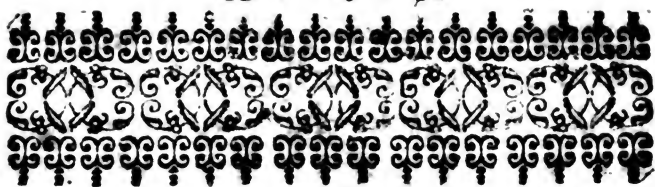
II.

Gloria nostra hæc est,
testimonium conscientiae
nostræ. *2. Cor. c. 1. v. 12.*

III.

Non erit hoc tibi in
singultum , & scrupu-
lum cordis. *1. Reg. c. 25.
v. 31.*

CA.

CAPUT. I.

De Sigillo Confessionis.

I.

Interest pœnitentis scire aliquid de Sigillo Confessionis, (p) cùm id potissimum in ejus favorem sancitum sit. (q) Est autem hoc Sigillum obligatio quædam Confessario imposita, occultandi omnia ea, quæ illi per confessionem innotuerunt, uti sunt, (r) peccata mortalia, & venialia, circumstantiæ item peccatorum, & quidquid pœnitens ad suorum declarationem
pecca-

(p) Amussis confc. pun. 20. (q) Gouinck. tom. 1. de sacrament. d. 9. dub. 1.
(r) Layman, lib. 5, tom. 3, c. 14. n. 4.

peccatorum dixit , sive id necessarium fuerit , & utile , sive non.

II. Obligatio hæc adeo magna est , (1) ut nulla alia possit esse major , vel in Ecclesia Christi , vel in mundo hoc universo . quippe cùm Confessario nec propriæ vitæ , nec regni alicujus integri conservandi gratiâ revelare liceat aliquod peccatum à pœnitente in confessione auditum.

III. Quin imò si Confessarius aliquis , (2) rumpendo Sigillum Confessionis , unius tantùm levis peccati revelatione salvare ac redimere posset omnes , quotquot sunt in inferno condemnati , non tamen illi permetteretur . Præterea nulla est potestas in mundo sive sæcularis sive Ecclesiastica , quâ cogi possit Confessarius ad manifestandam aliqujus

(1) S. Thom. in 4. dub. 21. quæst. 4. artic. 1. (2) Pinellus. lib. 2. de pœnit. cap. 13.

cujus confessionem , & sacrum illud
figillum violandum.

IV. (x) Confessarius frangens
figillum confessionis duo gravissima
peccata mortalia committit : unum
sacrilegii , contra virtutem religio-
nis , & reverentiam Sacramento de-
bitam : (x) alterum *injustitiæ* , con-
tra virtutem infusam justitiæ , non
servando pactum virtuale , quod
inter ipsum & pœnitentem inter-
cedit de servando secreto in omni
casu absque ulla exceptione. (y)
Et insuper violator sigili confes-
sionis gravissimis pœnis fori externi sub-
jacet.

V. Præter Confessarium , (z)
(ad quem figillum Confessionis
principaliter spectat) etiam aliæ
personæ obligantur , non quidem
sub

(x) Diana, p. 5. t. 11. ref. 2. (x) Lu-
go de Sacram. pœn. d. 23. s. 1. n. 17. & 18.
(y) Gastrop. p. 4. tom. 23. d. 1. punct.
19. num. 13. (z) S. Thom. in 4. dub. 12.
q. 3. art. 3.

sub sigillo confessionis, uti sacerdos, sed ex fidelitate & secreto naturali, idque sub peccato mortali. (a) Tales sunt *primò*, is, cui aliquid ex confessione sacrilegè revelatum est. (b) *secundò*, qui, dum alius confiteretur, aliquid ex ejus confessione, vel casu, vel curiositate intellexit. *Tertiò*, qui scriptam confessionem reperit, eamque legit. (c) Si tamen in hac peccata sint levia tantùm, nec infamantia, (d) non videtur peccare mortaliter, si lecta evulget.

VI. Confessarius extra confessionem nihil agere potest, (e) aut debet ex notitia rerum illarum, quas in confessione percepit. (f) Et hæc causa est, cur Confessarii sollicitè

(a) Lugo. lib. sect. 2. num. 49. (b) Dicastill. tom. 2. de penit. tom. 8. & 32. dub. 3. num. 27. (c) Diana 3. p. t. 4. ref. 122. (d) Layman. lib. 5. t. 6. cap. 14. n. 19. (e) Idem loc. cit. (f) Lugo lib. cap. sect. 5. num. 104.

licitè cavere debeant ne propter peccata in confessione audita omit-
tant v. g. consueta benevolentiae signa erga poenitentem ; ne de illo minùs honorificè loquantur apud alios , frigidius eum laudent , post ponant aliis &c. (g) Certè gravis error foret, si Confessarius aliquem propter audita in confessione delicta impediret à consecutione beneficii , aut favoris alicujus , à promotione ad officium , dignitatem , conditionem , statum , &c.

VII. Sciendum tamen est , (b) notitiam confessionis non impedire Confessarium , quò minus uti possit notitiâ aliunde haustâ : modò illa hanc non adjuvet , neque aliquod scandalum inde nascatur. Unde Præfectus Gymnasii non ageret contra Sigillum confessionis , si puniret discipulum propter delictum,

(g) Castrop. lib. cap. §. 3. num. 20. (b) Valentia in 4. d. 7. q. 13. p. tr.

Etum , quod ei ille ipse discipulus confessus fuit , id tamen ipse Praefectus aliunde v. g. ex relatione condiscipuli extra confessionem intellexit. Similiter Concionator licet reprehendit peccata publice ex suggestu , quæ sapius quidem audit in confessione , sed independenter ab hac , ea ipsa peccata æquè vel magis habet cognita v. g. ex narratione aliorum , lectione librorum &c. modò caveat , ne quâdam insolitâ exaggeratione peccati certi , vel incautâ circumstantiarum enarratione justam auditoribus causam præbeat suspicandi , eum loqui ex scientia confessionis , hanc vel illam personam suggillare &c.

VIII. Consultum est , ut , si extra confessionem cum Confessario tuo de rebus à confessione alienis loqui velis , aut debeas , ita te cum illo geras , ac si nunquam illi esses.

con-

confessus. (i) Certè DEI voluntas est, & Ecclesiæ ordinatio, ut Confessio peccatorum remissioni deserviat, non hominum conversationi, vel administrationi negotiorum, aut gubernationi externæ, si tibi forsan incidat, hoc vel illud fieri dicive à Confessario tuo ex notitia confessionis tuæ, eam cogitationem ceu temerariam & periculosam expelle: cùm enim obligatio sigilli res tam magna sit, & ejus violatio scelus adeo grande, nemo (sine gravissima causa, & morali quasi certitudine) præsumere debet, Confessarium adeo rudem esse atque indoctum, ut suam nesciat obligationem; vel adeo malum, atque impium, ut contra eam eum sacrilegio velit agere.

IX. In uno tantùm casu licitum est Confessario revelare aliquid ex con-

(i) Clemens VIII. & Gaudius Aquaviva apud Laym. l. 5, c. 6, t. 14, n. 22.

confessione : (k) quando nimirum ipse pœnitens dat licentiam , (l) & quidem formalem , atque expressam ; tacita enim , vel interpretativa licentia non sufficit. (m) Sine tali licentia Confessarius (ut dictum) extra confessionem ne cum pœnitente , nec de illo quicquam loqui potest concernens peccata , vel alia in confessione audita : (n) etiamsi hoc vergat in bonum ipsius pœnitentis.

X. Quare , (o) si quis extra confessionem de rebus ejusmodi cum Confessario suo loqui , vel agere velit , debet illi , vel tunc , vel in prœvia aliqua confessione dare facultatem ; idque verbis clavis , atque expressis , dicendo v. g. „Mihi gratum erit , Si , Ra , Va. Nunc,

(l) Tanner. dub. 6. q. 9. num. 125.
 (m) Fagund. p. 2. lib. 6. cap. 1. num. 14. (n) Gastrop. p. 4. tom. 23. punct. 19. §. 3. num. 13. (o) Diana p. 5. t. 11, ref. 40. & 42. (p) Gastrop. loc. cit.

„Nunc vel si proximè ad eam ve-
 „nero, uti velit notitiâ peccatorum
 „meorum, aliarumque rerum, quas
 „à me in Confessione audivit. Quid
 si pro maiore securitate hanc ei fa-
 cultatem in annua generali Confes-
 sione pro toto anno concederes?
 (q) At scire debes, eum hac li-
 centiâ non facilè usurum, nisi cùm
 denuò illam expressè dederis, (r)
 aut tu ipse ultrò inceperis de rebus
 ejusmodi loqui.

CAPUT II.

*De conscientia & Regulis con-
 scientiæ.*

L

Conscientia (prout hîc accipi-
 tur) est dictamen rationis, (s)
 F seu

- (q) Plura infra p. 10, c. 3. ad finem.
 (r) Lugo de fac. poen. disp. 23. sect. n. 131.
 (s) Bardus disc' 1, de Consc. c. 2. n. 3,

seu actus intellectûs , quo judicamus aliquid hic & nunc agendum , vel omittendum esse , tanquam bonum , vel malum &c. Ex qua definitione apparet Conscientiam aliquo modo esse duplicem ; *aliâ* , quæ versatur circa res bonas , ut prosequendas ; & *aliâ* , quæ versatur circa res malas , ut fugiendas. Et verò hæc ultima hujus propriè est loci , de qua proinde relictâ priorè , potissimum hoc capite agetur.

II. Conscientia denuò quadrifariam dividi solet , (1) in *Veram* , *Dubiam* , *Erroneam* , & *Perplexam*. Conscientia *vera* est , (2) quâ quis illud pro peccato habet , aut non habet , quod à parte rei peccatum est , aut non est ; mortale , pro mortali ; veniale , pro veniali. (3) Conscientia
dubia

(1) Lâyman lib. 1. tom. 1. cap. 3. n. 2. 3. 4. (2) Ovidius tom. 5. contr. 1. cap. 6. (3) Salas tract. 8. disp. un. p. 3. d. 5. cap. 1.

dubia est, quâ quis dubitat, an hoc vel illud, peccatum sit, an non sit; mortale, an veniale? (γ) Conscientia *erronea* est, quâ quis illud pro peccato habet, quod peccatum non est, aut pro peccato non habet, quod peccatum est; mortale item pro veniali; veniale pro mortali. (z) Conscientia *perplexa* est, quâ quis id, quod necessario facere, vel omittere debet, pro peccato seu mortali, seu veniali habet, sive id faciat, sive ommittat.

III. Conscientia duplici modo potest esse dubia, erronea, (a) perplexa. *Primò*, cum, culpa; *secundò*, sine culpa. Conscientia *culpabiliter* dubia, erronea, & perplexa est, quando dubium, error, aut perplexitas ob hominis incuriam non amovetur, cum amoveri facile posset. Conscientia *incul-*

F 2

pabi-

(γ) Bardus disc. 3. de cons. cap. 1. num. 1. (z) Layman. l. c. (a) Idem loc. cit. num. 2.

pabiliter dubia , erronea & perplexa est , quando dubium , error , aut perplexitas amoveri nequit , tametsi homo id facere vellet. Quo casu Conscientia vocatur *invincibiliter* dubia , erronea , perplexa &c.

IV. (b) Sicut *testimonium conscientiae nostrae* (teste S. Paulo) est *gloria nostra* , si nimirum juxta illam operemur bene : sic etiam *testimonium conscientiae nostrae* est *ignominia nostra* , si nimirum contra illam operemur malè : (c) Nam omnis operum nostrorum sive pulchritudo sive indecentia provenit ex bona vel mala conscientia , seu potius ex conformitate aut difformitate cum ea , (d) quod usque adeò verum est , ut etiam opera mala fiant bona ; & bona fiant mala , si quis ob conscientiam invincibiliter erroneam mala habeat pro bonis ,

(b) 1. Cor. 1. 12; (c) S. Thom. 1. 2. q. 19. a. 3. & 4; (d) Durand. in 2. d. 39. q. 5. a. 3.

bonis, aut bona pro malis. Et hoc est, quod S. Paulus ait. (e) *Quod non est ex fide, peccatum est.* Per fidem enim intelligit, *judicium conscientiae* quo credimus, aliquid bonum esse, aut malum.

V. Conscientia lux est, (f) & lex interna proveniens à luce & lege æterna: hæc radius est quidam Divinitatis, & omnis honestatis imago: hæc regula est vita, hæc norma disciplinæ, magistra virtutum, vitiorum inimica; (g) hanc quisquis sequitur, per regiam ambulat viam, & suo semper magis appropinquat Creatori: hanc quisquis deserit, in avia pergit & toto denique aberrat cœlo. (h) Ex hac generali doctrina specialia quædam eruuntur documenta, tibi Lector Benevole, non tantum utilia, sed

F 3   neces-

(e) Rom. 14. 23. (f) S. Dorotheus in lib. de conscientia. (g) Richardus in 4. d. 3. c. 3. q. 3. (h) Bresserus 1. 2. de consc. recta. cap. 2.

necessaria quoque, si tua verè vis nosse peccata. Hæc autem sequentibus exhibentur paragraphis.

VI. Qui invincibiliter ignorat, (i) rem aliquam esse illicitam, graviter prohibitam, & mortaliter peccaminosam, non peccat mortaliter, rem illam cum tali ignorantia faciendo: unde, si postea primum intelligat, rem illam esse peccatum mortale, non tenetur factum suum confiteri, quia non peccavit, nisi materialiter. (k) Similiter ille, qui novit quidem, rem aliquam peccatum esse, sed dum illam facit, ei sine sua culpa non occurrit, peccatum esse, non peccat, nec factum suum confiteri tenetur.

VII. Qui ex errore vincibili, vel invincibili putat, (l) rem aliquam

(i) S. August. de lib. arb. c. 8. (k) Thom. Sanch. l. 1. mor. cap. 16. n. 24.

(l) Gaudier. p. 5. de pers. nat. & caus. sect. 11. cap. 13.

quam peccatum mortale esse, quæ tamen à parte rei tale peccatum non est, peccat mortaliter, si cum tali errore rem illam faciat. (m) Et licet postea intelligat, rem illam à parte rei vel nullum omnino peccatum esse, vel certè non mortale, nihilominus tenetur factum suum confiteri, dicendo, se, quando id commisit, putasse, esse peccatum mortale.

VIII. Qui dubitat, (n) an res aliqua sit peccatum mortale, & cum tali dubio operatur, peccat mortaliter, five res illa à parte rei peccatum sit, five non: (o) teneturque confiteri illud, tametsi postea intelligat, vel nullum, vel tantum veniale peccatum esse; dicendo, se tunc, quando illud fecit, dubitasse, an esset peccatum mortale.

F 4

IX.

(m) Diana pars. 4. tom. 4. ref. 162.

(n) Navarrus c. qualitas num. 15. d. 5. de pœnit. (p) Vasquez in p. 2. d. 59, cap. 3. num. 10.

IX. (p) Qui circa gravitatem vel levitatem peccati errorem vel ignorantiam vincibilem habet, tenetur hunc errorem & hanc ignorantiam vincere, seu deponere: alioquin sic operando non excusabitur à peccato. (q) Si aliquis eò perplexitatis deveniat in re aliqua, ut eam sive faciendo, sive omittendo putet se peccare mortaliter; eoque errore nec per se, nec per alium liberare se possit, eligere debet, id quod minùs malum ei videtur: (r) quod si neque hoc possit discernere, non peccabit, quidquid egerit: *nemo enim necessitate peccat.* Sed casus iste rarus est.

X. (s) Si tibi Confessarius tuus, vel alius vir doctus ac probus dicat, hoc vel illud in his vel illis circumstantiis non esse peccatum mortale: tutò potes ei credere: & si ex tali fide

ac

(p) Granadas p. 2. contr. 2. tr. 12. disp. 7. s. 5. (q) Franc. de Lug. p. 3. theol. c. 1. q. 7. n. 31. (r) Castrop. tom. 1. de conf. d. 1. p. 5. n. 2. (s) Suarez, t. 5. d. 40. s. 5.

ac opinione operis, non peccas mortaliter: nec teneris factum tuum confiteri. Idem puta, si hoc legas in probato aliquo autore. (1) Si à duobus viris doctis, probis ac prudentibus duas contrarias sententias audias, quarum una affirmat, hoc vel illud esse peccatum mortale; altera negat, esse peccatum mortale; potes huic vel illi tutò credere, tèque alterutri sententiæ accomodare prout volueris, (2) Si velis credere, non esse peccatum mortale, faciendo id non peccabis mortaliter, etiamsi sententia contraria, dicens esse peccatum mortale, (x) videatur tibi melior esse & verior, atque etiam à viro doctiore, prudentiorèque prolata: idem puta si tale quid legas in duobus Authoribus approbatis.

F 5

CA.

(1) Azor. tr. 1. l. 2. c. 26. q. 2. (2) S. Antoninus p. 1. tit. 3. c. 10. §. 10. (x) Tanner. p. 2. d. 2. q. 4. n. 20.

CAPUT III.

De scrupulis.

I.

Scrupulosi in triplici fere ordine sunt. (γ) Aliqui enim *bonos scrupulos* habent, dum Deum offendere valde timent, offendisse multum dolent, ac proinde peccata sollicitè cavent; idque sine mentis anxietate, & cordis inquietudine: tales laudem merentur, & aliâ curâ non indigent, quàm ut piam hanc sollicitudinem per omnem vitam conservent, & scrupulos tam sanctos nullo unquam tempore deponant.

II. Alii

(γ) Hugo Roth. in via reg. p. 1. c. 12. sect. 3.

II. Alii *scrupulis* aguntur *malis ac vitiosis*; (z) dum sine causa & sine modo ubique peccatum timent, etiam ubi nullum est, idque magna cum animi perplexitate ac molestia: tales, si bonâ voluntate sint præditi, neque ægrè se regi sinant, commiserationem merentur, & facili negotio curantur. Si autem scrupulis accedat iudicium obstinatum, pertinax incredulitas, arrogans inobedientia, sanari difficulter queunt, & in magno salutis suæ versantur discrimine.

III. Sunt etiam, (a) qui in una alterâve re sunt valde scrupulosi, in aliis verò rebus admodum liberi & laxi, (b) *exco-*

F 6

lan-

- (z) Salutius in 3. pars port. Sal. cap. 1.
 (a) Garæus. super 9. inst. Cass. cap. 9.
 (b) Matth. 23. 24.

lantes culicem, deglubentes camelum; dum sæpe res parvas, nullius fere malitiæ, pro magnis peccatis habent, easque scrupulosè evitant; alia verò manifestè mala parum curant, liberrimè sine scrupulo committunt. Qui talis est, ea, quæ de scrupulis porro sequentur, quæso, ne legat: sed omnibus modis curet, ut animi sui laxitatem potius constringat, quàm ut ejus angustias laxet.

IV. Scrupulos magnam partem curaveris, si eorum naturam probè nôris. (c) *Scrupulus malus ac vitiosus est, apprehensio inani ratione nixa, & hinc ortus timor; peccatum alicubi esse, ubi non est.* (d) Differt scrupulus à judicio certo, vel proba-

(c) Alvarez tom. 1. de perf. lib. 1. pag. 3. c. 12. §. 5. num. 1. (d) Navarrus in man. cap. 27. n. 279.

probabili : quia scrupulosus non judicat , neque putat , se hic & nunc peccare , sed tantum apprehendit , ac timet peccatum ; ad eum fere modum , (e) quo aliquis in loco solitario ac tenebroso spectat ac lemures formidat , non quod tales adesse judicet , sed quia hi quasi præsentes phantasmæ occurrunt , quam corrigere homini subinde etiam cor dato difficile est. Certè ex perientiâ constat , viros sæpe doctos , perspicaci ingenio , limatèque judicio præditos scrupulorum molestiam pati , non quia circa peccati notitiam errant , sed quia phantasiam suam peccati timore occupatam emendare non valent.

V. Differt item (f) *Scrupulus* à
F 7 Dubio :

(e) Salutius in pars 3. port. sal. c. 9.
(f) Azor. lib. 2. instit. mor. cap. 20. quest. 2.

Dubio : quia scrupulosus , licèt ex una parte hæreat , ac timeat , ne fortè peccet , atque adeo non omni dubitatione careat : ex altera tamen parte absolutè judicat , se non peccare ; idque vel ex certa ratione , vel ex probabili discursu : id quod illi , qui verè dubius est , non accidit : talis enim neutri parti assensum præbet , sed hæret quasi in suspensio , dum pro neutra parte rationes probabiles , vel pro utraque æquè probabiles habet.

VI. Scrupulosus , (g) si à molestia sua liberari velit , audacter contra vanas apprehensiones ac timores peccati operari debet , (h) ex certa scientia , licitum esse & consultum , imò quandoque etiam necessarium , contra scrupulos operari.

(g) Brefferus lib. 6. de consc. scrup.

(h) Gerson. operum p. 2. tr. de præp. ad miss. com. 6.

perari. (i) Nunquam judicet esse peccatum, nisi id certò deprehendat, & juramentò quasi confirmare audeat. (k) Ea solùm confiteatur, quæ manifestò peccata esse cognoverit, non item dubia, & scrupulos. Confessarium non de quibusvis dubiis consulat, sed sæpe propriis rationibus ac regulis à Confessario præscriptis utatur, ad depellendos scrupulos. (l) Quam primùm animo scrupulus exoritur, prudente aliquâ ratione rejiciat, nec cogitatione foveat.

VII. Confessiones non repetat: (m) sed postquam semel, aut Confessarii judicio, aut suo saltem probabili integrè confessus fuisse visus est, acquiescat. (n) Persuadeat sibi, quòd unusquisque judicio, vel consilio Con-

(i) S. Antonius p. 2. tom. 3. c. 10. §. 10.
 (k) Sanch. l. 1. mor. c. 10. n. 82. (l) Gajetan. v. scrupul. medic. (m) Henriq. l. 5. c. 3. n. 4. (n) Rosignolius l. 2. de persever. Christ. perf. c. 18. §. sit igitur.

Confessarii alteriusque viri docti ac probi tutò acquiescere possit, (o) & verò scrupulosus debeat, ob damna, quæ scrupuloso impendent, si remedia, & consilia respuat. (p) Quod videt, alios bonos, ac timoratos homines agere sine peccati formidine, cogitet, id etiam sibi licere: norit item, leges & præcepta (præsertim si sint affirmativa, & positiva) sæpe non secundum rigorem verborum, sed cum benigna interpretatione, juxta epicheïam intelligenda esse.

VIII. *Sentiat de Domino in bonitate & simplicitate cordis sui:* (q) neque existimet, legislatorem tam rigidum, & durum esse, ut bonæ voluntatis hominibus peccata adscribat, pœnam ve decernat: neque Deum, aut Ecclesiam suis præceptis efficere velle, ut homo in mentis intemperiem incidat, quod scrupuloso, nisi caveat, accidere faciliè potest, & solet.

IX. Ut

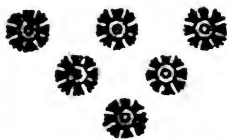
(o) Valentia t. 2. d. 3. q. 14. p. 4. in fin.
 (p) S. Anton. reg. 7. d. 4. (q) Sap. 1, 1.

IX. Utile confilium est P. Pauli de Barry, (r) ut, qui scrupulis affliguntur, singulari quâdam religione ferantur in cultum S. Josephi, & S. Ignatii, eorum opem quotidie implorent pro liberatione à scrupulis: id quod etiam postulare poterunt, quoties in missa sanctissima Hostia elevatur, & populo monstratur.

X. Nulla res scrupulosum æquè juvat, (s) atque ingens in Deum fiducia, longanimis patientia, & cæca quasi resignatio in Dei voluntatem. Si omnia adhibuisti media, si multas ad Deum preces fudisti, & nondum à malo tuo liberatus es; noli ideo contristari, vel indignari contra Deum. Novit ille conatum tuum, afflictionem, & patientiam tuam. Crede mihi, erit tempus (& fortè brevi) cùm inquieto dicetur tibi, (t) *Usque huc venies, & non*
proce-

(r) Barry in fol. hag. die 3. diff. mat. §. 10. (s) Salutius. in 3. p. port. fol. c. 13. (t) Job. 38. 11.

procedes amplius , & hic confringes im-
mentes fluctus tuos. Nunc multi sunt
 in cœlo, & quiete fruuntur pacatissi-
 mâ, qui turbulentis olim, dum vi-
 verent, scrupulorum agitati sunt
 procellis. Absterfit DEUS omnem
 lachrimam ab oculis eorum, & tran-
 stulit eos in portum securæ felicitatis,
 ubi nullus amplius est luctus,
 nullus dolor, & nulla anxietas: mo-
 dò coronantur, & accipiunt pal-
 mam, seu præmium longæ, quam
 habuerunt, patientiæ. Nunc lætis
 vocibus exultant, illudque cum gau-
 dio ingeminant. (u) *Defecit in dolo-*
re vita nostra , & anni nostri in gemitu-
bus. *Lætati sumus pro diebus , quibus*
nos humiliasti , annis , quibus vi-
dimus mala.

VI. PARS

(u) Ps. 30. 11. (x) Ps. 89. 15.

VI.
P A R S
D E
P E C C A T I S
E T
IMPERFECTIO-
N I B U S.

I.

Utinam appenderentur
peccata mea in statera!
Job. c. 6. v. 2.

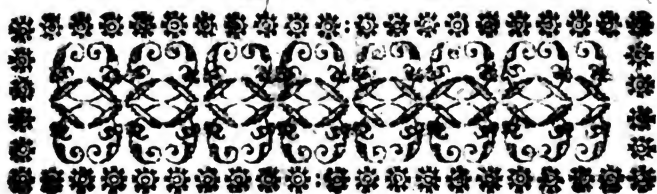
II.

Arguet te malitia tua,
& averfio tua increpabit
te. *Jerem. c. 5. v. 29.*

III.

Quis eft, ut fciam,
quid defit mihi? *Pfalm.*
38. v. 5.

CA.

CAPUT I.

*De peccatis & imperfectionibus
in genere.*

I.

PEccatum mortale est *prævarica-*
tio legis *DEI* graviter obligan-
tis. (7) Peccatum veniale est
transgressio legis *DEI* leviter obligan-
tis. Quænam autem lex gravem,
quæque levem obligationem habeat,
atque adeo quænam res legi repu-
gnans, sit peccatum mortale, aut
veniale, haud ita facile est, defi-
nire. Quorundam gravitas pecca-
torum ita manifesta est, ut ea cui-
vis

(7) Castrop. par. 1. tr. 2. d. 2. pun.
4. num. 4.

vis etiam rudi atque indocto appareat. Aliorum autem ita obscura, ut etiam perspicaces, doctique viri de ea dubitent, aliter atque aliter sentiant, ac loquantur. Multum ad peccatorum cognitionem facit studium Theologiæ moralis, lectio librorum hac de re scriptorum, collatio cum viris doctis; sed omnium maximè fervens oratio, & frequens petitio luminis divini: juxta exemplum sancti Job, DEUM ita precantis. (2) *Quantas habeo iniquitates & peccata? scelera mea, & delicta mea ostende mihi.*

II. Ad omne peccatum tria requiruntur, (4) quorum si vel unum deficiat, aut peccatum erit nullum, aut non grave. *Primò* debet fieri voluntariè. *Secundò*, scienter. *Tertiò*, deliberatè. Ex defectu voluntarii non peccant illi, qui
contra

(2) Job. 23. 33. (4) Euseb. lib. 5. cap. 1. dub. 1. resp. 2.

contra suam voluntatem illicitas cogitationes, vel imaginationes patiuntur in animo, vel turpes commotiones in corpore, & appetitu sensitivo. Ex defectu *scientiæ*, sæpe à peccato excusantur pueri, & homines valde rudes, qui rem aliquam lethaliter malam faciunt, nesciunt tamen vel non cogitant esse talem. Ex defectu *deliberationis* peccare nequeunt amentes, dormientes, ebrii, si rationis usu sint penitus destituti. Item semisati, semisopiti, semiebrii sæpe propter imperfectam deliberationem excusantur à peccato mortali, quod alioquin tale foret, si cum plena deliberatione fieret.

III. *Tribus modis*, ait S. Gregorius Magnus, (b) impletur omne peccatum, videlicet *suggestione*, *delectatione*, *consensu*. *Suggestio fit per diabolum, delectatio per carnem, consensus per*

(b) S. Gregor. in resp. ad 11. inter Augustini Cant. Episc.

per spiritum. Et necessaria magna discretio est, ut inter suggestionem, delectationem, & consensum iudex sui animus præsideat, cum enim malignus spiritus peccatum suggerit in mente, si nulla peccati delectatio sequatur, peccatum omni modo perpetratum non est. Cum verò caro delectari caperit, tunc peccatum incipit nasci; si autem etiam ad consensionem ex deliberatione descendit, tunc peccatum cognoscitur perfici. In suggestionem igitur peccati semen est: in delectatione fit nutrimentum: in consensu perfectio. Et sæpe contingit, ut hoc, quod malignus spiritus seminat in cogitatione, caro in delectationem trahat, nec tamen animus eidem delectationi consentiat, & cum caro sine anima delectari nequeat, ipse tamen animus carnis voluptatibus reluctans, in delectatione carnali aliquo modo ligatur invitatus, ut ei ex ratione contradicat, nec consentiat, & tamen delectatione ligatus sit, sed ligatum se vebementer ingemiscat.

IV, Quam

IV. Quàm multæ tollerentur anxietates in foro conscientia, (c) & magnæ vitarentur incommoditates in sacramento poenitentia, si homines possent liberas cogitationes, & actus rationales bene discernere à brutis quibusdam incidentiis, atque irrationabilibus phantasiis, quas, sanctus Bernardus hunc in modum aptissimè depingit. (d) Quæ verò secundo loco ponuntur cogitationes sine intellectu, ipsæ sunt vanæ illæ, & otiosæ non tam cogitationes, quàm ex veris, & imaginariis recordationibus simulacra quædam cogitationum, seu ipsæ recordationes ultro, & multipliciter de memoria scaturientes; in quibus passio quædam voluntatis potius videtur esse, quàm actio, cum nulla sit in eis cogitantis intentio, cum, quod sponte ebullit de memoria formante, offertur intellectui non curanti, & quidquid agitur, videtur

G

potius

(c) Joan. Sanchez. disp. 24. num. 24.
 (d) S. Bern. de vita solitaria ad fratres de monte Dei.

potius agi in somnio dormientis, quam in acie cogitantis.

V. Ex quo sequitur, has cogitationes¹, sive incidentias, quantumvis impia, (e) turpes ac blasphemæ sint, non tantum non esse peccata ob defectum humanæ libertatis, sed sæpe magnorum causas meritorum propter actum generosæ virtutis. *Felix anima*, ait idem S. Pater, quæ peccatum sentiens, peccato non consentit, quam etsi cogitatio inquinat, ratio lavat pugnans, & repugnans legi peccati: molesta lucta est, sed fructuosa, quæ etsi pœnam habet, adbibet & coronam, imò quod sentientem fatigat, vincentem coronat: in hoc enim conflictu, ubi sensus est, non consensus, nihil damnationis est, juxta Apostolum, his, qui sunt in Christo JESU.

VI. Sola interior voluntas sæpe est

(e) S. Bernard. lib. de conscient. S. de multiplici varietate cogitat.

est peccatum mortale, (f) tamen si nullum opus externum accedat: v. g. complacentia in suo vel alterius peccato: desiderium rei illicitæ etiam inefficax; propositum efficax peccandi. (g) Et talis interior voluntas in confessione dici debet, si in opus externum non prodiit: si verò peccatum externum reipsa secutum est, sufficit solum externum opus confiteri, nullâ mentione factâ interioris voluntatis, utpote quæ peccato externo semper conjuncta esse scitur, ac præsumitur. (h) Ad hoc, ut aliquis peccet mortaliter, non requiritur, ut malitiam peccati, qua talem, ex instituto, directè ac studio velit: hoc enim pauci, nec nisi extremè malificiunt: sed satis est, aliquid velle dicere, facere, cui nôsti malitiam

G 2

tiam

(f) Gaudier. p. 5. perf. n. & caus. 11. cap. 3. §. ut verò. (g) Arriaga. 1. 2. t. 1. d. 1. f. 5. num. 38. (h) Layman. l. 1. t. num. 5. & seq.

tiam peccati, offensam DEI, injuriam proximi, semper annexam esse. Exempli gratiâ. (i) Qui se inebriat, non DEI offensam quærit, sed suam voluptatem: qui magnam pecuniaz summam furatur, non tam alteri obesse cupit, quàm sibi prodesse; & tamen uterque peccat mortaliter, quia, licèt malitiam peccati, offensam DEI, injuriam proximi directè non intendant, volunt tamen rem aliquam, cui mala prædicta indissolubiliter conjuncta esse, non ignorant: quod est contra legem ac nutum DEI, qui vult ac præcipit, ut malitiam non tantùm in se, sed etiam in causa sua detestemur & fugiamus.

VII. Peccatum mortale & veniale infinitam quasi inter se distantiam habent: (k) unde ex venialibus pecca-

(i) Lessius. de perf. div. lib. 1. c. 26. num. 183. (k) S. Thom. lib. 2. q. 72. 2. 5. ad 2. AZOR, lib. 4. instit. mor. exp. 9. q. 11.

peccatis, quantumvis multiplicatis, nunquam fit mortale. (1) Peccatum ex se mortale per accidens fieri potest veniale, vel ex imperfecta, & semiplena deliberatione, vel ex parvitate materię. Prioris exemplum est, delectatio carnalis in semisopito; posterioris, furtum rei medicę. Peccatum ex se veniale per accidens potest fieri mortale: (m) si nimirum huic gravis malitia alterius peccati accedat (n) Sic v. g. mendacium (quod ex genere suo tantum veniale peccatum est,) fit mortale, si dicatur cum gravi damno alterius pręviso, vel intento: tunc enim illi accedit malitia gravis injustitię.

VIII. Multum prodest ad confessionem ritę peragendam probę nōsse discrimen inter *Peccatum* &

G 3

Imper-

(1) Diana in summ. V. Peccatum n.
2. (m) Gastrop. pars. 1. tr. 2. punct.
5. num. 4. (n) Bresserus lib. 6. de con-
scient. cap. 9. num. 89.

Imperfectionem : (o) differt enim Peccatum ab Imperfectione, sicut species à genere. Nam teste Suarezio, *Imperfectio latius patet, quàm Peccatum.* (p) Unde, licet omne peccatum sit imperfectio, non tamen omnis imperfectio, est peccatum : (q) Dantur enim imperfectiones aliquæ, quæ peccata non sunt, & consequenter neque materia sufficiens pro confessione : (r) quamvis illæ cum laude, nec sine fructu quandoque in confessione dicantur, tum quia & ipsæ quandam habent inordinationem ac turpitudinem dolore & pœnitentia dignam : tum quia plerumque peccati sunt effectus, vel causæ, vel comites. (s) P. Nicolaus Lancicius

us

(o) Myrhen, Berg, pag. 9. cap. 1. num. 1. (p) Suarez. tom. 4. de relig. tr. 3. lib. 1. cap. 3. n. 14. (q) Joan. Sanchez disp. 1. de sacrament. num. 1. (r) Lugo dist. 16. de Sacram. s. 2. §. 6. n. 102. (s) Lancie. opusc. spir. 3. c. 9.

us (qui fusiùs rem istam tractat) hunc loquitur in modum. *Aliud est peccatum , aliud imperfectio : & hæc quoque expiatione indiget : ac proinde non placet DEO , etiamsi propriè culpa & peccatum non sit.* Et verò suam is sententiam probat exemplis , firmat rationibus , & dictis antiquorum Patrum stabilit ; quos inter S. Climacus hæc habet. (1) *Sunt apud Spirituales viros quedam plerumque vilissima vitia , mirâ dispensatione , relicta , quæ sine peccato sunt , ut se ipsos semper accusantes , humilitatis opus inviolabiliter acquirant.*

IX. Differentia peccati & imperfectiōis mihi clarè videtur erui posse ex illis S. Pauli verbis. (u) *Obsecro vos , Fratres , per misericordiam DEI , nolite conformari huic sæculo , sed reformamini in novitate sensûs vestri , ut probeis , quæ sit voluntas DEI bona , beneplacens , & perfecta.*

G 4

(x) Jux-

(1) S. Climac. grad. 26. (x) Rom. 12.

(x) Juxta interpretes sacræ scripturæ in hunc locum, *Voluntas DEI* Bona est, quæ jubet servare præcepta. *Voluntas DEI* Beneplacens est, quæ monet amplecti consilia. *Voluntas DEI* Perfecta est, quæ suadet æmulari charismata meliora. Quemadmodum ergo triplex *DEI* voluntas est, ita & triplex ejusdem vel executio, vel transgressio; (y) & sicut executio voluntatis *DEI* quocunque modo spectatæ, non potest non esse bona, sancta & laudabilis, ita transgressio ejusdem voluntatis quocunque modo spectatæ non potest non esse mala, noxia, & vituperabilis. Atqui talis transgressio non semper est mala per malitiam culpæ seu peccati, ergo quandoque erit mala per malitiam alterius defectûs seu vitii, quod peccatum non est, & hunc defe-

(x) Cornel. à Lap. comment. in 12. Epist. S. Pauli. num. 100. (y) Nierenb. in vit. div. cap. 36. §. 12.

defectum, seu hoc vitium vocamus (appropriato quasi nomine) *Imperfectionem*. Certè in confesso est apud omnes, negligere consilia Evangelica, declinare à virtutis perfectione, nec esse peccatum mortale, nec veniale, & tamen fatentur itidem omnes, & hoc, & illud repugnare voluntati DEI, non quidem bonæ, seu præcipienti, sed perfectæ & beneplacenti. Da veniam, Amice Lector, si paulò prolixior sim. Ulteriùs sic discurre, Qui facit voluntatem DEI *bonam*, bonus est, & sicut famulus servit DEO seu Domino suo, ei que reddit, quod debet. Qui facit voluntatem DEI *beneplacentem* pius est, & quasi filius colit Deum, seu Patrem suum, ei que præstat, quod placet. Qui facit voluntatem DEI *perfectam*, sanctus est & sicut sponsa diligit DEUM, seu sponsum suum, ei que offert omne; quod

G 5

habet.

habet. E contrario, qui violat *præcepta*, malus est, & sicut servus infidelis DEUM severè mandantem contemnit. Qui negligit *consilia*, ingratus est, & sicut degener filius DEUM paternè monentem rejicit. (2) Qui *charismata* spernit *meliora*, agrestis est, & sicut sponsa superba DEUM amicè blandientem à se repellit. Denique (ut clarè & breviter loquar) hac tota de re sic pronuncio. Violare præcepta contra voluntatem DEI Bonam, semper est peccatum aut mortale, aut veniale. Negligere consilia contra voluntatem DEI Beneplacentem, nunquam est peccatum ex se, sed sæpe causa vel effectus peccati. Omittere charismata meliora contra voluntatem DEI Perfectam, neque peccatum est, neque semper causa, vel effectus peccati, sed sæpe remota occasio seu via ad peccatum;

(2) 1. Cor. 12. 31.

catum: (a) qui enim summa sectari negligit, paulatim ad ima deflectit, & denique labitur in foveam peccati, qui noluit ascendere montem DEI, seu culmen Perfectionis.

X. Pro meliore notitia imperfectionum, (b) proderit aliquas earum species enumerare. Imperfectio est *primò*, vulgari aliquâ, seu mediocri virtute contentum esse, nec porro niti ad altiora. (c) *Secundò*, instinctus DEI vel hominum admonitiones ad perfectiora impellentes insuper habere. *Tertiò*, vocationem DEI ad sublimius vitæ institutum incitantis negligere, aut diu differre. *Quartò*, ea magnifacere, ac multum amare, quæ mundus plurimi facit, impensèque diligit, hoc est, honores, voluptates,

G 6

(a) Cassianus coll. 6. cap. 17. (b) Casparus Tausch. lib. de sapientia Christi. cap. 12. §. 1. (c) Lancicius opusc. spir. 3. cap. 2.

tes, divitias. *Quintò*, ea fugerè, atque abhorrere, quæ Christus ardentè quæsit, amantèrque amplexus est, hoc est, contemptum, dolorem, & paupertatem. *Sextò*, solatia honesta, & commoditates etiam licitas in victu, vestitu, habitatione, & in aliis ejusmodi rebus avidius optare, inquirere, atque usurpare. *Septimò*, de carentia dictarum rerum, aut de malis contrariis plùs æquo tristari, turbari, affligi. *Octavo*, illa media, quæ vel experienciâ, vel alio modo quis novit sibi esse valde utilia, & efficacia ad superandas tentationes; fugienda peccata, perseverandum in bono, ex parte, vel omnino negligere. *Nonò*, Regulas, statuta, & consuetudines bene ordinatæ communitalis, cujus ipse est membrum, non servare, licet sub peccato non obligent. *Decimò*, in rebus agendis incurium, remissum,

ac

ac perfunctorium esse. Undecimò, ea dicere, aut facere, quæ morum civilitati, politicæ ac decoro ad-
versantur. v. g. perturbatè, & præ-
cipitanter loqui, coram aliis sede-
re pedibus decussatis, ambulare bra-
chiis utrinque pendulis, manu sini-
strâ comedere, bibere &c.

CAPUT II.

*De peccatis & imperfectionibus
in specie.*

I.

Multos passim reperire est eata-
logos, qui varias peccato-
rum & imperfectionum species mi-
nutim, & quasi membratim expli-
cant, exenterantque, non sine fru-
ctu illorum, qui provecæ sunt æta-
tis maturique judicii, & fortè mul-
tis peccatis implexi. At verò tam
aperta & proluxa narratio peccato-
rum

rum ætati lubricæ, five adolescentibus, magnam partem, adhuc innocuis, sæpe periculosa est, aut certè fastidiosa. Placuit igitur in gratiam illorum paucis versiculis, seu brevi compendio, complecti, quidquid peccatorum, & imperfectionum est, quibus ea potissimum ætas solet aut certè potest esse obnoxia: poterunt illi istorum subsidio carminum, in suorum venire notitiam criminum, si adjunctam non graventur, legere declarationem, quâ breviter dicta fusiùs explicantur. Versus autem sunt hi.

1. *Orando vagus: irreverens: sacrilique neglector.*
2. *Impatiens: osor: jurans: rixator; & ultor.*
3. *Inflatus: spernensque alios: seque, & sua iactans.*
4. *Indocilis parere: suis rectoribus asper,*
5. *Mendax: detractor: iudex: turbator amoris,*

6. *Fur:*

6. *Fur : retinens aliena : nocens : & lator iniquus.*
7. *Potator : nimiumque vorax : scurrilis : amator.*
8. *Seducens alios : alieno in crimine confors :*

II. Primus versus continet. *Primo* peccata *Acediæ*, (*d*) qualia sunt v. g. Jactura temporis per otium, vel inutiles occupationes: negligentia in studiis, pensisque scholasticis persolvendis: iners & languida infuncti officii administratio: absentia à schola, congregatione, vespere; concione: ommissio auditionis sacri die festo, aut feriali: neglectus precum mane, & & vespere, ante & post mensam, ad pulsus salutationis Angelicæ, agonie & mortis Christi: Ommissio examinis conscientie, confessionis, & communionis præscriptæ, aliorum

(*d*) *Acedia*. vide infra in hac parte. cap. 3. num. 2.

rum item five operum five orationum, quæ vel ex consuetudine, vel ex gratitudine, vel ex voto, aut alia obligatione fieri debent, aut solent. (e) *Secundò* peccata Irreligiositatis, qualia sunt v. g. voluntaria distractio in oratione: irreverentia & garrulitas in templo, oratorio Congregationis, aliòve loco sacro. Confessio, & communio sacrilega. Violatio voti, juratæve promissionis. Abusus aut profanatio rerum sacrarum &c. (f) Huc spectat hæresis, dubitatio in fide, magia, superstitio, odium DEI, contemptus sanctorum &c.

III. Secundus versus continet primò peccata Iræ & Odii, (g) qualia sunt v. g. Impatientia ex reprehensione, vexatione, humiliatione, sinistro rei successu: Tristitia in rebus

(e) Irreligiositas. vide infra c. 3. n. 3.

(f) Alia huc spectantia. vid. infra c. 3. num. 2. (g) Ira, odium, vid. infra cap. 3. num. 3.

rebus adversis. Pusillanimitas in negotiis gerendis. Diffidentia in DEUM. Murmuratio contra eum. Desperatio de misericordia DEI. Displacencia amara ex aliorum erratis, defectibus, imprudentiis. Ira seu cupiditas vindictæ ex offensa si-
 ve justa, si ve injusta. Immoderata reprehensio, correctio, castigatio, percussio alterius. Aversio animi diuturna, & constans odium erga unum, vel plures. Vulneratio, occasio injusta &c. (b) *Secundò*, peccata Blasphemix, Imprecationis, Juramenti, Convitii, qualia sunt v. g. Contra DEUM aut Sanctos verba contumeliosa, vel injuriosa proferre. Sibi ipsi vel aliis grave aut leve malum imprecari. DEUM in testem *sine judicio*, *justitia*, *aut veritate* vocare. Alios convitiis, agnominibus, contumeliis lacef-

(b) Blasphemia. Imprecatio. Juramentum. Convitium. vide infra, caput. 2. num. 4.

laceffere, &c. (i) Huc fpectat irreverens facrorum nominum appellatio : facrae fcripturae traductio ad jocos. Audax & inverecunda nominatio earum rerum, à quibus honeftae aures, mentesque ingenuae abhorrent. Prolatio verborum, quae aliquam blaſphemiae, imprecationis, juramenti, convitii fimilitudinem habent. Omnes denique rixae, contentiones, moleſtae vexationes, acerbae crifes &c.

IV. Tertius verſus continet *primò* peccata Superbiae, (k) & Vanae Glorix, qualia ſunt v. g. Cupiditas excellentiae propriae, & eminentiae ſuper alios. Immoderatum ſtudium placendi hominibus, & timor immodicus iisdem displicendi. Deſiderium vanae gloriae, & laudis humanae. Vana complacentia in rebus propriis, hoc eſt, in veſtitu, nobi-

(i) Alia huc ſpectantia, vide infra. c. 3. num. 4. (k) Superbia. Vana Gloria vide infra cap. 3. num. 5.

nobilitate, ingenio, forma, dicto, factoque aliquo. Incessus arrogans. Sermo affectatus. Nimius corporis ornatus. Rerum suarum, sui que deprædicatio, jactantia in malo &c.

(l) *Secundò* peccata Ambitionis & Invidiæ, qualia sunt v. g. Aperta, vel occulta pensatio dignitatis, aut honoratioris officii per inordinatum affectum, aut media illicita. Æquo major lætitia ex honore sibi delato, aut nimia tristitia ex irrogato contemptu. Pudor ex abjecta parentum conditione, vilitate vestium, deformitate corporis, rerum inopia, aliisque naturæ seu fortunæ defectibus. Dolor ex aliorum honore, felici progressu, promotione ad altiora. Gaudium ex aliorum humiliatione, calamitate, aversione aliorum ab iis. (m) Huc spectat pertinacia in proprio judicio; alter-

(l) Ambitio. Invidia. vide infra. cap. 3. num. 5. (m) Alia huc spectantia. vide infra. cap. 3. num. 5.

terreatio inutilis ; nimia fiducia ; temeritas ; præsumptio ; conatus immoderati ; vitiosa singularitas , atque exoticus quidam agendi modus à moribus aliorum discrepans. Cordis & oris mutabilitas , nunc ineptè gaudentis in prosperis , mox abjectè dolentis in adversis &c.

V. Quartus versus continet *primò* peccata Inobedientiæ erga superiores , (n) qualia sunt v. g. Omisio , aut negligens executio rerum ab iis præceptorum. Fallax circumventio Præceptoris, Pædagogi, Parentis , Superioris. Contra eos , qui præfunt , indignatio , murmuratio , contradictio , obstinatio , rebellio , aliorum instigatio &c. (o) *Secundò* , peccata Irreverentiæ contra Majores. Qualia sunt v. g. Contumeliæ , Parentibus , Superioribus , Sacerdotibus , Senioribus aut clam ,
aut

(n) Inobedientia vide infrà. cap. 3. num. 6. (o) Irreverentia. vide infrà. c. 3. num. 6.

aut palàm, verbo vel factò irrogatæ: sannæ item, sarcasmi, & scommata quibuscunque hominibus illata. (p) Huc spectat petulans irrisio pauperum, ludificatio deformium, contemptus morbidorum, vexatio æqualium, depressio inferiorum.

VI. Quintus versus continet *primò* peccata Fraudis & Fallaciæ, (q) qualia sunt v. g. Mendacium cum damno, vel sine damno alterius; mendax, seu deceptoria simulatio. Æquivocatio & restrictio mentalis sine iusta causa. Temerarium iudicium: falsa suspicio &c. *Secundò*, peccata Detractionis, (r) & Sufurationis, qualia sunt v. g. Murmuratio de aliorum peccatis, vitiis, ac defectibus. Auscultatio detrahentium ac murmurantium. Propalatio criminis occulti. Delatio falsa

(p) Alia huc spectantia vide infrà c. 3. num. 6. (q) Fallacia vide infrà, c. 6. num. 6. (r) Detractio Sufurratio vide infrà, cap. 3, num. 6.

falsa alterius, aut etiam vera ex odio, vel vindicta. Seminatio discordiarum: pacisque perturbatio inter duos vel plures &c. (s) Huc Spectat Hypocrisis, seu sanctitas simulata. Politicus agendi modus. Proditio. Revelatio secreti. Pasquillus, seu libellus famosus &c.

VII. Sextus versus continet *primò* peccata Avaritiæ, (t) qualia sunt v. g. desiderium immoderatum lucri, nimius amor pecuniæ, divitiarum insatiabilis cupiditas. Anxia sollicitudo in bonis acquirendis, magna tenacitas in retinendis, illiberalis parcitas in elargiendis: timor inquietus de amittendis: moeror immodicus de amissis. Solutio creditoribus nimium dilata, aut omnino negata &c. *Secundò* peccata Injustitiæ, qualia sunt v. g. Furtum: (u) rapi-

(s) Alia huc spectantia. vide infra. c. 9. num. 6. (t) Avaritia vide infra. cap. 3. n. 6. (u) Injustitia. vide infra. c. 3. num. 6.

rapina : injusta retentio rei alienæ :
 damnificatio : satisfactionis omissio
 pro damno illato. Fraudes in ven-
 ditione, emptione, aut aliis contra-
 ctibus &c. (*) Huc spectat affectus
 illiberalis erga amicos : ingratus ani-
 mus erga benefactores : manus con-
 tracta erga pauperes ; nimia parci-
 tas erga seipsum. Effusa prodiga-
 litas bonorum : expensæ inutiles
 studiosorum : officialium ac servo-
 rum infidelitas. Lusus prohibiti :
 deceptiones in lusu &c.

VIII. Septimus versus continet
Primò peccata Gulæ & Immodestiz.
 (γ) Qualia sunt v. g. Excessus in
 potu, præsertim vini, sine vel cum
 ebrietate : commessatio & compo-
 tatio in locis prohibitis : frequens
 cogitatio, & sermo de cibo & po-
 tu. Nimis avidus & indecorus,
 copiosus, item nocensque valetu-
 dini

(*) Alia huc spectantia. vide infra.
 cap. 3. num. 6. (γ) Gula Immodestia,
 vide infra. cap. 3. num. 7.

dini ciborum ac potuum usus. Comestio intempestiva, aut loco inconvenienti: violatio jejunii: esus carnis diebus prohibitis. Inepta latitia: scurrilitas in verbo: inurbanitas in opere: rusticitas in conversatione: asperitas in sermone: levitas in moribus: joci illiberales: verba sacra indecenter prolata: Risus nimis effusus: clamor inconditus: gressus insolens: gestus nugaces: petulans attractus aliorum: nocturna platearum obambulatio &c. (2) *Secundo*, peccata Sensualis Amoris, & Lasciviz. Qualia v. g. sunt Amor inordinatus erga pueros, vel puellas: curiosus, fixusque aspectus formosarum facierum, præsertim diversi sexûs, imaginum item minùs castè pictarum, aut sculptarum, rerum etiam aliarum, quarum intuitus periculosus est, atque illecebrosus. Blanditiz amatoriz.

Negli-

(2) Amor sensualis. Lascivia. vide infra, cap. 1. num. 7. & 8.

Negligens fuga occasionum & periculorum peccandi, negligens resistentia in tentatione carnis, morosa delectatio in cogitationibus impuris, Desiderium libidinosum, & consensus in opus incastum. Sermo vel cantus lascivus. Auditio rerum turpium: pictio, vel scriptio impura. Sui; vel alterius attactus vel aspectus obscænus: oscula puerorum, vel puellarum ex amore sensuali, vel cum oblectatione venerea &c.

IX. Nota, (a) Benevole Lector, multa alia peccata castitati contraria esse, quæ quidem huc spectant, sed coram Juvenibus taceri, ab iis verò nec cogitari, nedum fieri debent. Si tamen (quod DEUS avertat) fiant, in confessione distinctè quo ad speciem & numerum explicanda sunt. Qui propria rerum illarum verba igno-

H rat,

(a) Alia huc spectantia, vide infrà. c. 3. num. 7. & 8.

rat, peccatum exprimat, prout potest. Confessarius facilè illum intelliget, vel, si non intellexerit, interrogabit.

X. Octavus versus continet *primò* peccata Scandali, (*b*) qualia sunt v. g. Provocatio ad iram, juramenta, imprecationes, rixas, pugnas; quod fit per importunam vexationem, irrisionem, cavillationem, animationem &c. Provocatio ad ebrietatem per immoderatos haustus; ad libidinem per incastum sermonem; cantum, gestum, scripturam, picturam, per oculorum blanditias, linguæ ac manuum illicitia; per corporis leviter ornati, aut turpiter nudati offensionem; per operum, rerumque obscenarum manifestationem. *Secundò*, Peccata Aliena, (*c*) qualia sunt, quæ fiunt per cooperationem in quocun-
que

(*b*) Scandalum vide infra cap. 3. n. 9. & 10. (*c*) Peccata aliena, vide infra cap. 3. num. 12.

que alterius peccato, per consilium, jussionem, consensum, invitationem, laudationem, taciturnitatem, conniventiam, defensionem &c. Huc spectat Abstractio, vel impedio à rebus bonis, quas alius aut ex virtute facere voluit, aut ex obligatione facere debuit.

CAPUT III.

De Qualitate peccatorum & imperfectionum.

I.

PECCATA, seu vitia jam recensita nec omnia sunt mortalia, nec omnia venialia, sed quædam mortalem, & quædam venialem malitiam continent; imò aliqua non nisi censui imperfectionum, seu defectuum inculpabilium annumerantur. Hæc autem diversitas peccatorum & imperfectionum desumi

H 2

debet

debet partim ex natura singulorum, & oppositione virtutum; partim ex iudicio hominum, & autoritate librorum; quibus fundamentis ea quoque, quæ sequitur, innixa doctrina est.

II. Peccata Acediæ tunc sunt mortalia, (d) quando ea negliguntur, quæ sub mortali peccato præcepta sunt: venialia, cum ea omittuntur, quæ non nisi sub veniali culpa obligant: imperfectiones verò absque peccato sunt, quando virtutis perfectioni quidem, non tamen ipsi virtuti repugnant; quando item legi adversantur, non sub culpa, sed sub pœna solum obliganti. Peccata Irreligiositatis ex natura sua, atque ut plurimum sunt mortalia: (e) possunt autem esse, & verò sæpe fiunt venialia, sive ex parvitate materiæ. (f) Unde
colli-

(d) Acediæ. vide suprà in hac parte. cap. 2. num. 2. (e) Irreligiositas. vid. sup. cap. 2. num. 2. (f) loc. cit.

colligis, inter ea peccata, quæ superius enumerata sunt, mortalia esse hæc: neglectum sacri die festo, omissionem rei voto sanctæ, si gravis sit: sacrilegium in confessione & communione commissum: hæresim, dubitationem in fide, superstitionem: magiam; odium Dei: contemptum sacrarum rerum aut Sanctorum &c. Reliqua verò venialia solum, vel tales defectus, qui licet ex se culpa careant, sine culpa tamen rarò committi solent. (g)

III. In peccatis Iræ tunc solum peccatur mortaliter, quando quis ex animo deliberato alteri grave malum vel optat, vel infert. Desperatio de misericordia DEI, gravis item murmuration, vel indignatio contra DEUM, peccata sunt mortalia: quibus adde perjurium, & blasphemiam, si verè talis sit. Reliqua verò superius recensita pec-

H 3

cata

(g) Iræ vide suprâ cap. 2. num. 9.

cata plerumque sunt tantum venialia, v. g. ordinariæ imprecationes, juramenta non falsa &c. (b) Vulgus ista quatuor confundere solet, *convitium*, *juramentum*, *Imprecationem*, *blasphemiam*, (Schelten / Schroden / Gluchen / Lösternen) Quæ tamen inter se differunt, & specie distinguuntur. Convitium est sermo alteri probrosus, ut, si quem furem, stultum nomines. Juramentum est invocatio DEI in confirmationem alicujus dicti: ut, si dicas, per DEUM, per animam meam hoc verum est. Imprecatio est maledictio quædam sibi vel alteri facta; ut, si quis dicat. Me Dæmon hinc auferat: te fulmen percutiat: Blasphemia est verbum DEO vel Sanctis ignominiosum vel injuriosum: ut, si quis DEUM injustum, mendacem dicat, mille sacramenta juret &c.

IV. Omnia

(b) Blasphemia. Imprecatio. Juramentum. Convitium. vide supra c. 2, n. 3.

IV. Omnia convitia (ex probabili sententia) sunt unius speciei : (i) unde satis est, si in confessione dicas. Alteri convitia dixi, seu agnomina dedi : qualia autem hæc fuerint convitia, vel agnomina non opus est in particulari recensere. (k) Quod idem de Juramentis & imprecationibus intelligere potes : quare necesse non est, nescio, quàm longos imprecationum, & juramentorum catalogos in confessionem afferre. (l) Qui in ira contra hominem, vel jumentum sacra verba falsitatem non continentia irreligiousè profert (v.g. *Sacrament / Gottschrifam*) propriè non blasphematur ; sed peccat contra secundum præceptum Decalogi. (m) *Non usurpabis nomen Domini tui frustra.* Et

H 4

juxta

(i) Diana in summ. V. contumelia, num. 1. (k) Bonacin. Navarrus Reginald. apud Busenbaum. lib. 3. tom. 2. c. 1. n. 20. (l) Layman. lib. 4. tom. 10. cap. 6. num. 1. (m) Deut. 5. 11.

juxta probabilem sententiam , venialiter tantum. Neque illi peccati mortalis damnari debent , qui joco , vel serio verba juramentis similia , aliave superius annotata proferunt ; (n) qui item verba scripturæ citra Formalem contemptum ad jocos traducunt.

V. In peccatis Superbiæ , (o) quantumvis excedens sit desiderium v. g. honoris , famæ , gloriæ , excellentiæ propriæ , vix unquam venit ad peccatum mortale. (p) Invidia item , si non adsit desiderium gravis mali , aut aliud quid æquivalens , non est peccatum mortale : Et multò minùs æmulationis illa , quâ quis optat esse , vel videri plùs , quàm alter : modò non adhibeat media mortaliter illicita ad alterum supprimendum.

Uni-

(n) Pag. 6. cap. 2. num. 3. (o) Superbia vide suprà cap. 2. num. 4. (p) Invidia vide suprà cap. 2. num. 4.

(q) Univerſum hoc notandum eſt, ſuperbiam, iram, acediam, & alia, quæ communiter *peccata mortalia*, ſeu *capitalia* dicuntur, propriè peccata non eſſe; ſed tantùm paſſiones & appetitus, qui facilè homines in tranſverſum agunt, ducuntque in peccatum mortale. Unde rudes homines imperitè judicant, omnem actum ſuperbiz, iræ &c. eſſe peccatum mortale.

VI. Inobedientia (r) Studioſorum plerunque ſunt tantùm venialia peccata. Si tamen accedat gravis contemptus Superiorum, Parentum, Profeſſorum &c. peccatur mortaliter. Quod etiam intelligendum eſt de contemptu & Irreverentia cujuſcunque alterius hominis, ſi gravis fit, (s) & magna; id quod potiffimum ex qualitate perſonæ

H 5   deſu-

(q) Breſſerus. lib. 6. de conſcient. cap. 10. num. 114. (r) Inobedientia. vide ſuprà cap. 2. num. 5. (s) Irreverentia. vide ſuprà. cap. 2. num. 5.

desumendum est, tum ejus, quæ contemnit, tum illius, quæ contemnitur; ex hujus enim & illius dignitate & vilitate crescit, aut decrescit malitia contemptûs & irreverentiæ. (†) Mendacium, Detractio, Falsa delatio, Deceptio, Susurratio &c. Tunc solum sunt peccata mortalia, quando grave damnum inde emergit, idque fuit prævisum, aut etiam intentum. (¤) Furtum, Rapina, Damnificatio, Injusta retentio, Omissio satisfactionis &c. mortale peccatum constituunt, si quantitas injustè ablata, vel retenta, sit notabilis, v. g. florenus, talerus, ducatus &c. Ut horum peccatorum gravitas, aut levitas meliùs appareat, atque innotescat Confessario, bene facis, si illa in confessione semper dicas cum aliqua additione, seu limitatione.

v. g.

- (†) Fallacia. vide suprâ cap. 2. n. 6.
 (¤) Avaritia, Injustitia. vide suprâ cap. a. num. 7.

v. g. Mentitus sum sine damno alterius : Detraxi duobus aliis, quantum puto ac scio, non nisi leviter. Rixas & dissidia excitavi, sed leves tantum ac breves. „Furatus sum tres baceos, aut rem „valentem decem crucigeros. Lusi „chartis, & alium in re modica „decepi &c. Quod si damnum, aut furtum, fuit grave, similiter exprimi debet. Prudenter agis si „insuper adjungas. Volo, resti- „tuere, aut satisfacere pro damno „&c. Aliàs hoc ipsum confessa- rius debebit monere.

VII. In peccatis Gulæ tunc so- lum peccatur mortaliter, (x) quan- do vel jejunium frangitur, vel ra- tio ebrietate sopitur, vel sanitas graviter affligitur. (y) Ebrietas non ex vomitu, sed ex plena rationis

H 6

obfu-

- (x) Gula. vide suprâ. cap. 3. num. 1. (y) Ebrietas, vide suprâ. cap. 2, num. 2.

obfuscatione, eaque prævise cognosci debet. Reliqui excessus in cibo, potu, somno: morum item levitas, scurrilitas, inurbanitas &c. peccata sunt tantum venialia. (z) Amor Sensualis, atque inordinatus, quæque ex illo fiunt, ordinariè malitiam peccati venialis non excedunt: (a) facillimè autem hic amor sensualis in carnalem ac libidinosum degenerat; & tunc ejus, opera ex se mortaliter sunt mala. (b) In vitio Luxuriæ nullum omnino peccatum committitur, si contra voluntatem hominis, & citra consensum illius impuræ cogitationes oriantur in mente, (c) delectationes in corde, commotiones in carne, quantumvis hæ turpes, vehementes, ac diuturnæ sint.

Si

(z) Amor sensualis. vide suprà cap. 2. num. 8. (a) S. Bonav. process. 4. de relig. cap. 12. (b) Lascivia, vide suprà cap. 2. num. 8. & 9. (c) Thom. Sanchez. lib. 1. c. 3. num. 19.

(d) Si verò his accedat deliberata voluntas, ac plenus consensus, tunc semper committitur peccatum mortale, quantumvis materia sit levis, ac mora brevis, quâ delectatio impura vel quæritur, vel admittitur, (e) Sæpe tamen à peccato mortali excusat insufficiens deliberatio, & consensus imperfectus.

VIII. Delectatio morosa, (f) & Desiderium incaustum distinguuntur inter se: atque adeo separatim debent in confessione explicari. Delectatio Morosa est voluptas percepta ex recordatione rerum lascivarum, carnisve impura commotione, sed absque desiderio illius rei, (g) quam cogitat, exequenda. (h) Desiderium verò Incaustum

H 7

est

(d) Veron. in man. sodalit. cap. 4. p. 2. n. 6. (e) Thom. Sanchez. lib. 1. in dec. cap. 2. num. 13. in fine. (f) Delectatio Morosa. Desiderium incaustum vide suprâ cap. 2. num. 3. (g) Diana. pars 2. t. 17. res. 33. (h) Gastrop. p. 2. tom. 2. punct. 10. §. 1. n. 1.

est voluntas (vel *efficax*, vel *inefficax*) peccandi carnaliter hoc vel illo, modo, (i) cum tali, aut tali persona. Voluntas *efficax* peccandi est, quando aliquis ita vult peccare: ut hoc, quod vult, etiam statuat exequi, ac proinde occasionem peccandi, ac media inquirat. Voluntas *inefficax* peccandi est, quando aliquis vellet quidem peccare, quantum in se est, sed quia nulla adest occasio, aut timetur infamia, aut alia obstat causa, ideo ipsum opus haud statuit exequi, neque media exequendi illud indagat. In confessione non est necesse, ut dicatur, an desiderium *efficax* fuerit, an *inefficax*, modò fatearis, te habuisse desiderium peccandi cum soluta, ligata, consanguinea, DEO dicata &c.

IX. Scandalum, (k) est dictum, vel factum minus rectum, præbens alteri

occa-

(i) Idem loc. cit. §. 4. num. 2. (k) Scandalum vide suprà cap. 2. n. 10.

occasionem ruinæ spiritualis. (l) Tunc est mortale, quando est causa peccati mortalis; veniale, si venialis. In confessione exprimenda est species peccati mortalis, (m) ad quod alter inductus est; insuper exprimendus est numerus personarum, quibus causa periculi seu lapsus aliquis fuit. (n) Ad peccandum scandalum sufficit, si aliquis prævideat alterius periculum vel lapsum, etiamsi illum directè non intendat. (o) Non est semper peccatum scandalum, si quis coram aliis delinquat, sed tunc solùm, quando probabile periculum cognoscitur, alterum inducendi in peccatum simile, vel aliud.

X. (p) Propriè item peccatum scan-

(l) Bonacin. disp. 2. de peccat. q. 4. p. 2. §. unit. num. 12. (m) Gastrop. p. 3. t. 6. d. 6. punct. 3. n. 1. (n) Layman. lib. 2. tom. 3. cap. 13. num. 5. §. Porro. (o) Idem loc, cit. num. 6. (p) Idem loc. cit.

scandali non est (licet vulgus id putet) si ex propalatione peccati tui, nihil aliud oriatur, quam admiratio hominum, quibus, cum antea bonus es visus, jam malus appares, & nequam; hac enim in re illi non errant, neque peccant, dum talem te esse vel fuisse rationabiliter judicant, qualis reipsa es, & qualem te facto tuo fuisse demonstrasti. (q) Si confors, aut complex fuisti peccati alterius contra justitiam commissi, v. g. furti, aut damnificationis &c. Præter culpam, quam commisisti, insuper obligationem incurristi restituendi, vel satisfaciendi, juxta proportionem illatz injuriæ, & cooperationis tuæ, (r) id quod in aliis quoque peccatis contra justitiam propriè dictam commissis intellige: semper enim reatum culpæ ex læsa
justi-

(q) Peccata aliena. vide suprà cap. 24 num. 10. (r) Restitutio. vide suprà cap. 2, num. 7.

justitia contractum comitatur obligatio satisfaciendi pro damno, quod est illatum, adeo, ut si quis huic nolit satisfacere obligationi, nullam possit obtinere remissionem peccati; juxta verissimam illam S. Augustini sententiam. (1) *Non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum.* Unde diligens hujus rei cura haberi debet in confessione, ne quis error, aut sacrilegium aliquod committatur in sacramento poenitentiae: non enim sufficit, se furti accusare, vel injustae damnificationis, sed etiam indicare oportet propositum faciendae restitutionis, ac satisfactionis: alioquin sine hoc proposito invalida, imò sacrilega erit tua confessio. Circa peccata aliena hoc etiam notandum est, cavendum esse poenitenti, (2) ne dum sua delicta in confessione narrat, alterius etiam

(1) S. August. epist. 54. ad Maced. & C. 1. caus. 14. q. 6. (2) S. Bonav. d. 21. in 4. p. 2. a. 1. q. 3.

etiam peccata prodat : non enim licet alteri etiam in confessione detrudere. Quare nunquam persona illa nominanda est , quæ peccati confors fuit , aut complex , neque ita describi , ut Confessarius in ejus notitiam pervenire queat. Si verò istud evitare non possis , bene , prudentérque agis , si ad alium accedas Confessarium , cui citra revelationem illius personæ , confiteri tua peccata valeas.

VII. PARS

VII.
P A R S
D E
MOTIVIS ELI-
CIENDÆ
CONTRITIONIS
S U P E R
P E C C A T O
MORTALI

I.

Statue tibi speculam ;
pone tibi amaritudines.
Jerem. cap. 13. v. 21.

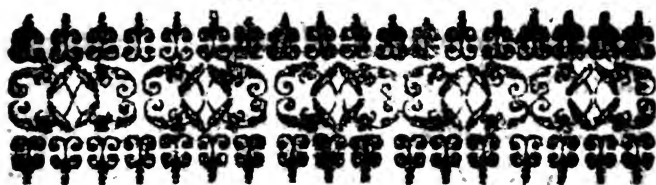
II.

Scito , & vide : quia
malum , & amarum est ,
reliquisse Dominum De-
um tuum. *Jerem. cap. 2.*
vers. 19.

III.

Converte me , Domi-
ne , ad te , & convertar :
postquam enim conver-
tisti me , egi pœnitentiam ,
& percussi femur meum.
Jerem. c. 13. v. 18.

CA-

CAPUT. I.

De quinque damnis peccati mortalis.

I.

Peccatum mortale offendit Deum infinitè bonum , sic enim scriptum est. (u) *Exacerbavit Dominum peccator. Item , Ipsi autem ac iracundiam provocaverunt , & afflixerunt spiritum ejus , & conversus est eis in inimicum.* (x) Considera , ô Peccator , quis ille sit , qui offendit ? & quis ille , qui offenditur ? Qui DEUM offendit , homo est ; & quem homo offendit , DEUS est. Quis autem est DEUS , & quis

(u) Psalm. 10. 4. (x) Isaim. 63. 10.

quis est homo? Homo in comparatione DEI vilior est minimo terræ vermiculo respectu totius universi; & DEUS in comparatione hominis major est omni mole excogitabili, respectu unius guttæ ro-
ris antelucani; (y) imò, cum Deus sit infinitus, non item homo, hujus ad illum, ceu finiti ad infinitum, nulla omnino potest esse comparatio. (z) Spectatâ igitur vilitate hominis, qui DEUM offendit; & dignitate DEI, qui ab homine offenditur, quodlibet peccatum mortale malitiam contrahit aliquo modo infinitam, quam neque merita Angelorum, neque opera Sanctorum, neque supplicia damnatorum sufficienter unquam eluere possunt, quâmq; ideo solus ille abolere potuit, (a) ac debuit,
 qui

(y) Sap. 11. 23. (z) Cajetan. 3. p. q. 1. a. 2. §. ad alterum verò. (a) S. Bonavent. in 3. diff. 20. q. 4.

qui dignitatis fuit infinitæ , nimirum Christus JESUS Dominus ac DEUS noster , qui , *cum in forma DEI esset , semetipsum exinanivit* , (b) ut in forma servi servum à debito , quod ipse solvendo non erat , suâ morte liberaret. O qualis , & quanta malitia peccati , quæ redimi debuit sanguine ac morte Christi!

II. Pro certo habe , (c) atque indubitanter crede , tantam esse lethalis noxæ malitiam , ut , si omnes Angeli & homines à condito orbe terrarum nihil aliud egissent , agerent , atque essent acturi in æternum , quàm unam unius peccati mortalis gravitatem per intellectum scrutari , ac detestari per affectum , nihilominus eam nullo unquam tempore potuissent possentque aut plenitudine cognitionis
exhau-

(b) Phil. 2. 7. (c) Arias. tom. 3. thes. inexpl. tract. 9. de gravit. peccat. mort. cap. 6, §. & quis poterit

exhaurire, aut magnitudine doloris adæquare, Quanta igitur, DEUM immortalem, est tua cæcitas, ô peccator, qui rem adeò grandem tam parvi pendis, tam parum sentis, tam temerè perpetras, tam modicè deploras!

III. Peccatum mortale summa est ingratitude erga DEUM, & erga Christum. Sic enim scriptum est. (d) *Generatio prava, atque perversa, hæcine reddis Domino, popule stulte, & insipiens? nunquid non ipse est pater tuus, qui possedit te, & fecit & creavit te? Item, Audite cæli, & auribus percipe terra; quoniam Dominus locutus est.* (e) *Filios enuavi, & exaltavi: ipsi autem spreverunt me.* Et sanè quæ major posset esse ingratitude, quàm summum benefactorem offendere peccato? quæ major iniquitas, quàm DEO pro beneficiis rependere injurias? Ecce

(d) Deut. 32. 4. (e) Isai. 1. 2.

(f) Ecce DEUS tuus in *charitate perpetua dilexit te*, &, antequam es-
ses, recordatus est tui, ut te crea-
ret in tempore, téque bearet in
æternitate. Tu verò projecisti post
dorsum legem Domini, oblitus
omnium miserationum ejus, red-
dénsque malum pro bono, odium
pro dilectione, crudelitatem pro
charitate. Nunquid non ipse crea-
vit te, & conservavit te? redemit,
& sanctificavit te? in filium suum,
& in hæredem gloriæ cælestis ele-
git te? Tu verò pro tot gratiis ac
muneribus quid ei rependisti aliud,
quàm scelera & peccata, sterilita-
tem cordis, ac dolorem animæ? (g)

*Nunc ergo habitatores Jerusalem, &
viri Juda, judicate inter DEUM &
vineam ejus. Quid est, quod debuit ul-
tra facere vineæ suæ. Hoc est, ani-
mæ nostræ, & non fecit ei? an quod
expectavit, ut faceret uvas, & fecit
labruscas.*

I

IV. Con-

(f) Jerem. 31. 3. (g) Isaïæ. 5. 4.

IV. Confidera , (b) Homuncio ingratus , si quis eum suâ perimeret manu , à quo propriam accepit vitam , quo is dignus esset cruciatu , quam pœnam promeritus ? Vah ! ubi scelus hoc ? ubi latro ? ubi paricida ille , qui tantum ausus est nefas , qui non exhorruit , matris rimari viscera , & patris jugulum haurire ferro ? Ecce , hîc astat , hîc ille nequissimus est mortalium , hîc tuâ is latitat in cute. Tu enim , tu ille es nefandus latro , qui , quantum in te fuit , DEUM ipsum spoliasti vitâ , & Deitate sua , qui toties Christum crudeliter occidisti , (i) quoties in eum mortaliter deliquisti. Quid mirum foret , si terra dehisceret , tèque vivum absorberet infernus ? (k) Si sumeret armaturam Zelus DEI contra te rebellem , & ingratum ? si pro illo pugnaret

(b) Pelocyus lib. 1. de grav. peccati mort. cap. 3. (i) Hebr. 6. 6. (k) Sap. 9. 13.

*naret orbis terrarum contra te crudelem
& insensatum ?*

V. Peccatum mortale | animam hominis deformem reddit, atque ignobilem. Sic enim scriptum est. (1) *Cinis est cor ejus, & luto vilior vita ejus.* Item, *qui me contemnunt, erunt ignobiles.* (m) Inter omnes creaturas primum dignitatis locum obtinet Angelus & Homo, adeò, ut his reliqua universa, sive supra, sive infra lunæ globum sita, longissimo cedant intervallo: nihilominus, si vel Homo, vel Angelus unius noxæ lethalis maculâ inquinentur, adeò viles fiunt, & turpes in conspectu DEI, & Sanctorum ejus, ut illis nihil deformius, nihilque ignobilius esse possit, aut dici, vel cogitari. (n) Unum sanè superbix peccatum ex Angelis formosissimis fecit turpissima monstra, quorum horribilem formam nemo

I 2

un-

(1) Sap. 15. 10. (m) 2. Regum. 2. 90. (n) Isaia. 44. 12.

unquam potuit fatis animo concipere, exprimere verbo, formare scalpello, pingere penicillo.

VI. Anima Hominis peccato mortali deformata longè vilior, (o) turpiórque est, quàm omne id, quod unquam in terris, aut vile fuit, aut turpe. Objice animo tuo, quidquid natura abhorret, & quod oculi intueri vix valent: cogita saniem, pus, phlegma, mucum, sputum; tibi propone fimum, lutum, chatarmata, cadavera; imaginare bufones, serpentes dracones; intueri Oesopos, Xantippes, aliáque ejusmodi portenta atque pro certo indubitatóque habere, tuam animam, si mortali peccato fit inquinata, rebus hisce omnibus longè esse scœdiorem, viliorémque, adeò quidem, ut omnes illæ spurcitæ ac scœditates in comparatione animæ

(o) Salius lib. 6. de timore DEI cap. 3. num. 2. & cap. 4. num. 7. 12. 13.

animæ tuæ mera sint pulchritudo, mera venustas, & mera gratia, imò pretiosæ gemmæ, flores odoriferi, suaveolens balsamum, aroma sapidissimum. Nunc, Narcisse floride, & amabilis Hyacinthe, mirare vultûs tui venustatem, generis nobilitatem, nitorem vestium, morum elegantiam, suavitatem sermonis, aliâque sive corporis, sive animi ornamenta: si, cùm hæc omnia habeas, una tibi desit Gratia DEI, & foveas in sinu tuo peccatum mortale, revera miser es, ac multùm miserabilis, ipso scædior Cacodæmone, aut si quid hoc monstro potest esse monstrosius. Profectò si tuam ipse animam hoc modo constitutam corporeis aspiceres oculis, mox animam, imò mille si haberes, animas, ex intolerabili, quem inde sentire, horrore in momento efflares.

VII. Peccatum mortale animam
I 3 donis

donis supernaturabilibus expoliat, hoc est, Gratia, Virtutibus, ac Meritis. Sic enim scriptum est. (p) *Misit manum suam hostis ad omnia desiderabilia ejus.* Item, (q) *si averterit se justus à justitia sua, & fecerit iniquitatem, omnes justitiæ ejus non recordabuntur.* Gratia DEI quædam quasi participata Deitas est, quâ proinde post DEUM nihil præstantius reperitur sive in cælis, sive in terris: (r) hæc enim cum ex natura sua sit ordinis supernaturalis, superat omne id, quod natura est, & quidquid natura præclari habet, ita quidem, ut juxta certam Theologorum sententiam minimus gradus Gratiæ DEI supernaturalis melior sit summis, ac supremis Cœli spiritibus: (s) atque una (ut ita loquar) ejus particula longè præcedat

(p) Thren. 1. 10. (q) Ezech. 10. 22.
 (r) P. Henricus Lamparter de præst. Gratiæ Dei. conf. 5. 6. (s) Nierenb. de ador. in sptr. & verit. cap. 12.

dat omnia rerum creatarum ornamenta.

VIII. Corporum pulchritudo ,
 (1) stellarum splendor , gemma-
 rum pretium , florum elegantia ,
 copia divitiarum , si conferantur
 cum Gratia DEI , nihil aliud sunt ,
 quàm retrimenta & quisquilie ,
 nugæ nugarum , & vanitates vani-
 tatum : & hoc tam præstans , tam
 pretiosum , tam inestimabile do-
 num uno perditur , eoque momen-
 taneo consensu in noxam lethalem ;
 quorum omnia pariter fatiscunt ,
 (2) & quasi in nihilum rediguntur
 merita operum , & dona virtutum ,
 usque adeò , ut si quis vitæ sancti-
 moniâ par esset S. Joanni Bapti-
 stæ , & cumulo meritorum superior
 ipsâ DEI Matre : nihilominus om-
 nem suam opulentiam eo perderet
 momento , quò consensum daret

I 4

vel

(1) Draxellus de rog. damnat. c. 14.
 §. 2. (2) Arias t. 3. thes. in ex. tom.
 9. cap. 8.

vel uni mortali peccato. O cæcitas ! ô dementia ! ô infania ! si pauculos nummos amittas , si cultri vel libri jacturam facias , ingemiscis ac doles , indignaris , & luges : nunc verò cùm Gratiâ DEI privaris , cùm regno Cæli excluderis , cùm ipso spoliaris DEO , vix sentis damnum , delictum non defles , nec curas periculum , nil horres interitum.

IX. Peccatum mortale induratur cor hominis , & cæcat intellectum ejus. Sic enim scriptum est. (x) *Cor ejus indurabitur tanquam lapis , & stringetur quasi malleatoris incus.* Item , *Error & tenebræ peccatoribus concreata sunt.* (y) Hæc nimirum est indoles peccantium , ut quò magis vulnerantur à peccatis , eò minùs sentiant vulnera suæ mentis , & , sicut manus callum obducit ex assiduitate laboris , ita animus indurescit ex frequentatione criminis. Videre est

(x) Job. 41. 15. (y) Eccli. 21. 16.

est aliquem , qui cùm diu vixisset bene , tentatus denique succubuit fragilitati humanæ , & continuò suum agnoscens casum sentit amaros stimulos conscientix , quibus adactus luget commissum , quærit Confessarium , evomit venenum , cavet relapsum. Si tamen (quod DEUS avertat) in prius vel aliud relabatur crimen , mox durior fit ad compunctionem , languidior ad confessionem , remissior ad emendationem : denique , quò sæpiùs audet idem facinus , eò magis induratur ejus animus : unde sensim sine sensu perdit omnem sensum pietatis , gustum orationis , sacræ usum lectionis , contritio fit illa dura , confessio amara , communio rara , mortificatio exosa , emendatio nulla : quæritur voluptas , arridet vanitas , placet impietas , & dantur denique impudentix manus , dum pleno impetu , & clausis quasi oculis rui-

I 5

tur

tur in profundum abyssi , in bāratrum inferni , unde jam non amplius peccatur ex fragilitate & ignorantia cum metu quodam & horrore , sed ex plena & deliberata malitia cum gustu aliquo & voluptate. Atque hæc est illa *cordis induratio* , malitiæ soboles , nequitiae mater , soror inscitiae , tenebrarum amica , perditionis æternæ prodroma.

X. Ex hac *cordis induratione* spissæ consurgunt nebulæ , (z) crassique vapores exhalant , *falsa* , inquam , *principia errorésque practici* , qui fallunt hominem , obfuscant cerebrum , dementant intellectum , voluntatem excæcant. (a) *Dixit insipiens* (sive vir , sive adolescens) *in corde suo. Non est DEUS* ita durus & crudelis , ut vindicet adeò severe delicta juventutis : (b) nunquid novit figmentum suum , & plasma fragile , quod pronum est ad malum

(z) Salianus l. 9. de tim. Dei c. 13. n. 4.

(a) Psalm. 13. 2. (b) Ps. 102. 41.

lum ab adolescentia sua? (c) nonne miseratio ejus magna est, multumque placabilis super malitia hominum? *Omnia tempus habens*: (d) alia viros, alia juvenes dicent; his alacritas, illis convenit animositas: pietas devota ad senes decrepitos spectat. Næ ille speciem improbitatis habet, qui nimium justus, sanctusque esse desiderat: quid volo? in mundo versor, ergo mundi vivendum est legibus: si monachus essem, scio, quid facerem: modò bonis vacare operibus haud lubet, abstinere à peccatis vix licet: peccare humanum est, & nihil humani à me alienum puto: multi peccarunt, & salvi facti sunt, quid ni & ego? dum spiro, in D E U M spero, & eum quero; *spes autem non confundit*: (e) non odi bonitatem D E I, sed amo voluptatem mundi. Opto exilium, & salvus esse

I 6

esse

(c) Genes. 8. 21. (d) Eccles. 3. 1.

(e) Rom. 5. 5.

esse ex animo cupio : interim fruor
 iis , quæ sunt supra terram ; mihi
 vivo , meoque genio. Erit tem-
 pus , cùm uno gemitu omnia pec-
 cata mea demergam in profundum
 maris , Petenti dabitur , pulsanti
 aperietur &c. (f) *Talia dixerunt ,*
qui positi in atrio inferni , volupta-
tibus inhiant hujus mundi : (g)
Non cogitantes , nec ponentes in præcor-
diis , quoniam spes impii tanquam lanu-
go est , quæ à vento tollitur , & tanquam
spuma gracilis , quæ à procella disper-
gitur , & tanquam fumus , qui à vento
diffusus est : cum è contrario (h) Ju-
storum semita quasi lux splendens
procedat , & crescat usque ad
perfectam diem &c.

(f) Luc. II. 10. (g) Sap. 5. 14.
 (h) Prov. 4. 18.

CAPUT II.

De aliis quinque damnis peccati mortalis.

I.

PEccatum morale gravium miseriorum ac calamitatum est causa. Sic enim scriptum est. *Multa flagella peccatoris.* Item, (i) *mittam in eos gladium & famem, & pestem, eò quòd non audierint verba mea.* (k) Grandis quorundam hominum temeritas est, qui propter longanimitatem DEI patientiam, suam aggravant, augentque malitiam, atque ideo liberior peccant, quia vindictam DEI non statim sentiunt: id quod DEUS ipse jam olim conquestus est per Ecclesiasticum, his verbis. (l) *Quia non profertur citò contra malos sententia, abs-*

I 7

que

(i) Psal. 31. 10. (k) Jerem. 24. 10.
(l) Eccli. 8. 11.

que timore ullo filii hominum perpetranti
mala. Sed hunc ipsum errorem ut
corrigeret DEUS, alibi sic ait,
minando hominibus. *Ne dixeris :*
(m) *peccavi, & quid accidit mihi tri-*
ste? altissimus enim est patiens reparator:
subito veniet ira ejus, & in tempore
vindictæ disperdet te.

II. Peccâsti, ô Homo, ut ipse-
met fateris; peccasti, non semel
tantum, sed sæpius; peccâsti he-
ri, & hodie, & nudius tertius, &
tamen adhuc bene vales, sanus es
corpore, vegetus mente, etiam-
num sapit cibus, oblectat potus,
recreat somnus, nihil amisisti in
ære, nil tibi decessit in honore, te
perinde, ut antè, amant homi-
nes, téque ut hominem frugi veren-
tur, ac venerantur, conatus tui pro-
sperè succedunt, bellè omnia, feli-
citérque se se habent. Cur igitur,
ais, peccare non libeat, si cum pec-
catis sic esse, sic vivere liceat? Ne ita
cogi-

(m) Eccli. 5. 4.

cogites , ô homo insipiens , ne ita loquaris. Nondum enim dierum omnium sol occubuit : dilata est pœna , non ablata : (n) *Altissimus enim est patiens redditor , & quò longior est mora expectantis , eò gravior est ira vindicantis : (o) Veniens venies & non tardabit , venies dies Domini , dies iræ ac furoris , quodices cum gemitu , ex intimo cordis. (p) Ah ! DEUS , Ah ! parce peccatis meis : (q) nunquid consumere me vis peccatis adolescentiæ meæ ? miserere mei DEUS secundum magnam misericordiam tuam : (r) delicta juventutis meæ , & ignorantias meas ne memineris.*

III. Peccatum mortale accelerat mortem , & tempus vitæ abbreviat. Sic enim scriptum est. (s) *Accelerasti dies temporis ejus. Item , Impius , an-*
tequam

(n) Eccli. 5. 4. (o) Habacuc. 2. 3.

(p) Job. 14. 16. (q) Idem. 13. 26.

(r) Psalm. 50. 1. (s) Psalm. 88. 46.

tequam dies ejus impleantur , peribit. (1)
 Præproperas Juvenum mortes hac
 plerumque ornare solemus epigra-
 phe : (u) *Raptus est , ne malitia mu-*
taret intellectum ejus , aut ne fictio de-
ciperet animam illius. Nescio , an
 semper ex vero. Sæpè enim mor-
 ritur homo ante tempus in juven-
 tute , non tam , ut peccata am-
 plius non committat , quàm quia
 peccata jam antè commiserat , ut
 adeò mors ejus immatura fit potius
 pœna & supplicium peccatî præ-
 teriti , quàm amotio seu cessatio
 periculi futuri. Unde de tali Ju-
 vene celerius extincto veriùs for-
 tasse diceretur : *Raptus est , quia ma-*
litia jam mutârat intellectum ejus ; &
fictio jam deceperat animam illius. (x)
 Ajunt Theologi , probântque ex
 sacris litteris , confirmant exemplis ,
 & rationibus evincunt , cuivis ho-
 mini

(1) Job. 15. 32. (x) Sap. 4. 11.
 (x) Lessius de perf. divin. lib. 13. cap.
 11. num. 59. & seq.

mini certam à DEO statutam esse mensuram peccatorum , (γ) quâ semel impletâ , DEUS absque mora vindicem stringat manum , & gladiô justitiæ peccatorem feriat , eum aut vivum cruciando horrendis suppliciis hujus vitæ , aut mortuum damnando ad ignes purgatorii vel gehennæ. Hæc verò Mensura Peccatorum non una omnium æqualiter est peccantium , sed juxta inscrutabile sapientiæ divinæ consilium admodum diversa. Quidam enim parvam , aliqui medio-crem , alii maximam habent. Fuerunt sanè , quos una vel altera lethalis noxa detrusit ad supplicia inferni ; alios , decem ; alios , centum ; alios , mille ; alios , mille milliones peccatorum perennibus addixere flammis. (z) Justus est DEUS , & rectus in omnibus operibus suis : & nemo potest ei dice-

(γ) Arias t. 3. thes. inexhaust. t. 9. c. 12. (z) Psal. 199. 17.

dicere : (a) cur ita facis , & non aliter ? cur hunc seriùs , illum citiùs punis ?

IV. Cogita nunc , ô Peccator , an tua , quam habes , Mensura Peccatorum sit arcta , an ampla : vacuâne an plena ? Quid si proximum , quod hodie vel cras commissurus es peccatum , tuorum peccatorum futurum sit ultimum , post quod furor , & ira , calamitas , & miseria , mors repentina , perditio æterna ? (b) *Beatus est homo , qui semper est pavidus ,* (c) & *DEUM quasi tumentes super se fluctus assidue formidat.* (d) *Memento creatoris tui in diebus juventutis tuæ , antequam veniat dies afflictionis , & appropinquent anni , de quibus dicas ; non placent.* (e) *Multa flagella , sunt peccatoris : si metuis flagella , fuge peccata , si times supplicia , vita flagitia , si refugis*

(a) Rom. 9. 2. (b) Prov. 28. 14. (c) Job. 31. 23. (d) Eccles. 12. 1. (e) Psal. 31. 10.

fugis poenam, declina culpam. (f) O si *saperes*, & *intelligeres*, & mala futura *præcaveres*, aut puram *servando innocentiam*, aut pro hac amissa dignam *agendo poenitentiam*? (g) *Quasi à facie colubri fuge peccata*: si haecenus peccasti, ne adjicias iterum, sed de pristinis *deprecare*, ut ea tibi dimittat Deus: cogita enim; si unum peccatum mortale meretur aeterna supplicia, quid facient centum? quid milia?

V. Peccatum mortale per infelicem mortem ad aeternam ducit damnationem. Sic enim scriptum est. (b) *Mors peccatorum pessima.* Item, (i) *Convertantur in infernum peccatores, omnes gentes, quæ obliviscuntur DEUM.* Durum est mori in lecto, ignominiosum in patibulo, sed multò luctuosissimum in lethali peccato: mors enim in sta-

ta

(f) Deut. 32. 29. (g) Eccli. 11. 2. (b) Psalm. 33. 22. (i) Psalm. 9. 18.

docunque multiplica ; & tamen longitudinem dolorum nondum attigisti : multitudinem annorum nondum exhaustisti : imo nec minimam partem æternitatis cruciatuum invenisti. O longa æternitas ! ô æterna acerbitas ! ô acerba calamitas ! ô calamitosa infelicitas , ultra quam non est alia , & intra quam omnia sunt mala , quæ vel oculus vidit , vel auris audivit , vel cor hominis cogitavit !

VI. *Duo mala fecit populus meus ,* (k) & duo mala reddidit ei Deus. *Dereliquit is fontem aquæ vivæ & Deus privavit eum dono visionis beatificæ : foderunt sibi cisternas dissipatas , quæ continere non valent aquas , & DEUS construxit illis fornaces ignitas , quas extinguere nulla unquam poterit ætas. De utroque hoc malo magnus quidam Magister spiritûs ita loquitur primò. (l)* *Si quidquid de pœnis inferni dici potest ,*
ad

(k) Jerem. 2, 12. Rusbrochius epist. 1.

ad ipsam veritatem comparetur, minus est, quam una gutta ad universum mare. Secundo, (m) Pœnæ tartarea sunt res modicæ, & quasi parvæ, si ad æternam divinæ visionis privationem conferantur. Hæc, ô Homo, vivaciter apprehende, & veraciter expende: hæc, efficaciter imprime animo tuo: (n) Nihil enim sic ignem extinguit concupiscentiæ, uti frequens & vivax consideratio gehennæ: unde facilè poteris quævis illicia peccati superare, si volueris inferni supplicia considerare.

VII. Peccatum mortale etiam aliis non peccantibus officit. Sic enim scriptum est. Ego sum Dominus DEUS tuus fortis zelotes visitans iniquitatem Patrum in filios in tertiam, & quartam generationem eorum, qui oderunt me. Item, (o) Regnum à gen-

(m) Idem loc. cit. (n) S. Bern. in modo bene vivendi ad Soror ser. 67.
(o) Eccli. 10, 3.

te in gentem transfertur propter injustitias & dolos. (p) Unus Adam peccavit, & tota posteritas ejus peccati poenas dedit, (q) Unus Achan furtum commisit, & omnis Israël cladem tulit. (r) Unus Sichem patravit scelus, & tota urbis ejus orbata est civibus. (s) Unus Giezi commisit crimen avaritiæ, & lepra Naaman adhæsit toti ejus familiæ. (t) Unus Heli, peccata Filiorum non puniendo, peccavit, & omnis populus unà cum arca Dei ludibrium, ac præda hostibus fuit.

VIII. Ita, ô Homo, quisquis es, peccando non tibi solum, sed aliis quoque nocet, familiæ, quam gubernas: nocet cognationi tuæ, quam habes: nocet reipublicæ, cujus pars es: nocet urbi, quam incolis: nocet provinciæ, in qua vivis: nocet patriæ: nocet Ecclesiæ,

(p) Gen. 3. 6. (q) Jos. 7. (r) Gen. 35. 25. (s) 4. Reg. 5. 27. (t) 1. Regum, 4, 11.

fiæ , quæ tibi vitam , fidemque contulerunt, nocet orbi terrarum , quam pedibus tuis calcas : nocet ipsi cælo , quod tuis sceleribus inhonoras. Quid si DEUS tuis iratus atque irritatus peccatis hactenus immiserit , etiamnum immitat , & posthac immissurus sit bellum provinciæ , pestem patriæ , famem terræ , cladem reipublicæ , schisma Ecclesiæ , tibi tuisque mala corporis & animæ ?

IX. Peccatum mortale aliorum causa est peccatorum. Sic enim scriptum est. (u) *Appone , Domine , iniquitatem super iniquitatem , & non intres in iustitiam tuam.* Item, (x) *Qui in sordibus est , sordescat adhuc.* Quod peccatum mortale morbos accersat , mortem acceleret , vitam abbreviet , ecclesiam turbet , rempublicam pessundet , cælum occludat , infernum referet , atque innu-

(u) Psalm. 68. 28. (x) Apoc. 12. 11.

innumera invehat in orbem terrarum mala, hæc, inquam univèrfa, si justâ ponderentur lance, non nisi minuta, & vix ullius momenti damna sunt, si conferantur cum eo, quòd unum peccatum mortale sit causa alterius peccati sive mortalis, sive venialis: cùm enim quodlibet peccatum, seu malum culpæ præponderet omnibus malis, hujus, & alterius vitæ, non potest esse majus peccati supplicium, quàm sequens ex peccato peccatum, cujus intuitu, mille morbi, mille pestes, mille mortes, mille inferi, meræ malorum sunt umbræ, mera somnia, & vana calamitatum nomina: id quòd adeo verum est, ut, juxta unanimum Sanctorum sensum, præstaret, Cælum terramque dissolvi, atque unà cum omnibus hominibus & Angelis in nihilum redigi, quàm unicum peccatum, sive mortale,

K

tale , five veniale committi. Quis ergo non exhorrescat , si peccatum peccato puniri audiat : ô castigatio crudelis ! ô ira immanis ! ô furor implacabilis ! Quis hoc valet audire , quis cogitare penitiùs , quin toto tremiscat corpore , & tinniant ambæ aures ejus ? O segetem malam ex pessima natam semente , cum culpa ipsa fit pœna culpæ ! & verò tales ex tali radice progigni fructus testatur Magnus ille Gregorius. (y) Si , inquit , culpa citiùs pœnitendo non tergitur , justo judicio omnipotens DEUS obligatam peccatis mentem etiam in culpam alteram permittit cadere , ut qui flendo , & corrigendo noluit mundare , quod fecit , peccatum incipiat peccato cumulare.

X. Sed cave , ô Peccator , ne , dum audis peccatum esse pœnam peccati , constituas DEUM autorem peccati : (z) DEUS enim in-

tentator

(y) S. Greg. lib. 25. mor. cap. 12.

(z) Jacobi. 1. 13.

tentator malorum est, & hoc ipso,
 quia DEUS est, peccatum facere
 non potest. Peccatum DEUS pu-
 nit peccato, non illud volendo,
 sed permittendo: non inclinan-
 do voluntatem hominis ad pec-
 candum, sed subtrahendo gra-
 tiam efficacem ad resistendum.
 Vult DEUS, & verò monet,
 jubetque, ut homo fugiat pecca-
 ta, atque ut fugere possit, suffi-
 cientia præbet auxilia, sed ho-
 mo, cum posset non peccare,
 peccat ex malitia. Et DEUS,
 cum posset impedire peccatum,
 illud permittit ex iustitia: valde
 enim videtur æquum esse, ac ra-
 tionabile, ut ei negetur peculia-
 re beneficium, qui se tali bene-
 ficio fecit indignum: Interim ta-
 men, ô Homo, si lapsus es in
 peccatum, noli, quasi iterum
 peccaturus, despondere animum.
 Novit DEUS mutare rigorem
 K 2   justifi-

justitiæ suæ , si tu coneris amov-
 vere putorem malitiæ tuæ : quie-
 scet furor & ira ejus , fietque
 placabilis super admitta nequitia ,
 si tu quoque quieveris perverse
 agere , & redieris ad eum cum
 omni fiducia. Cessa igitur pec-
 care , atque incipe DEUM ama-
 re , ut & DEUS cesset à pœ-
 na , teque liberet ab omni culpa.
 Mereberis auxilium copiosum , si
 conatum adhibueris genero-
 sum

CA.

CAPUT III.

*Dolor seu contritio de peccato
mortali ex sacris literis.*

I.

Domine Omnipotens DEUS,
(a) Patrum nostrorum, quem
omnia pavent, & tremunt à vol-
tu virtutis tuæ, peccavi super nu-
merum arenæ maris: multiplicatæ
sunt iniquitates meæ, & non sum
dignus intueri altitudinem cæli,
præ multitudine iniquitatum mea-
rum: incurvatus sum, & non est
respiratio mihi, quia excitavi ira-
cundiam tuam, & malum coram
te feci. Et nunc flecto genu cor-
dis mei, precans à te bonitatem:
Peccavi, Domine, peccavi, &
iniquitates meas agnosco; quare

K 3

peto

(a) Ex oratione Manassæ Regis Juda,
in fine bibliorum.

peto rogans te, remitte mihi, Domine, remitte mihi, & ne simul perdas me cum iniquitatibus meis: neque in æternum iratus reserves mala mihi: quoniam tu es Dominus altissimus, benignus, longanimis & multum misericors, & poenitens super malitias hominum.

II. Justuses, Domine, & omnia justitia tua justa sunt: (b) & omnes viæ tuæ misericordia, & veritas & judicium. Et nunc, Domine, memor esto mei, & ne vindictam sumas de peccatis meis, neque reminiscaris delicta mea, vel parentum meorum. Benedictum est nomen tuum, DEUS patrum nostrorum, qui cum iratus fueris, misericordiam facies, & in tempore tribulationis peccata dimittis his, qui invocant te. Ad te, Domine, faciem meam converto: ad te oculos meos dirigo: peto, Domine, ut de vinculo improperii absolvas me:

(b) Ex lib. Tobiae, cap. 4.

me : non enim delectaris in perditionibus nostris ; quia post tempestatem tranquillum facis , & post lachrimationem & fletum exultationem infundis. Sit nomen tuum, DEUS Israël , benedictum in secula.

III. DEUS , (c) cujus iræ nemo potest resistere , & sub quo curvantur , qui portant orbem , (d) cur faciem tuam abscondis , & arbitraris me inimicum tuum ? (e) scribis contra me amaritudines , & consumere me vis peccatis adolescentiæ meæ ? (f) Quis mihi hoc tribuat , ut in inferno protegas me , & abscondas me , donec pertranseat furor tuus ? (g) loquar in tribulatione spiritûs mei , & confabulabor cum amaritudine animæ meæ , (b) quia sagittæ Domini in

K 4

me

(c) Ex libro. Job. v. 4. cap. 9. (d) Cap. 13. v. 20. (e) Cap. 13. vers. 26. (f) Cap. 14. 13. (g) Cap. 7. 11. (b) Cap. 6. vers. 4.

me sunt, quarum indignatio ebi-
bit spiritum meum: & terrores
DEI militant contra me. (i) Co-
gitationes meæ dissipatæ sunt, tor-
quentes cor meum: (k) iratus est
contra me furor ejus, & sic me
habuit, quasi hostem suum. (l)
Comparatus sum luto, & assimila-
tus favillæ & cineri. (m) Etiam si
occiderit me, in ipso sperabo: (n)
veruntamen vias meas in conspectu
ejus arguam. (o) Quantas habeo
iniquitates & peccata? scelera
mea, & delicta mea ostende mihi.
(p) Si justificare me voluero, os
meum condemnabit me, & si in-
nocentem ostendero, pravum me
comprobabit.

IV. Peccavi, & verè deliqui,
&, ut dignus eram, non recepi: (q)
idcir-

(i) Cap. 17. v. 11. (k) Cap. 19.
v. 11. (l) Cap. 30. v. 19. (m) Cap.
13. v. 15. (n) Cap. 13. v. 16. (o)
Cap. 13. v. 23. (p) Cap. 9. vers. 20.
(q) Ex eodem libro Job. c. 33. v. 27.

idcirco ipse me reprehendo, & ago pœnitentiam: (r) peccavi: quid faciam tibi, ô Custos hominum? (s) Dicam Deo: (t) noli me condemnare; (u) parce mihi, nihil enim sunt dies mei. (x) Nunquid bonum tibi videtur, si opprimas me, opus manuum tuarum? (y) Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me. (z) Tu quidem gressus meos dinumerasti, signasti quasi in sacco delicta mea, (a) sed parce peccatis meis; (b) manum tuam longè fac à me, & formido tua non me terreat. (c) Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nōne tu, qui solus es? (d) Cur non

K 5

tollis

(r) Cap. 42. v. 6. (s) Cap. 7. v. 20. (t) Cap. 10. v. 2. (u) Cap. 7. v. 18. (x) Cap. 10. v. 3. (y) Cap. 30. v. 9. (z) Cap. 14. v. 16. (a) Cap. 14. v. 16. (b) Cap. 13. v. 21. (c) Cap. 4. v. 4. (d) Cap. 7. v. 21.

tollis peccatum meum? & quare non auferis iniquitatem meam? (e) Libera me, Domine, & pone me juxta te, & cujusvis manus pugnet contra me. (f) Nunquid non paucitas dierum meorum finiētur brevī? dimitte ergo, ut plangam paululum dolorem meum, antequam vadam ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine. (g) Quis det, ut veniat petitio mea, & quod exspecto, tribuat mihi DEUS? & qui capit, ipse me conterat, solvat manum suam, & succidat me? Et hæc mihi sit consolatio, ut affligens me dolore non parcat. (h) Justificationem, quam cæpi tenere, non deferam. (i) Operi manuum tuarum porriges dexteram.

V. Exitus aquarum deduxerunt
oculi

(e) Cap. 17. v. 3. (f) Cap. 10. v. 20. (g) Cap. 6. v. 8. (h) Cap. 27. v. 6. (i) Cap. 14. v. 15.

oculi mei, (k) quia non custodierunt legem tuam. (l) DEUS tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita. (m) Reminiscere miserationum tuarum, Domine, & misericordiarum tuarum, quæ à sæculo sunt. (n) Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris. (o) Propter nomen tuum, Domine, propitiaberis peccato meo, multum est enim. (p) Vide humilitatem meam, & laborem meum, & dimitte universa delicta mea. (q) Quia apud te propitiatio est, & propter legem tuam sustinui te. (r) Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripas me. (s) Quoniam sagittæ tuæ infixæ

K 6

sunt

- (k) Psalm. 118. 36. (l) Psalm. 68. 8. (m) Psalm. 24. 6. (n) Psal. 24. 7. (o) Psalm. 24. 11. (p) Psalm. 9. 14. (q) Psalm. 129. 4. (r) Psalm. 6. 2. (s) Psalm. 37. 3.

sunt mihi , & confirmâsti super me manum tuam. (†) In me transierunt iræ tuæ , & terrores tui conturbaverunt me. (u) Non intres in iudicium cum servo tuo , quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. (x) Si iniquitates observaveris , Domine , Domine , quis sustinebit ? (y) Ne avertas faciem tuam à me , & ne declines in ira à servo tuo. Adjutor meus esto , ne derelinquas me , neque despicias me , DEUS salutaris noster.

VI. Ne projicias me à facie tua , & spiritum sanctum tuum ne auferas à me. (z) DEUS ne elongeris à me , DEUS meus in auxilium meum respice. (a) Ne perdas cum impiis , DEUS , animam meam , & cum viris sanguinum vitam

(†) Psal. 87. 17. (u) Psal. 142. 2.

(x) Psalm. 129. 3. (y) Psalm. 26. 9.

(z) Ex eodem Psalterio Davidis. Psalm. 70. 12. (a) Psalm. 25. 9.

tam meam. (b) Ne simul tradas me cum peccatoribus, & cum operantibus iniquitatem ne perdas me.

(c) Quæ utilitas in sanguine meo, dum descendero in corruptionem? Nunquid confitebitur tibi pulvis, aut annuntiabit veritatem? (d)

Nunquid narrabit aliquis in sepulchro misericordiam tuam, & veritatem tuam in perditione? (e)

Nunquid cognoscentur in tenebris mirabilia tua, & judicia tua in terra oblivionis? Beatus vir, cui non imputavit (f)

Dominus peccatum, nec est in spiritu ejus dolus. (g)

Beati, quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. (h)

Miserere mei, DEUS, secundum magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tuarum de-

K 7 le

(b) Psalm. 23. 2. (c) Psalm. 29. 10.

(d) Psalm. 87. 12. (e) Psalm. 87. 13,

(f) Psalm. 31. 2. (g) Psalm. 31. 2,

(h) Psalm. 50. 3.

le iniquitatem meam. (i) Amplius lava me ab iniquitate mea, & à peccato meo munda me. (h) Asperges me, Domine, hyssopo, & mundabor: lavabis me, & super nivem dealbabor. (l) Averte faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. (m) Cor mundum crea in me, DEUS, & spiritum rectum innova in visceribus meis. (n) Libera me de sanguinibus DEUS, DEUS salutis meæ, & exaltabit lingua mea justitiam tuam.

VII. Justitia tua, sicut montes DEI, & judica tua abyssus multa. (o) Justitia tua, in æternum, & lex tua veritas. (p) Quoniam fecisti judicium meum, & causam meam: sedisti super thronum, qui judi-

(i) Psalm. 50. 4. (k) Psalm. 50. 7.

(l) Psalm. 50. 11. (m) Psalm. 50. 12.

(n) Psalm. 50. 16. (o) Ex eodem Psalterio Davidis. Psalm. 118. 142. (p)

Psalm. 9. 5.

judicas justitiam. (q) A fortitudine manus tuæ ego defeci in increpationibus à facie iræ indignationis tuæ. (r) Quoniam die ac nocte gravata est super me manus tua, conversus sum in ærumna, dum configitur spina. (s) Miser factus sum, & curvatus sum usque in finem. Totâ die contristatus ingrediebar. (t) Non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ, non est pax ossibus meis à facie peccatorum meorum. (u) Quoniam iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, &, sicut onus grave, gravatæ sunt super me. (x) Putruerunt, & corruptæ sunt cicatrices meæ, à facie insipientiæ meæ. (y) Super me confirmatus est furor tuus, & omnes fluctus tuos induxisti super me : (z) & ego

- (q) Psal. 38. 11. (r) Psalm. 31. 4.
 (s) Psalm. 37. 7. (t) Psalm. 37. 4.
 (x) Psalm. 37. 5. (u) Psalm. 37. 6.
 (y) Psalm. 87. 8. (z) Ps. 77. 59.

ego ad nihilum redactus suum, & nescivi. (a) Cor meum conturbatum est, & dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum. (b) Quoniam comprehenderunt me mala, quorum non est numerus. Comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui, ut viderem. Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei, & cor meum dereliquit me. (c) Afflictus sum, & humiliatus sum nimis, rugiebam à gemitu cordis mei.

VIII. Domine ante te omne desiderium meum, (d) & gemitus meus à te non est absconditus. (e) Virga tua, & baculus tuus ipsa me consolata sunt. (f) Quoniam misericordia tua ante oculos meos est, & complacui in veritate tua.

Dixi

(a) Psalm. 54. 5. (b) Psalm. 39. 13. (c) Psalm. 37. 9. (d) Ex eodem Psalterio Davidis. (e) Psalm. 22. 4. (f) Psalm. 25. 3.

Dixi confitebor adversum me in-
 justitiam meam Domino , & tu re-
 misisti impietatem peccati mei. (g)
 Delictum meum cognitum tibi fe-
 ci, & injustitiam meam non abscon-
 di. (h) Bonum mihi, Domine,
 quoniam humiliasti me, ut discam
 justificationes tuas. (i) Prius quam
 humiliarer, ego deliqui, propte-
 rea eloquium tuum custodivi. (k)
 Cognovi Domine, quia æquitas
 judicia tua, & in veritate tua hu-
 miliasti me. (l) Justus es Domi-
 ne, & rectum judicium tuum. (m)
 Fac cum servo tuo, secundum mi-
 sericordiam tuam. (n) Sacrificium
 DEO spiritus contribulatus; cor
 contritum & humiliatum DEUS
 non despicies.

IX. Domine DEUS meus, in
 te speravi, saluum me fac ex om-
 nibus

(g) Psal. 31. 5. (h) Psal. 118. 71.
 (i) Psalm. 118. 66. (k) Psal. 118. 75.
 (l) Psal. 118. 137. (m) Psal. 118. 124.
 (n) Psalm. 50. 19.

nibus persequentibus me. (o) Quia dixerunt inimici mei mihi, & qui custodiebant animam meam, concilium fecerunt in unum, dicentes: (p) DEUS dereliquit eum, persequimini, & comprehendite eum, quia non est, qui eripiat. (q) Exurge, Domine, in ira tua, & exaltare in finibus inimicorum meorum. (r) Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt, & odio iniquo oderunt me. (s) Inclina ad me aurem tuam, accelera, ut eruas me. (t) Eripe me de manu inimicorum meorum, & à persequentibus me. (u) Ne tradas me, Domine, à desiderio meo peccatori. (x) Exurge, Domine, præveni eum, & supplantata eum, ne quando

(o) Ex eodem Psalterio Davidis. (p) Psalm. 70. 10. (q) Psalm. 70. 11. (r) Psalm. 7. 7. (s) Psalm. 24. 19. (t) Psalm. 30. 3. (u) Psalm. 30. 16. (x) Psalm. 139. 9.

quando rapiat , (*γ*) ut leo , animam meam , dum non est , qui redimat , neque qui salvum faciat. (*α*) Respice in me , & miserere mei : (*α*) da imperium tuum puero tuo , & salvum fac filium ancillæ tuæ.

X. Surgam & ibo ad patrem meum ; & dicam ei : (*β*) Pater , peccavi in cœlum , & coram te : (*ε*) jam non sum dignus vocari filius tuus ; fac me , sicut unum ex mer- cenariis tuis. (*δ*) Dominus meus ! & DEUS meus ! patientiam ha- be in me , & omnia reddam ti- bi. (*ε*) Domine , si vis , potes me mundare. (*ζ*) JESU , Fili Da- vid , miserere mei : (*g*) Esto pro- pitius mihi peccatori. (*h*) Fili David,

(*γ*) Psal. 7. 3. (*z*) Psalm. 24. 16.
 (*α*) Psalm. 85. 16. (*β*) Ex Evangelio Christi. Luc. 15. 17. (*ε*) Joan. 20. 28.
 (*δ*) Matth. 18. 26. (*ε*) Natth. 8. 2.
 (*ζ*) Marc. 10. 47. (*g*) Luc. 18. 13.
 (*h*) Matth. 9. 27.

David , miserere nostri : (i) da,
 ut aperiantur oculi nostri. (k) Di-
 mitte nobis debita nostra , sicut &
 nos dimittimus debitoribus nostris.
 (l) Et ne ne nos inducas in ten-
 tationem , sed libera nos à
 malo ,

A M E N.

VIII. PARS

(i) Matth. 20. 33. (k) Matth. 6.
 12. (l) Matth. 12. 13.

VIII.

P A R S

D E

MOTIVIS ELI-
CIENDÆ

CONTRITIONIS

S U P E R

P E C C A T O
V E N I A L I.

I.

Sordes ejus in pedibus
ejus ; nec recordata est
finis sui. *Thren. cap. 1.*
vers. 9.

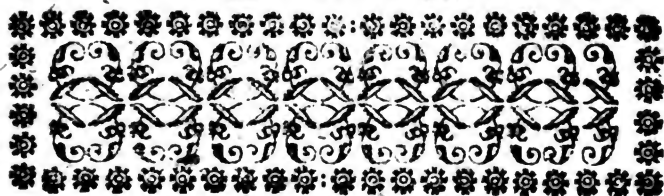
II.

Qui lotus est , non in-
diget , nisi ut pedes la-
vet. *Joan. cap. 3. v. 10.*

III.

Ampliùs lava me ab
iniquitate mea , & à pec-
cato meo munda me.
Psalms. 50. v. 4.

CA-

CAPUT. I.

De quinque damnis peccati venialis.

I.

Peccatum veniale offendit Deum infinitè bonum , atque adeò malitiam quandam contrahit infinitam , quæ tamen inferioris est ordinis , quàm ea , quæ reperitur in peccato mortali. Et hoc , teste Nicolao Lancicio , volebat olim S. Ignatius Loyola , (m) suos accuratiùs expendere , ut gravitatem venialis peccati colligerent ex magni-

(m) S. Ignat. apud Lanc. opusc. sp. 16. c. 3. num. 28.

magnitudine objecti , quod , cùm sit infinitum , culpam quamlibet aggravat in immensam , usque adeò , ut pro minimo peccato veniali nulla creatura sive Angelica , sive humana possit plenè , perfectèque satisfacere , præter unum Christum , qui cùm DEUS sit , & Homo , ac consequenter dignitatis infinitæ , etiam opera , meritæque habet valoris infiniti , quæ malitiam infinitam infinitorum etiam peccatorum , si darentur , ad plenum possunt expiare.

II. Ex hoc sequitur , (n) nec ipsam DEI matrem , (o) nec ullum alium sive hominem , sive angelum , (p) imò neque omnes omnino homines atque angelos simul sumptos posse pro uno peccato veniali , de condigno (uti loquuntur in scholis) satisfacere ,
licet

(n) S. Thom. Cajetan. (o) S. Bonavent. Suarez. (p) Tanner. cit. à Lancicio loc. cit. num. 30.

licet omnia sua merita conjicerent in unum cumulum, Deoque pro illius expiatione peccati offerrent, si scilicet ponamus ea merita à meritis Christi esse sejuncta. Tanta inest peccatis etiam illis, quæ nos levia vocamus, gravitas malitiæ, tamque inexpiabilis reatus culpræ. Et hoc est, quod DEUS Pater S. Catharinæ Senensi dixit. (q) *An ignoras, Filia mea, quod omnes pœnæ, quas anima sustinet, vel sustinere potest, in præsentis sæculo, nullo modo condignæ sint ad culpam etiam minimam expiandam, quoniam offensa, quæ mihi fit, qui sum bonum infinitum, procul dubio exigit satisfactionem infinitam. Hoc idem B. Catharina Genuensis à spiritu sancto edocta confirmat his verbis. (r) Quid, putas præstarem, quantivè facerem, etiamsi tot sanguineas lachrymas profunderem, quæ*

L

maris

(q) S. Catharina Senens. cap. 3. dial. initio. (r) B. Catharina Genuensis in Vita cap. 32.

maris sunt guttæ ; ut satisfacerem pro peccatis meis ? arbitraris , pro minimo peccato satisfacerem ? Nequaquam. Nam si tantum paterer , atque tamdiu , quantum ipse Diabolus , ad hæc tot cruciatus & martyria in hoc tempore sustinerem , quæ mente comprehendi possunt , non crediderim , amorem posse hæc apud DEUM significationis loco ducere , neque invenire vocabulum huic negotio congruum.

III. Peccatum veniale post peccatum mortale inter omnia mala maximum malum est : id quod testatur S. Hieronymus his verbis. (s) Nescio an possimus leve aliquod peccatum dicere , quod in DEI contemptum admittitur. Sanctus item Dorotheus : (1) Longè melius est , ait , & corpus , & omnia corporea perire simul , quàm ledi animam in re etiam minima. O quàm aliter sentiant de peccatis venialibus sancti homines , quàm

(s) S. Hieronymus Ep. 14. ad Galatianos. (1) S. Dorotheus sermo 22.

quàm nos tepidi homunciones, qui ejusmodi delicta vix æstimamus, parùm curamus, modicè lugemus, frigide confitemur, oscitanter expiamus. Saniora profectò nostra essent judicia, si vita purior & sanctior esset conscientia: sed nostram ignorantiam & cæcitatem animi suppleant verba magnorum amicorum DEI. (u) S. Ignatius in libro Exercitiorum spiritualium, vult hominem ita esse constitutum, ut nullâ vel humanæ quantæcunque felicitatis, vel propriæ mortis conditione proposita unquam adducatur, ut culpam licet venialem tantum, decernat admittere. (x) S. Anselmus ita loquitur. Si hinc peccati sive mortalis, sive venialis putorem, & illuc cernerem inferni horrorem, & necessario uni illorum haberem immergi, prius me in infernum mergerem, quàm peccatum in me com-

L 2

mitte-

(u) S. Ignatius in lib. exercit. spirit. de secundo modo humilitatis. (x) S. Anselm, lib. 1, cur Deus homo. c. 11.

mitterem : mallet enim purus & innocens gehennam intrare , quàm peccati sorde pollutus cœlorum regna tenere.

(*γ*) Alphonfus Rodriquez interrogatus , cur fleret , ita respondit. *Quomodo non fleam , perspectam habens gravitatem peccatorum meorum ? quandoquidem unum peccatum veniale contra DEUM commissum meretur , ut totâ vitâ defleatur. Idem , S. Theresiæ de peccato veniali iudicium fuit ; (z) Faxit DEUS , inquit illa , ut timeremus id , quod debemus timere , & intelligeremus , majus malum posse advenire ab uno peccato veniali , quàm à toto simul inferno , cùm hæc ipsissima sit veritas. Eidem consentit B. Catharina Genuensis sic loquens. (a) Apud DEUM nullum peccatum potest dici minimum , & ne quidem magnum ,*
sed

(*γ*) Alphonf. Rodriquez. in vit. ejus m. f. lib. 1. cap. 3. (z) S. Theresia in vita à se scripta. c. 25. (a) B. Catharina Genuensis in vit. cap. 20.

*sed maximum , cùm sit contra summam
ejus bonitatem.*

IV. Da veniam , *Amice Lector* ,
quòd præter meam consuetudinem
plura congeram testimonia in tuam
utilitatem : (*b*) Nam *verba sapien-*
tum (ùt ipse ait Sapiens) *sunt sti-*
mul , moventes animum ad sensum
compunctionis , & *quasi clavi in al-*
zum defixi , retinentes hominem in
studio devotionis. Et sanè nemo
melius percipit mentem Sancto-
rum , quàm qui legit , & discutit
verba eorum : ex verbis enim , quæ
Sancti dixerunt , nos quoque disci-
mus sentire , quæ senserunt , face-
re , quæ fecerunt , fugere , quæ
fugerunt. Inter omnes eos , quos
legi , scriptores , vix alius ita vi-
vaciter expressit gravitatem peccati
venialis , quam illa (paulò antè
nominata) B. Catharina Genuen-
sis , cui DEUS ob raram vitæ
sanctitatem lucidiùs ostendere dig-

L 3

natus

(*b*) Eccle. 12, 11,

natus est peccati foeditatem ; quæ
causa est , cur eam & in hoc & in
sequentibus paragraphis sæpius in
probationem præfixi thematis ad-
ducturus sim. Hæc igitur de mali-
cia peccati venialis porro sic ait.

(c) Quando mihi concessum fuit intelli-
gere , quàm pavefcenda fit umbra mini-
mi actûs , qui fit contra DEUM , ne-
scio , cur è vivis non excefferim. Tunc
dixi. Non miror amplius , infernum
esse tam horrendum , siquidem conditus
est propter peccatum : tamen reputans
animo , quod mihi , ostensum est , non
arbitror , eum horrori peccati parem.
Imò videtur mihi , quod DEUS multò
minorem inferno horrorem indiderit ,
adedò terribilis apparet vel umbra saltem
peccati venialis : & quid in hujus com-
paratione erit peccatum mortale ? planè
mihi persuadeo , quod illud conspiciens
anima , quamvis effet immortalis , præ
nimio dolore fieret mortalis. Nam sola
obscu-

(c) B. Catharina Genuefis in vita
cap. 24.

obscura visio hac de re mihi oblata (quæ non nisi momentanea fuit) si paulò diutius durâisset , licet corpus habuisssem adamantinum , interissem. Demum quidquid modis omnibus in medium adduco , respectu ejus , quod mens mea agnovit , mendacium mihi videtur. Dum hæc visio me pene exanimâisset , omnis in corpore meo sanguis fuit congelatus , tantâque debilitatem incurri , ut putarem mihi ex hac vita migrandum ; sed Bonitas DEI me superstitem voluit esse ad eam visionem enarrandum. Hæc illa.

V. Peccatum veniale luctuosius est morte. Quod eadem Sancta testatur his verbis. (d) Certum habere , quod , si quis cerneret , quàm enorme sit unum tantum veniale peccatum , potius eligeret in accensa fornace vivus consistere , quàm in se peccatum tolerare : & , si universam mare ignis esset , ad effugiendum peccatum , sese in me-

L 4

dium

(d) B. Catharina Genuesis in vita cap. 12.

dium ejus usque ad fundum demergeret , neque inde unquam prodiret , si scires , quod prodiens peccatum in se esset conspecturus. Ex quo apparet , veteres errasse Philosophos , (e) qui dixerunt , mortem corporis omnium terribilium esse terribilissimum , (f) cum tamen peccato quolibet , licet minimo , nil esse terribilius , nil dici crudelius , nil possit cogitari formidabilius , usque adeò , ut satius foret , mille mortes per acerbissima sustinere tormenta , quàm DEUM vel semel offendere veniali noxâ.

VI. Et sanè , (g) si mortem inter ac veniale peccatum velimus comparisonem instituerè , videbimus , hoc illi nimium quantum præponderare. Nam primò quid est Mors aliud , quàm debitum naturæ ,

- (e) Aristotel. lib. 3. Ethic. cap. 3. & 9. (f) Epicurus apud Laertium. lib. 10. (g) Lancicius opusc. spirit. 16. cap. 1. num. 2.

ræ , tributum mortalitatis , initium
 beatitudinis , beneficium generis
 humani , dum is , qui moritur ,
 dat suâ morte ei , qui nascitur , lo-
 cum vitæ ? E contrario autem Pec-
 catum veniale quid est aliud , quàm
 rationalis ignominia creaturæ , in-
 juria DEI , dedecus mundi , abo-
 minatio cæli , purulenta sanies or-
 ci , probrum vitæ , macula animæ ,
 contumelia gentis humanæ , adeò
 quidem , ut , si nec gloria cælestis
 esset , neque pœna infernalis , imò
 nec Numen Deitatis , nihilomi-
 nus una peccati venialis malitia
 plùs foret timenda , quàm Cæ-
 li , terræque interitus , ac totius
 ruina universi. *Secundè*, Mors ma-
 lum est solius pœnæ , quod DEUS
 ipse velle potest , atque inferre ,
 sicut scriptum est. (*b*) *Vita , &*
Mors , paupertas , & honestas , à
DEO sunt. Sed Noxa venialis ma-
 lum est culpæ , quod DEO tan-

L 5

topere

(*b*) Eccli. II. 14.

topere repugnat , ut DEUS mallet non esse DEUS , quàm ei vel ad momentum esse obnoxius : unde scriptum est. (i) *Absit à DEO impietas , & ab omnipotente iniquitas.* Tertio , Mors est occasio virtutis , palæstra fortitudinis , patientiæ materies , augmentum gratiæ , finis miseriæ , initium gloriæ , consummatio coronæ. Peccatum verò veniale clades est virtutum , jactura meritorum , pestis animarum , principium ruinæ , fons lethalis malitiæ , origo calamitatis extremæ. Quarto , Viri sanctimoniâ vitæ clari Mortem , ceu magnum DEI beneficium ex animo optârunt , cum desiderio expectârunt , cum gaudio tolerârunt ; qui tamen ipsi Veniale peccatum summo prosecuti sunt odio , neve illud committerent , sollicitè caverunt , aut , si fuit commissum , acerbè planxerunt. Quinto denique Christus ipse,

(i) Job. 34. 10.

se , qui summa est veritas , & sanctitas infinita , mortem corporis non solum non abhorruit , recusavit , aut fugit , (k) sed eam ultrò elegit , quælivit , ac tulit : (l) cum interim Peccatum quodlibet extremè sit execratus , atque , ut penitus id aboleret , fecerit magna , dixerit multa , passus sit mira.

VII. Peccatum veniale pejus est inferno. Sic enim scribitur in vita B. Catharinæ Genuensis. (m) Fuit illi in spiritu demonstratum , multò intolerabiliorem esse DEI offensam , quamlibet exigua , ipso Luciferi inferno : præterea videns , quàm gravis ea sit , tantus in corde ejus ignis exarsit , ut in morbum inciderit , & pene extincta sit. Et , dum alio tempore ostensum illi esset , quantopere unum solummodo veniale peccatum noceat , novum sustinuit im-

L 6

petum

(k) Isai. 53. 7. (l) Joan. 18. 4.

(m) B. Catharina Genuensis. In vita. cap. 27.

petum ignis , adeò in corde exfluantis , ut corpus ejus perferre non valens disrumpi putaretur. Procul dubio ; si DEUS illi unum ejusmodi peccatum in ea visione demonstrâisset , è vestigio animam reddidisset : dicebat postea. (n) Qui perspiciunt , quanti momenti sit DEI offensa non possunt alium aestimare cruciatum , neque alium infernum , quàm illam ipsam offensam , adeò terribilis mihi videtur vel umbra venialis peccati. Hæc illa , & author vitæ illius.

VIII. Ne autem putes hæc dici per auxesim , (o) aut aliquem excessum pietatis , rationem affero in confirmationem allatæ veritatis. Quæro enim ex te, Amice Lector. Quid reddit infernum adeò horrendum , ac formidabilem ? Tria , ni fallor , dices *Dæmones* , qui pœnas inferunt : *Animæ* , quæ pœnas susti-

(n) Eadem ibidem. cap. 24. (o) Lancelius opusc. spir. 16. cap. 2. num. 10.

sustinent : *Pœnæ ipsæ* , quæ Dæmones & Animas cruciant : in hoc quippe ternario consistit , quidquid horroris est in inferno . Sed nunquid hæc omnia tria , quæ dixisti , sunt opera ipsius DEI , & quodlibet eorum existit ideò , quia creatur & conservatur à DEO ? Quis enim creavit *Dæmones* , conservat *animas* , producit *pœnas* , nisi is , à quo facta sunt omnia , & sine quo factum est nihil ? (*p*) quomodo ergo quis malum esse credat , aut dicat horrendum , quod DEUS ipse creat , quòdque ejus est figmentum : (*q*) Si nōsse desideras , quid propriè malum sit , quid verè horrendum , inquire rem illam , quæ DEI Bonitati tantopere est contraria , ut suam is potius amissurus sit essentiam , quàm ejus producturus existentiam . Quid autem hoc aliud , nisi solum atque unicum

L 7

pec-

(*p*) Joan. 1. 1. (*q*) Lancicius loc. cit.

peccatum five magnum five parvum? Omnia, quæ DEUS & velle potuit, & facere voluit, bona sunt, & quidem *valde bona*; (r) ergo omnia, quæ DEUS nec potuit velle, nec valuit facere, mala sunt, & quidem *valde mala*. Nolo pluribus hoc prosequi argumentum, ne pariam lectori fastidium. Si ea, quæ dixi, velis æquâ lance, & justo librare iudicio, clarè poteris videre, peccatum veniale pejus esse inferno.

IX. Peccatum veniale turpius est Diabolo. Hoc eadem, quæ suprâ citata est DEI famula, restatur his verbis. (s) *Fuit mihi in spiritu demonstratum, multò intolerabiliorem esse DEI offensam quamlibet exiguan ipso Lucifero in inferno. Is, qui vitam hujus Sanctæ matronæ scripsit, de illa porro sic ait. (t) Non valens*

(r) Gen. 1. 31. (s) B. Catharina Genuensis in vita cap. 27. (t) Eadem loc. cit. cap. 20.

valens ullo pacto DEI offensam videre, dixit Domino. Non detrecto, quin omnia Dæmonia cum universis illorum terroribus & suppliciis mihi morienti commonstres : nihil enim illa facio cum intuitu offensæ tuæ, licet minimæ, composita, quæ tamen non potest esse minima, eò quod sua celsissima majestas offendatur. Quanta igitur, DEUM immortalem ! peccati debet esse turpitudine, quod fœdus, ac monstrosius est ipso Diabolo ? Vis scire, quàm turpis sit Diabolus, quàm fœdum hoc orci monstrum, eos interroga, quibus illud à Deo fuit ostensum : audies mira, videbis horrenda, & colliges inde, quàm fœda sint peccata, quanto-pere fugienda.

X. S. Antoninus in historia refert, (u) de Religioso quodam, qui revocatus ad vitam affirmabat, se malle transire per mundum aliquem

(u) S. Antonin. cit. à Lancie. opusc. spir. 16. cap. 2. num. 15.

quem ardentem, quàm iterum Dæmonia, uti priùs, aspicere. S. Catharinam Senensem DEUS Pater sic est allocutus. (x) Bene recolis, Filia, quando semel Dæmonem in forma sua tibi monstravi, quasi per ictum oculi, postquam ad sensus corporeos restituta fuisti, tu potiùs eligebas ire per viam igneam usque ad diem iudicii duraturam, quàm amplius eum intueri: nihilominus, licet eum videris in brevissimo spatio temporis, adhuc ignoras, quantum sit horribilis. Et aliâ vice DEUS Pater eidem Sanctæ dixit. (y) Tu nôsti, quòd tam horribilis sit Dæmon, ut homines experti eligerent potiùs habere omnes pœnas vitæ præsentis, quàm eum in sua figura videre. Hoc idem S. Brigittæ Christus indicavit his verbis. (z) Si Dæmonum horribilis deformitas videretur, uti est, anima

(x) S. Catharina Senensis cap. 37. dial. (y) Eadem cap. 132. dial. (z) S. Brigitta lib. 5. revel. interrog. 9. respons. ad q. 5.

anima videntis ex ipso visu extra sensum fieret , corpúsque totum , quasi hominis tremuli , contremisceret : cor etiam , quasi timore exanimatum moreretur , nec pedes sufficerent membra reliqua sustentare : moreretur homo per subitanam mortem , propter horribilem visionem Dæmonum. In eundem sensum S. Chrysostomus ait. (a) Dæmonem adeò esse horribilem , ut , si DEUS illi permitteret formidabilem illum suum & horrendum aspectum nobis ostendere , continuo mente dimoveremur , & solutis artuum compagibus evolaret animus è corpore. Cum ergo quilibet peccans sit Dæmon incarnatus (uti loquitur (b) S. Catharina Senensis) & omne peccatum sit foedius ipso caco-dæmone , cogita , quàm turpis & horrenda sit anima tua , si peccato (etiam veniali) sit inquinata.

CA.

(a) S. Chrysost. in Psal. 41. (b) S. Catharina Seneca, cap. 132, dialog.

CAPUT II.

De aliis quinque damnis peccati venialis.

L

Peccatum veniale gravissimè punitur in hoc mundo, id quod testatur S. Prosper his verbis : (c) *Peccata sive parva, sive magna impunita esse non possunt, quia aut homine penitente, aut D E O vindicante puniuntur.* Et hoc ipsum sacræ literæ multis confirmant exemplis. (d) Uxor Loth retrò respexit ex vitio curiositatis, & mox versa est in statuum salis. (e) Pauperculus Israëlitæ parum ligni collegit die sabbathi; atque ideò DEUS eum iussit extra castra lapidibus obrui. (f) Moyles & Aaron ad quas contradi-

ctionis

(c) S. Prosper in sent. S. Augustin.

(d) Genes. 19. 26. (e) Num. 15. 36.

(f) Deut. 32, 54

tionis parumper hæserunt diffisi DEO : unde ambo prius , quàm venirent in terram promissionis , mortui sunt in deserto. (g) Pueri Bethlemitæ deridentes Eliseum fuerunt occisi dentibus urforum. (h) David ex quadam præsumptione , seu superbia lustravit exercitum , atque in pœnam hujus peccati peste sublata sunt septuaginta millia virorum. (i) Oza nutantem arcam tetigit manu , & corruit miserabili extinctus casu. (k) Rex Ezechias suas opes ex vana gloria legatis Babiloniis ostendit , ac ideò suos thesauros unâ cum Filiis ac subditis suis per Babylonios amisit. (l) Ananias & Saphira mentiti sunt sancto Petro , & sanctus Petrus utrumque occidit maledictionis verbo.

II. In his exemplis horrore plen-

(g) 4. Regum 2. 23. (h) 2. Regum. 24. 25. (i) 2. Regum. 6. 7. (k) 4. Regum. 20. 16. (l) Actor. 5. 5.

nis quatuor potissimum expendi possunt. (m) *Primò*, omnes eos, quos hactenus recensui, doctorum virorum iudiciò, non nisi venialiter peccasse. *Secundò*, eorum reliquos eximiè sanctos, & peculiari-ter à DEO dilectos fuisse. *Ter-riò*, DEUM à nullo eorum sum-plisse pœnas supra meritum, sed omnes mulctasse infrà condignum, ut qui nunquam homini sic solet irasci, eúmque punire; quin suam iram ac pœnam attemperet aliquâ miseratione. *Quartò*, Peccata hoc modo punita haud multa fuisse, aut sæpius repetita, sed in quovis fere non nisi unum, nec nisi semel admissum. Ex quibus omnibus uti-llissima possunt erui documenta, quæ tibi, ne justo prolixior sim, relinquo, Amice Lector, consi-deranda.

III. Pec-

(m) Lancicius opuse. spir. 16. cap. 7. 8. 9. 10.

III. Peccatum veniale acerbè castigatur in purgatorio : id quod testatur venerabilis Beda his verbis. (n) *Committunt justī peccata venialia , & ideo necesse est , ut ii tales in ira DEI corripiantur , id est , in purgatorio. Graves fuerunt poenæ , quibus DEUS , ut antea dixi , punivit venialia peccata viventium in hoc mundo : sed longè graviora sunt supplicia , quibus animas mortuorum ob levia delicta castigat in purgatorio. Ubi tria potissimum oportet attendere : Qualitatem animarum , quæ patiuntur : Quantitatem poenarum , quæ inferuntur ; Parvitatem culparum , quæ puniuntur. Et primò quidem Animæ , quæ patiuntur in purgatorio , sunt omnes sanctæ , justæque coram DEO , confirmatæ in gratia DEI , præ ordinatæ ad gloriam cæli : imò quædam ex iis ob vitæ sanctitatem , quam coluerunt in terris*

(n) Beda in Psal. 37.

ris, ingentia habent merita, paulò post remuneranda in cœlis: fit etiam interdum, ut animæ Sanctorum eo ipso tempore, quo subtus terram flammis cruciantur piacularibus, in terra magnis afficiantur honoribus, tum propter virtutes, quibus ornati erant in vita, tum propter miracula, quæ fiunt ad eorum sepulchra. *Secundò*, Pœnæ, quæ inferuntur in purgatorio, sunt admodum graves in pondere, mensura, & numero, adeò quidem, ut in earum comparatione nihil simile reperiatur in toto terrarum orbe: id quod verba Sanctorum Patrum, & multæ testantur relationes historiarum. S. Julianus Archiepiscopus Toletanus ita loquitur. (o) *Gravior est ignis purgatorii, quàm quidquid homo potest pati in hac vita.* Et S. Cæsarius: (p) *Ille ignis purga-*

(o) S. Julian. lib. 2. prognost. cap. 29. (p) S. Cæsarius. hom. 4. ad populum.

purgatorii, inquit, durior erit, quam quod potest pœnarum in hoc seculo aut videri, aut cogitari, aut sentiri, Venerabilis item Beda: (q) Purgatorii correctio gravior est, quam quidquid unquam passi sunt latrones, vel sancti Martyres, vel quidquid gravior homo possit ex cogitare. (r) Unde & S. Thomas asserit, pœnam minimam purgatorii excedere maximam pœnam hujus vite. Confirmat hoc sancta quædam Virgo, quæ existens in raptu dixit. (s) Omnia tormenta, quæ passi sunt sancti Martyres, sunt quasi amœnus hortus, respectu eorum, quæ infliguntur in purgatorio.

IV. Culpæ denique, quæ puniuntur in purgatorio, (t) sunt sæpe admodum leves in judicio humano, ita quidem, ut quandoque

VIX

(q) Beda in Ps. 37. (r) S. Thomas in 4. d. 21. q. 1. art. 1. q. 3. (s) B. Maria Magdalena Pazzia 2. par. vit. c. 23. pag. 169. (t) Lancicius opusc. spir. 26. cap. 11. num. 197.

vix speciem videantur habere peccati, & sæpe virtutibus soleant adscribi: verò per acerbitem pœnarum agnoscimus gravitatem culparum; cùm enim rectus ac justus sit Dominus DEUS noster, haud dubiè nunquam ita faviret in animas sanctas, nisi justas haberet favendi causas. Mira profecta sunt, & digna consideratione, quæ variæ tradunt, narrântque historiæ. (u) S. Udalricus Episcopus Augustanus ideò flammis purgantibus addictus fuit; quia suum Nepotem, bono, uti rebatur, zelo, sibi successorem in episcopatu constituit. (x) Durannus Antistes purgatorium sat longo tempore sustinuit, quia subinde verba risum moventia protulit. (y) Soror S. Damiani propter oblectationem perceptam ex cantu audi-

(u) Surius t. m. 4. p. 50. (x) Vincentius Belluacens. in speculo hist. l. 26. cap. 5. (y) Harthem. Cart. lib. 2. insinuat. Christ. cap. 25.

audito, debuit octodecim diebus ardere in purgatorio. (2) Einulphus propter obolum furto sublatum, projectus est in puteum igneum, atque incredibilem sensit cruciatum. (a) Puer quidam novennis ob duos crucigeros (quos mutuò acceperat) ante mortem non solutos, adeò punitus est in purgatorio, ut matri suæ apparens dixerit. *Si omnes prunæ, quas unquam Carbonarii accenderunt, arderent in unum cumulum congestæ, & tu, dilecta mater mea, in medio stares cumulo, tales haud quaquam sentiret dolores, quales nunc ego.* (b) Taceo plures alios, qui propter levissima delicta, gravissima passi sunt tormenta; alius quidam, quia nimi-

M

um

(2) Cæsarius. lib. 11. cap. 57. (a) Philippus de Berbay mont. ex paradisi pueror & specul. exempl. dist. 9. §. 101. (b) Auct. vitæ B. Magdalænæ de Pazzis. hic & sequentes Autores citantur à Lancicio opusc. spir. 16. cap. 11.

bus non indiguit ; (f) alius , quia veteres caligas sibi servavit , & in communi custodia non reposuit &c.

V. Peccatum veniale gratiam DEI obscurat , ardorem charitatis obtundit , meritorum augmenta retardat. (g) Testatur hoc Richardus Victorinus his verbis. *Parvæ negligentiae obscurant animam , & impedimentum faciunt amplioris gratiae.* Sanctus item Thomas. (h) *Peccata venialia diminuunt fervorem charitatis , actus virtutum corrumpunt , atque impediunt.* Certum atque indubitatum est , Gratiam DEI per labem venialem haud penitus auferri ab anima hominis , nemo tamen est , qui neget , eam ex hujus praesentia plurimum amittere decoris ac dignitatis. Non bene conveniunt , nec bene resident in uno corde

M 2

Gra-

(f) S. Antoninus. (g) Richardus vi-
sor in cant. 5. (h) S. Thom. 1. 2.
q. 28. art. 1. ad 1.

Gratia DEI, quæ pulchrior est Angelis, & culpa peccati, quæ turpior est Diabolis: quàm inconcinne super unum eundemque thronum, & filius regis, & vile mendicabulum sedet, tam importunè intra unum eundemque hominem & gratia DEI, & veniale peccatum hæret. (i) *Gratia DEI* cum noxa veniali in animo conjuncta, est sicut arca fœderis juxta idolum Dagon in templo posita.

VI. *Diffusa est Charitas DEI in sordibus nostris*, (k) sicut aqua pura in mundissimis vasis: (l) huic aquæ charitatis DEI, si misceas lutum venialis peccati, mox ejus immutabitur color, vitiabitur odor, evanescet decor, intepescet vigor, cessabit sapor, color omnis evaporabit: unde plerâque fatiscunt opera pietatis, languebunt studia virtutis

(i) 1. Regum 5. 2. (k) Rom. 5. 5.

(l) Justin. de grad. perfect. cap. 1.

tutis, torpebunt exercitia mortificationis ; nihil arduum incipiet animus , exiguus erit in cœptis conatus , & similis conatui sequetur effectus , hoc est , vel omnino nullus , vel admodum imperfectus. Interea , dum ita vivitur tepidè , tempus elabitur vitæ , vox mediâ in nocte auditur. (*m*) *Ecce sponsus venit , exite obviam ei. Tunc fatuæ virgines , stolidi juvenes , virique insipientes dormiunt , & dormitant omnes , neque oleum habent in lampadibus suis , hoc est , nulla vel exigua merita ex suis operibus ; qui luridè vivendo , & liberè peccando privârunt seipsos gratiæ & gloriæ thesauro : unde hi tales , vel clausâ januâ , remanent extra cælum , vel cælum ingressi occupant infimum ejus pavimentum.*

VII. Peccatum veniale impedit favores extraordinarios , & gratias peculiare DEI : quod B. Alber-

M 3

tus

(*m*) Matth. 25. 6.

tus Magnus testatur his verbis. (n) *Argumentum ingratitude habet, quando aliquis obstruit cor suum aliquâ malâ voluntate, vel rancore, vel levitate, vel delectatione temporali, vel amicitia carnali, præ quibus non potest dona spiritualia percipere. Dona DEI in gemina ponuntur classe. Alia enim, naturalis sunt ordinis, alia supernaturalis. Naturalis ordinis sunt v. g. Vires integræ, sanitas constans, forma liberalis, familia nobilis, bona educatio, honesta sustentatio, facilis indoles, mores amabiles, amor hominum, favor magnatum, amplæ facultates, dignitates honorificæ, diuturnitas vitæ, claritas famæ &c. Supernaturalis ordinis sunt, divinæ illuminationes in intellectu, sanctæ, piæque commotiones in voluntate, profectus in virtute, augmentum gratiæ, meritorum cumulus, gloriæ*

(n) B. Albertus Magnus in paradise animæ cap. 25.

riæ thesaurus , peculiaris protectio
 DEI , cura & directio boni Con-
 fessarii , amotio periculorum , ma-
 larum sublatio occasionum , præ-
 servatio à peccatis , elongatio à
 pravis sociis , remissio culpæ ,
 emendatio vitæ , stabilis horror
 mali , constans inclinatio ad bo-
 num , instigatio ad sublimem vir-
 tutis gradum , vocatio ad statum
 seu ordinem religiosum , gratiæ gra-
 tis datæ , functiones DEO glorio-
 sæ , munia proximo utilia & pro-
 priæ congrua saluti &c.

VIII. Et hæc & illa DEI dona
 ac beneficia sæpe tolluntur , vel
 certè impediuntur per venialia pec-
 cata : (o) Priora quidem , hoc est ,
dona naturæ ex iusta vindicta DEI :
 posteriora verò , hoc est , *dona gra-
 tiæ* , ex ipsa natura peccati. Sicut
 enim lignum consumit ignis , at-
 que ignem extinguit aqua , ita pec-

M 4

catum

(o) S. Bern. serm. 2. de septem pa-
 nib.

catur fugat spiritum sanctum, ejusque dona perfundat. (p) Et certè experientia probat, eos sive Juvenes, sive Viros, qui facillè, ac temerè committunt peccata venialia, nihil præclaræ dotis, aut solidæ virtutis possidere in sua anima. Eorum, si lubet, expende qualitatem morum, & magnam reperiesset egestatem donorum: illi etenim rarò ac tepidè orant, spiritualia cum fastidio audiunt, parum cogitant de DEO, vix quidquam agunt pro cælo, se totos devovent mundo, & nihil fere sapiunt, nisi quod est terrenum: divitias amant, optant delicias; serviunt voluptati, vanitati obediunt: tristari nunquam, nunquam dolere volunt, sed semper lætari, semper ridere gestiunt; gaudia cogitant de die, gaudia somniant de nocte; vacant lusibus, gaudèntque jocis, indulgent

(p) Lancicius tom. 2. op. sp. 16. c. 4. num. 84.

gent potibus, & inhiant cibis: fruuntur amoribus, sectantur amicitias; viros fugiunt serios ac graves; socios quærunt discolos ac leves: quidquid durum est, averfantur & remonent: quidquid molle est, amplexantur & retinent, sentiunt stolidè, loquuntur temerè, operantur luridè: nihil pium latet in corde, nihil sanctum prodit ex ore, nihil divinum lucet in opere. Atque hæc viva effigies, verâque imago est hominis ad lapsum proni, & facilè venialiter peccantis.

IX. Peccatum veniale dispositio, & via est ad peccatum mortale. (q) Testatur hoc S. Dorotheus his verbis. *Studeamus custodire conscientiam nostram, neque conculcemus eam in aliquo, etiamsi minimum sit: facile enim ex his minimis, & verè vilibus ad magna committenda delabimur: curate leviora, quia leviora sunt, ne graviora*

M 5

fiant:

(q) S. Dorotheus serm. 5.

fiant : nam à minoribus & levioribus sensim incipit quis in majora , & graviora prolabi , & sic deinceps per partes proruens perichlitatur , atque in profundum malitiæ decidit. Affirmat hoc idem S. Damascenus hac similitudine. (r) Sicut in corporibus , qui parva vulnera negligunt , saniem plerumque , ac mortem sibi ipsis accersunt , ad eundem modum etiam in animis hoc usu , venit , ut qui minima vitia , ac peccata nihili pendunt , graviora sibi invebant : quatenus autem graviora peccata ipsis oboriuntur , contractio tandem habitu , anima in contemptum cadit : (s) impius enim , inquit ille , cum in profundum venerit , contemnit , ac deinceps , ut sus , in ceno volutari gaudet : sic etiam anima prave consuetudini immersa , ne peccatorum quidem scelerem sentit , verum potius ipsis gaudet , & oblectatur , vitiumque instar boni cuspian

(r) S. Damascenus in vita SS. Barlaam & Josaphat. cap. 19. (s) Proverbior. 10. 3.

iuspiciam arctissime retinet. Hæc prona
na hominis proclivitas, ac ruina
ex peccato veniali in peccatum
mortale, triplicem potissimum cau-
sam atque originem habet, quarum
prima est ex parte DEI, contra
quem peccatur; *altera*, ex parte
hominis, à quo peccatur; *tertia*
ex parte rei, circa quam pecca-
tur.

X. Et *primò*, (1) quidem DEUS
ob peccata, quibus offenditur, ex
iustitia quasi cogitur ingrato pecca-
tori majora negare auxilia, citra
quæ facilis est lapsus in graviora
delicta. Sic frequens mendacium,
petulans convitium, itemerarium
iudicium quandoque præparatio
sunt, dispositio, ac via ad grande
flagitium, quod utique commis-
sum haud quaquam fuisset, nisi
culpæ illæ leviores præcessissent.
Secundò, Homo, dum sæpe peccat

M 6 venia-

(1) Lancietus tom. 2. opusc. sp. 16.
cap. 4.

venialiter, paulatim acquirit habitum peccandi mortaliter, nam unus idemque habitus per actus vitiosos acquisitus inclinat hominis animum ad veniale & mortale peccatum. Sic v. g. qui saepe solet jurare verum ex sola jocandi libidine, facile potest jurare falsum, ex mala jurandi consuetudine; prius autem est peccatum veniale; posterius mortale. Tertio, Res una & eadem, quæ potest esse materia peccati venialis, quandoque solet fieri materia peccati mortalis, vel ex aliqua affinitate, vel ex maiore quantitate, vel ex pleniore libertate. Sic v. g. amor sensualis degenerat in carnalem, & furtum unius bacci excrescit in furtum unius ducati; sic morosa delectatio cum semiplena advertentia, fit consummata libido cum integra & perfecta malitia. Et hoc est, quod S. Thomas, S. Augustinus, alique unanimi

unanimiter docent. Prior enim hac de re ita loquitur. (u) Sicut accidens potest esse dispositio ad formam substantialem, ita & peccatum veniale ad mortale. Posterior autem sic ait. (x) Dum homines negligentes despicunt peccata sua, quæ parva sunt, crescentibus minutis peccatis, adduntur etiam crimina, & cumulum faciunt, & demergunt. &c.

CAPUT III.

Dolor seu contritio de peccato veniali ex Sanctis Patribus.

I.

Domine JESU Christe, (y) Fili DEI vivi, qui in cruce expansis manibus propter mortalium

(x) S. Thom. 1. 2. q. 88. a. 3. ad 1.

(x) S. Augustinus. serm. 88. de temp.

(y) Ex S. Augustino in lib. Meditat. c. 38. & 39.

talium omnium redemptionem hausisti calicem passionis ! coram magnificentia tuæ suavitatis confiteor adversum me injustitiam meam. Ecce , Domine , quia in peccatis fui conceptus & natus , & tu me abluisti , & sanctificasti , & ego postea me majoribus sordidavi peccatis : fui enim in necessariis natus , postea in spontaneis volutatus multa commisi illicita , multa perpetravi nefanda , & ubi peccata emendare debui , peccata peccatis addidi. Hæc sunt mala mea , Domine , quibus exhonoravi te , & maculavi me , (quem ad imaginem , & similitudinem tuam creasti) superbiâ , vanâ gloriâ , & cœteris malis multis , quibus vexatur , & affligitur , laceratur & destruitur infelix anima mea.

II. Ecce , Domine , (2) iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum , & sicut onus grave gravata

(2) Ex eodem loc. cit.

tæ sunt super me : & nisi tu , cui
 proprium est misereri semper &
 parcere , dexteram tuæ majestatis
 supponas , mergi cogor miserabili-
 ter in profundum. Attende Do-
 mine DEUS , & vide , quoniam
 sanctus : convertere , & eripe ani-
 mam meam , saluum me fac prop-
 ter misericordiam tuam. Miserere
 filio tuo , quem in dolore non mo-
 dico peperisti , & noli attendere
 malum meum , ut obliviscaris bo-
 num tuum : quis est pater , qui fi-
 lium non liberet ? aut quis filius ,
 quem pater pietatis baculo non
 corripiat ? Ego , Pater & Domi-
 ne , licet peccator sim , non pos-
 sum non esse filius tuus , quia tu
 me fecisti , & refecisti : placare
 obsecro , & miserere mei , & non
 avertas faciem tuam à me , sed se-
 cundum multitudinem miseration-
 um tuarum , dele iniquitatem
 meam.

III. O

III. O Domine DEUS meus !
 quomodo audeo te alloqui vilissima
 creatura ? (4) Nam foedissimus &
 horribilis sum , & vile stercus , ver-
 misque nequissimus , & vanissimus ;
 tu autem es DEUS Deorum ,
 Rex Regum , & Dominus Domi-
 nantium , omne bonum , omne
 honestum , & omne pulchrum ,
 omnis utilitas , & omnis amoeni-
 tas , tu mihi te tribuis , & ego te
 semper contemno , tu mihi servis ,
 & ego te semper offendo : plus me
 allicit creatura , quàm creator ; va-
 nitas , quàm æternitas ; detestabi-
 lissima miseria , quàm summa feli-
 citas ; plus me inclinant sordes ,
 quàm elevet pulchritudo ; servi-
 tus , quàm magnitudo ; amaritudo ,
 quàm dulcedo. Sed ne reminisca-
 ris , Domine , delicta mea , vel
 parentum meorum , sed pietatis tuæ
 viscera , & dolores : vulnerum tuo-
 rum

(4) Ex S. Bonavent. in stimulo am-
 sis cap. 17. §. devota oratio.

rum non quod ego, sed quod tu fecisti, in me respice; non quod ego, sed quod tu pro me sustinui-
sti, considera.

IV. Vivendo desidiosè mèque ni-
mis, (b) & creatoras tuas inordi-
natè amando, substantiam meam
dissipavi, nunc mihi recognoscen-
ti penuriam & miseriam meam, &
famelico appetitu ad paternæ mise-
ricordiæ viscera redeunti succurre
miserendo, & me oculis tuæ pie-
tatis agnosce, & dignare mihi ra-
diis tuæ gratiæ lætabundus occurre-
re, & cum amplexibus pacis, &
quietis oscula largiaris mihi. Cer-
tè recognosco, quòd in cælum,
id est, totam curiam cælestem, imò
in omnem creaturam tuam, & co-
ram te, contemnendo peccavi,
& malum coram te feci, & certè
non sum dignus vocari filius tuus,
imò nec mercenarius, vel etiam
servus tuus, aut aliqua vilissima
crea-

(b) Ex eodem loc, cit.

creatura tua , sed miserere mei , & dele iniquitatem , ut justifieris in sermonibus tuis , & vineas cum judicaris , quia dicunt animæ inimici mei : non est salus ipsi in DEO ejus. Obsecro, jube, ut detur mihi prima charitatis stola , fidei servientis annulus , & calceamentum elevantis & confirmantis spei ; sanguine veri vituli occisi impinguetur & reficiatur affectus.

V. In unione acerbissimi doloris tui , (c) qui causam doloris mei assumpsisti , & emendationem pro peccatis meis suscepisti , Domine JESU Christe , cum universitate dolentium , verè pœnitentium , & te in veritate quærentium , confiteor tibi omnia peccata mea , mala commissa , & bona omissa , vel non purè , aut negligenter facta , sicut tu ea meliùs nôiti , in numero , pondere , & mensura. Rogo te

(c) Ex S. Bernardo. ad finem operum ejus.

te propter te metipsum, & per amorem piissimæ matris tuæ, gloriosæ virginis MARIÆ, & per intercessionem omnium Sanctorum tuorum ignosce omnibus peccatis, negligentis, & ignorantis meis, & ne me perdas cum omnibus iniquitatibus meis, neque in finem iratus reserves mala mea.

VI. Domine, (4) Abyssus profundissimus miseriæ meæ abyssum invocat altissimæ misericordiæ tuæ: ne contineas in ira miserationes tuas, & fontem inexhaustum misericordiæ tuæ circa me exsiccare propter peccata mea ne permittas, qui misereris omnium, & nihil odisti eorum, quæ fecisti, dissimulans peccata hominum, propter poenitentiam. Recordare, Domine JESU, quia tuum non est perdere quidquam eorum, quæ Pater tuus dedit tibi, quin tibi proprium est misereri semper & parcere,

(4) Ex eodem loc. cit.

re, neminem perdere, sed nos salvare: nam Pater tuus misit te in mundum, non ut judices mundum, sed ut vitam habeamus per te, ut sis propitiatio nostra, & advocatus noster, non contra nos. Miserere ergo mei, dum tempus est gratiæ, & miserationis, & dum tempus est emendationis, da mereri gloriam benedictionis, ne in die æmulationis me feriat verbum maledictionis. Fac me, quæso Domine, assueta mala relinquere &, quæ tibi placent, peragere, ut felicitandem exitu ad te merear pervenire, JESU Christe, DEUS meus & Dominus meus.

VII. O anima mea ærumnosa!
 (e) anima misera miseri homunculi! excute torporem tuum, & discute peccatum tuum, quid agis? quid torpes? ô anima peccatrix? En dies judicii venit, & juxta est
 dies

(e) Ex S. Anselmo in meditationibus ejus.

dies Domini magnus , dies nebulæ
 & turbinis , dies tubæ & clangoris.
 O vox Domini amara ! Quid dormi-
 titas ? ô anima tepida ! ô arbor
 infructuosa , digna succidi , & suc-
 cendi , quinam & ubi sunt fructus
 tui ? utique spinæ pungentes , &
 amara peccata , quæ utinam te pun-
 gerent , ut confringerentur , sic
 amarescerent , ut evanescerent !
 Fortè parvum quid putas esse ali-
 quod peccatum ? sed heu me ! non-
 ne omne peccatum per prævarica-
 tionem DEUM exhonorat ? quod
 ergo peccatum peccator audebit di-
 cere parvum ? DEUM enim ex-
 honorare , quando est parvum ?
 ô lignum aridum & inutile ! quid
 respondebis in illa die , cùm exi-
 getur à te usque ad nictum oculi
 omne tempus vivendi tibi impen-
 sum , qualiter fuerit expensum : tunc
 quippe condemnabitur , quidquid
 fuerit inventum operis vel otii ,
 sermo-

sermonis vel silentii non ad DEI voluntatem directi. Væ! quot peccata prorumpent ibi ex improvise, & quasi ex insidiis, quæ modò non vides, aut mala esse non putas, aut bona esse credis: tunc facie nudata apparebunt ingentia peccata.

VIII. O JESU Clementissime! (f) propter hoc nomen tuum, fac mihi secundum nomen tuum. Obliviscere superbum provocantem, & respice miserum invocantem. Nomen dulce, nomen delectabile, nomen confortans peccatorem, & nomen beatæ spei. Quid est enim JESU, nisi Salvator? ergo propter te ipsum esto mihi JESUS, qui me plasmasti, ne peream. Ne me condemnes, quem redemisti, ne pereat opus tuum mea iniquitate, quod tu creasti ex tua bonitate. Rogo, piissime JESU, ne perdat me mea iniquitas, quem fecit tua omnipotens bonitas. Reco-

gno-

(f) Ex eodem loc. cit.

gnosce, benignissime DEUS, quod tuum est, & absterge quod alienum est: miserere mei, dum tempus est miserendi, ne damnes me in tempore judicandi. Si me admiseris intra latissimum sinum misericordiae tuae, non erit angustior propter me, ô Domine, admitte me ergo ô desideratissime JESU! intra numerum electorum tuorum, ut te cum illis laudem, téque perfruar in saecula saeculorum.

IX. Recordare mei, Domine, & salva me sancte, qui inter sanctos requiescis: (g) sana me, Domine, & sanabor, qui solus sapiens, & misericors es medicus. Tuam ego bonitatem obtestor, sana vulnera animae, & oculos mentis meae illumina, ut tuam erga me dispensationem jugiter agnoscam. Respice in me, & miserere mei, méque erue de multitudine iniquitatum

(g) Ex S. Ephrem. in operibus ejus, mihi pag. 248. 249. & seq.

tatum mearum. Propitius esto mihi peccatori, atque indigno, nec sit mihi in iudicium, quòd audeam nefariâ hac meâ linguâ impurisque labiis meis nominare sanctum nomen tuum, & superexaltatum in sæcula: verùm sit mihi invocatio nominis tui in illuminationem ac sanctificationem carnis ac spiritûs. Suscipe quæso, omnipotens DEUS, clamorem pœnitentis: audi vocem precantis. Peccavi, DEUS, miserere mei. Peccavi, DEUS, propitius esto mihi peccatori. Si iniquitates meas, ô Domine, observaveris, quomodo sustinebo? memorare, quæ mea substantia; memento, Domine, quia terra sum: memorare, quia pulvis & cinis sum. Aperi mihi manum tuam: porrige dextram tuam: parce malis meis, sana animam meam, quia peccavi tibi. Peccatum meum coram te confiteor: displicet mihi, quod feci,

feci, displicet, quòd majestatem tuam offendi.

X. DEUS juste & laudabilis, (b) DEUS magne & fortis, DEUS ante sæcula, exaudi me DEUS, exaudi me in tua fortitudine, & ne recorderis pravaricationum mearum. Tibi, Domine, soli bono confiteor peccata mea. Peccavi, Domine, peccavi, & non sum dignus respicere altitudinem cœlorum, præ multitudine iniquitatum mearum. Et nunc, Domine DEUS meus, adoro, & imploro ineffabilem benignitatem tuam, confitens infirmitatem meam: ne irascaris mihi, benignissime Domine, neque iniquitatum mearum memineris, Recordare mei, Domine, in misericordia & miserationibus, ne cum superbis ego condemner, ne à conspectu oculorum tuorum repellar, ne sempiternæ fiam particeps perditionis, ne penetralibus infer-

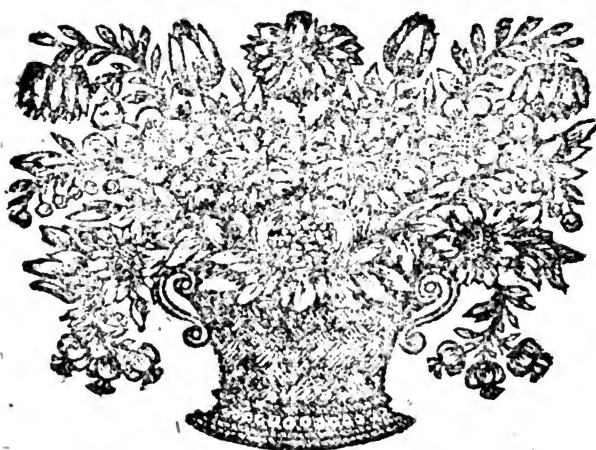
N

ni

(b) Ex eodem loc. cit.

ni concludar , sed saluum me fac
per gratiam tuam : & propter ma-
gnam clementiam tuam , miserere
mei , quia benedictus tu es in
sæcula sæculorum.

A M E N.

IX. PARS

IX.

P A R S

D E

MOTIVIS ELI-
CIENDÆ

CONTRITIONIS

S U P E R

I M P E R F E-
CTIONE.

I.

Quomodo obscuratum
est aurum , mutatus est
color optimus ? *Thren.*
cap. 4. v. 1.

II.

Charitatem tuam pri-
mam reliquisti : memor
esto , unde excideris , &
age pœnitentiam. *Apoc.*
cap. 2. v. 4.

III.

Imperfectum meum
viderunt oculi tui , & in
libro tuo omnes scriben-
tur. *Psal. 138. v. 16.*

CA.

CAPUT. I.

De quinque damnis imperfectionis.

I.

Imperfectio displicet DEO infinite bono. Quemadmodum enim servus aliquis exosus est Domino suo, qui jussa ejus non quidem violat, sed negligenter observat: sic quivis homo molestus est DEO suo, qui placita ejus non quidem omittit, sed oscitanter facit. Et hoc videtur innuisse Rex Salomon, his verbis. *Sicut acetum dentibus, & fumus oculis, sic piger his, qui miserunt eum.* Christus item quando dixit, *Cum feceritis*

N 3

omnia

omnia , quæ præcepta sunt vobis , dicite , servi inutiles sumus : quod debuimus facere , fecimus , integrè nimirum , quoad substantiam , non autem perfectè , quo ad modum : neque enim prodest homini , aut placet DEO , si sola adsit operatio , & debita defit operi perfectio : unde , quidam ait. (i) Sine charitate opus externum nihil prodest : quidquid autem ex charitate agitur , quantumcunque etiam parvum sit , & despectum , totum fructuosum efficitur : magis siquidem DEUS pensat , ex quanto quis agit , quàm quantum quis facit : multum facit , qui multum diligit , multum facit , qui rem bene facit.

II. Dicebant olim Judæi Domino DEO. (k) *Quare jejunavimus , & non aspexisti ? humiliavimus animas nostras , & nescisti ? Et his responsum est ab eo. Ecce in die jejunii vestri invenitur voluntas vestra , voluntas*

(i) Thomas à Kempis. l. 1. de imit. Chr. cap. 25. (k) Isai. 58. 3.

tas nimirum tepida, voluntas imperfecta, voluntas vitiosa: (1) *Nunquid tale jejunium est, quod elegi? &c.* Sicut DEUS rectus est, & perfectus, omnisque ejus operatio recta & perfecta, sic & eos, qui Deo serviunt, rectos esse, perfectoque operari oportet, hoc enim & summa DEI perfectio requirit, & summa nostra subjectio exigit. Si pictor, aut Sculptor aliquis rudem tabulam, aut statuam formet impolitam, meretur veniam, atque accipit mercedem, si tabula illa vel statua spectet ad hominem ignobilem, rusticum, vel civem: sed si tale opus rudi arte, levique brachio faciat pro Principe, Rege, aut Imperatore, irâ magis atque indignatione dignus est, quam præmio, vel remuneratione. Et tamen, quid est Princeps, quid Rex, quid dignitas Cæsaris, respectu DEI, supremi ac summi Numi-

N 4

nis?

(1) Isai. 58. 5.

nis? nihil aliud, quàm pulex unus, canis mortuus, homuncio vilis, gleba terræ ignobilis. Hæc cogita, ô Homo, & audi, quid dicat DEUS: (m) *Maledictus ille, qui facit opus DEI negligenter.*

III. Imperfectio Sanctos angelos & homines contristat. Quemadmodum enim musica dissonans delicatas offendit aures, ita homo negligens beatas contristat mentes, & sicut cibus insulsus sanis faucibus affert molestiam, sic animus imperfectus sanctis hominibus auget tristitiam; id quod S. Anselmus testatur his verbis. (n) *Sicut sancti de profectibus fidelium gaudent, sic de lapsibus eorum tristantur.* Si clarum huius rei velis habere exemplum, mitissimum intueri JESUM, (o) qui leves suorum Discipulorum defectus magnâ sæpe verborum asperita-

(m) Jerem. 48. 10. (n) S. Anselm. cit. à Nierenb. doct. asc. lib. 2. doct. 10. cap. 26. (o) Matth. 16. 23.

tate punivit. S. Petrum ex fervido, sed imperfecto amore, sibi, suæque Passioni contradicentem, vocavit *Sathanam*, jussitque retrò post se abire, eò quòd scandalum esset sibi. (p) Duos Discipulos euntes in Emaus plùs æquo tristes ob mortem Magistri sui appellavit (q) *stultos, ac tardos corde ad credendum.* (r) Alios quoque Apostolos, ob modicum fiduciæ defectum in Dæmone ab homine ejiciendo commissum, verbis severis, vultúque irato sic increpuit. *O Generatio incredula & perversa! quòusque ero vobiscum? quòusque patiar vos?* (s) Denique cum è mundo esset abiturus ad Patrem suum recumbentiùs undecim Discipulis apparuit, & pro ultima valedictione exprobravit iis incredulitatem eorum, & duritiam cordis.

IV. Post JESUM inter omnes homines mitissimum, nihil est man-

N 5

sue-

(p) Luc. 24. 25. (q) Matth. 17. 17.

(r) Marc. 9. 19. (s) Marc. 16. 16.

suetius MARIA matre JESU ,
 & tamen hæc pia & clemens Virgo
 satis acerbè suorum clientum erra-
 ta sæpe corripuit. (1) Alphonsum
 Rodriguez eximiæ sanctitatis virum
 propter unum , eúmque fortuitum
 mulieris aspectum severis verbis
 perstrinxit , uti legitur in historia
 ejus vitæ. B. Hermanno , aliàs Jo-
 seph dicto , DEI Mater in forma
 rugosæ anûs apparens , hoc ejus in
 cultu suo desidiâ increpuit sermo-
 ne. *En qualem exterius me cernis oculo ,
 talis interiùs in tuo sum animo.* (2)
 Thomas à Kempis , dum Juvenis
 adhuc literis operam daret , & ni-
 mio studiorum amore absorptus
 nonnihil in cultu Deiparæ langue-
 re inciperet , hanc virginis iratæ
 meruit audire increpationem. *O cru-*
delis inimice ! ubi nunc consueta preces
tue ? quomodo in te refrixit charitas ?
 &

(1) Lancicius. t. 2. op. sp. 16. cap.
 6. num. 9. (2) Rosweidus in vita ir-
 lius.

& pietas quondam habita vacillavit ?
 Abi , abi à me : indignus es amore meo ,
 qui tam faciles preces neglexisti . Da
 veniam mihi , ô dulcis Virgo , si
 parum loquar pro servulo tuo .
 Cur ita succenses bono Juveni ? cur
 ita loqueris tuo clienti ? quid is pec-
 cavit ? in quo deliquit , ut is *hostis*
tuus audire meruerit ? cur eum vo-
 cas *inimicum crudelem* , qui nullam
 culpam admisit lethalem ? cur eum ,
 velut indignum , à te repellis , qui
 nec offensæ reus est venialis ? Non-
 ne preces , quas tibi spontè , atque
 ultrò obtulit , etiam spontè atque
 ultrò omittere potuit ? bene fece-
 rat eas antea persolvendo , sed non
 peccavit illas postea omittendo ;
 orandi enim consuetudo , fuit &
 bona voluntas , non autem obliga-
 tio , seu dura necessitas ; cùm er-
 go nullum hic Juvenis violaverit
 mandatum , cur eum sic arguis ,
 quasi magnum commiserit pecca-
 tum ?

tum ? Audio , quid dicas , ô Virgo , quæ amas animas. (x) *Imperfectum ejus viderunt oculi tui* , unde nomen meruit habere inimici : quicumque enim voluntatem DEI *perfectam* non facit , se tibi quasi hostiliter opponit , cum omnis imperfectio , & inobedientia sit tibi , tuoque Filio contraria. An eum , inquis , habeam pro servo ; & diligam sicut amicum , qui mihi servit infideliter , & frigide colit meum filium ? Hæc illa : tu verò , si lubet , ita cogita. Si Bonitas JESU , & Charitas MARIE sit adeo levera in homines , qui pleni sunt sanctitate , quid mirum , atque insolitum sit , si tuos quoque defectus tuus quandoque arguat Superior , aut Confessarius ? qui & ipsi aguntur zelo salutis tuæ , qui spiritum Christi habent , & sensum MARIE gerunt in suo pectore.

V. Imperfectio longè majus malum

(x) Psalm. 138. 16.

lum est , quàm vulgò putetur. Quemadmodum enim teredo tenerimus ligni vermiculus , licèt innocuum videatur esse animal , ingentes tamen trabes corrodit , & magna labefacta ædificia ; sic imperfectio subtilis animi nāvus , licèt parum obesse , aut etiam nihil incommodare videatur , excelsas tamen mentes subruit , & magna progenerat vitia. Aliam similitudinem dat S. Chrysostomus his verbis. (γ) *Quemadmodum in corporibus vulnera , quæ negliguntur , febres gignunt & putrefactiones , & mortem denique , ita in animis pusilla , quæ dissimulantur , ad majora invitant. Magnitudo humanæ Imperfectionis potissimum desumitur ab altitudine Divinæ majestatis , cujus voluntatem quocunque modo etiam citra peccatum transgredi , non potest res parva esse , aut malum exigui*

N 7

momen-

(γ) S. Chrysostomus in eplst. ad Galat.

momenti. Qui novit, quid sit placere DEO, eique displicere, non indiget hujus rei longâ persuasione. Certè, quò homo sanctior est, & magis conjunctus Deo, eò illi manifestior est, magisque exosa Imperfectio. Hinc S. Diadochus ait. (z) *Anima, si ardorem ex cupiditate mundi collectum studiosè restrinxerit, etiam valde parva errata pro gravissimis ducens lacrymas multas continenter DEO offert.*

VI. Et hæc causa est, (a) quòd multi sanctorum hominum nævos minimos suarum imperfectionum velut ingentia peccata multùm sint detestati, nec sine fletu & singulibus confessi, uti de B. Aloysio scribit Ceparius; (b) de Alphonso Rodriguez Nierenbergius; (c) de S. Paula

(z) S. Diadochus cap. 27. (a) S. Gregorius in ps. 31. num. 6. (b) Cepar. vit. lib. 1. cap. 3. (c) Nierenb. in vita lib. c. 15.

S. Paula S. Hieronymus; (d) de B. Maria Ogniacensi Vitriacus Cardinalis. (e) O quàm alia perfectorum de imperfectione sunt iudicia, quàm eorum, qui vivunt imperfectè, & multa committunt peccata? (f) Cognitissimum mihi est (dicebat B. Catharina Genuensis) quòd quando amor purus vel exiguam imperfectionem deprehendit, si DEUS non avertet cogitationem, in pulverem redigeretur non corpus modò, sed & anima, nisi esset immortalis. (g) Hoc ipsum confirmat S. Clara de monte Falco, quæ, teste Baptistâ Pergilio, scriptore vitæ ejus, dicebat, se malle quodvis in hac vita subire supplicium, & in frustra concidi, quàm voluntariè labi in aliquam imperfectionem, per quam ad momentum separetur à perfectiore charitate

(d) S. Hieron. ep. 17. ad Eustoch.
 (e) Vitriac. in vita lib. 1. cap. 6. (f)
 B. Cath. Gen. in vita cap. 15. (g) Clara de monte Falco in vita. p. 2. cap. 3.

ritate DEI. (b) Huc etiam referri potest dictum illud Joannis Berchmanni è Societate JESU. *Disiumpar potius, quàm vel minimam ordinationem, aut regulam voluntariè transgrediar. Potius amittam omnem sanitatem, quàm ob illam, ullam regulam prætergrediar. Potius moriar, quàm pro sanitate ullam regulam violem. (i)* Illud quoque præclarum SS. Theologiæ jubar Franciscus Suarez, dicebat, *se omnem suam doctrinam malle amittere, quàm vel unam orationem ex regula ordinis obeundam negligere, tametsi ea regula ordinis non obligaret sub peccato.*

VII. Imperfectio intellectum falsis principiis imbuunt, ac voluntatem malis inclinationibus replet. *(k)* Quemadmodum enim (verba sunt Cardinal. Tusculani) *pulvis mate-*

(b) Hermannus Hugo in vita Berchmanni p. 4. fol. 255. *(i)* Menelog. Societ. ad diem 25. septemb. *(k)* Tusculanus hom. 128.

materialis pedes hominis maculat , oculos obturbat , os desiccatur ; sic pulvis spiritualis , seu imperfectio affectus interiores inquinat , oculos intellectuales excæcat , os spirituale desiccatur. Et certè videre est homines non paucos , qui magnis multisque scatent erroribus , præcisè ideò , quia parum habent virtutis , ac multum imperfectionis. Hi sanè , cùm contemplantur terrena , sunt linceis oculatiores , videntque acutiùs , quàm aquila , aut serpens Epidaurius : cùm verò speculantur divina , cæciores sunt talpis , videntque obtusius , quàm canis heri , aut hodie natus : si tractant negotia humana vel res profanas , pollent ingenio , florent eloquio , præstant iudicio : aptè discernunt , doctè discurrunt , pulchrè concludunt ; cogitant multa , dicunt mira , faciunt magna : & tamen hi ipsi (quod planè stupendum , dolendumque est) in rebus

bus ex DEI nutu gerendis , ex spiritu Christi dijudicandis , ex sensu sanctorum hominum amplexandis , sunt valde rudes , & tantum non simplices , usque adeò , ut sæpe prima , & fere communia vitæ spiritualis principia videantur , aut prorsus ignorare , aut malè intelligere , vel certè parum curare : id quod eorum verba produnt , & multò magis opera ostendunt. Tangere venas , explora arterias hominis imperfecti , & statim invenies signa latentis morbi : ex morum enim neglectu videbis animorum defectum , eumque duplicem , *malitiam* nimirum , quæ est in voluntate , & *inscitiam* , quæ est in intellectu : nec enim una solet esse sine altera , imò hæc illius , & illa hujus mater est , ac filia : nam sicut affectus turbatus vitiat intellectum , ita vitiat intellectus turbat affectum : hæc autem utriusque vitiosa turbatio parit

rit illam caliginem in animo, quâ quis sub specie boni, verique imagine, declinat in malum, atque aberrat à vero. Si citra errorem velis errores hominis imperfecti intelligere, vide paradigma, quod sequitur numero sequente.

VIII. Homo imperfectus *primò* exiguam perfectionis notitiam habet, aut certè vix ullam ejus curam præ se fert. *Secundò*, multa & magna imperfectionis damna non apprehendit, atque ideò committere imperfectionem pro nihilo ducit. *Tertiò*, vulgari seu mediocri virtute contentus est, nec porro studet charismata æmulari meliora. *Quartò*, si quando sublimes actus virtutum legit vel audit, eos subtiles conceptus hominum esse dicit, ac credit. *Quintò*, propinquam Christi imitationem, ceu rem à se alienam vix percipit cogitatione, ne

ne dum operatione perficit. *Sextò*, dolorem, contemptum, & paupertatem, aliáque, quæ ad Christi crucem pertinent, non tantùm non amat, quærit, & amplexatur, sed valde odit, fugit, & averfatur. *Septimò*, Commoda rerum, & sensuum oblectamenta, ceu solidam felicitatem, ardentè optat, solerter indagat, intemperanter usurpat. *Octavò*, plùs amat, curátque sanitatem corporis, quàm sanctitatem animæ, unde pro tuenda ac recuperanda valetudine non veretur agere imperfectè, aut etiam venialiter peccare. *Nondè*, Magnus amator & mirator est naturæ: hinc dona naturalia suspicit in seipso superbè, in aliis diligit immodicè. *Decimò*, inter supernaturalia DEI beneficia, ea præ cæteris optat & quærit, quæ plus habent splendoris, & admirationis, plus afferunt honoris, & oblectationis. *Undecimò*,

Homines divites, nobiles, ac potentes, ceu DEOS quosdam honorat, & tantum non adorat: pauperes verò, rudes ac miseros, ceu viles animas, negligit, averſatur ac repudiat. *Duodecimò*, ſi quæ illi poteſtas obtingat, aut dignitas offeratur, hac velut optata felicitatis ſuæ meſſe abutitur, & ſibi quaſi pro jure ſuo quidvis arrogare præſumit, quod vanitati, ſanitati ac voluptati conducere videt. *Decimò tertio*, honoris ac reputationis ſuæ magnam ſemper & ubique curam gerit, cavetque ſummopere, ne vel ſeipſum plùs æquo humiliet, aut ab aliis plùs juſto humilietur. *Decimò quarto*, ſenſis ac definitionibus ſuis tenaciter adhæret, & grandes ſuper arenam ſapientiæ ſuæ moles ædificat. *Decimò quinto*, ex turgido quodam, & cæco animi faſtu ſuam ipſe ignorat ignorantiam, & pro prudentia habet ſuam inſipientiam.

pietiam &c. Talis, Amice Lector, est vita hominis profano-facri, & sacro-profani, hoc est *semi-boni*, & *semi-mali*: vita tepida, vita misera & miserabilis, plena erroris & plena discriminis. (1) Ejus initia videntur esse bona, speciosa, atque honesta; sed novissima illius sunt valde mala, luctuosa ac funesta.

IX. Imperfectio progressum in studio virtutis impedit. Quemadmodum enim parvus pisciculus *Remora* dictus; cursum magnarum fistit navium, sic modicus sæpe defectus homini insitus, ingentes frangit conatus virtutum. Hinc S. Ignatius Loyola solitus est dicere, (m) *perpaucos ac fortasse vix ullum esse, qui perfecte intelligat, quantum DEO volenti in eo operari ipse impedimento sit, quantumque in nobis efficeret, nisi à nobis ipsis impediretur.* Solet quandoque

(1) Prov. 14. 12. (m) Ribadeneira in vita l. 5. cap. 19,

que tenera puerorum ætas magnis nitere virtutibus, ac veluti futuræ præludere sanctitati: unde quidam curiosè eos observantes dicunt intra se, (n) *Quis, putas, puer iste erit? si tanta nunc probitas est in puero, quanta olim sanctitas erit in viro?* Hi Angeli terrestres in sua adolescentia exstruunt aras, colunt imagines, fundunt preces, adeunt templa, audiunt missas, frequentant conciones, cohibent sensus, castigant corpus, domant affectus, fugiunt peccata, laboribus gaudent, adeunt scholas, pia legunt, pensa solvunt, utilia scribunt, se crebrò discutiunt, sæpe confitentur, frequenter communicant, cautè loquuntur, prudenter silent, modestè incedunt, parentes amant, magistris parent, omnes honorant. Quis igitur præclaros in autumno seu tempore maturiore non speret fructus, si tales in vere,

(n) Luc. 1, 66,

re , seu primâ ætate videat flores ? & sanè spes quoque non esset inanis , si semper foret idem progressus ac finis ; uti adeò multos haberemus Aloysios , multos Edmundo , ac multos Stanislaos , si , cum incremento ætatis , fierent pariter augmenta virtutis.

X. Sed misera , prô dolor , experientia testatur , non rarò bonos pueros , & optimos adolescentes in malos degenerare juvenes , in pessimos evadere viros , quibus illa lamentabilis jure merito occinatur nœnia : (o) *Quomodo obscuratum est aurum ? mutatus color optimus ?* (p) *Filii Sion inclyti , & amicti auro primo , quomodo reputati sunt in vasa testea , opus manuum figuli ?* (q) *candidiores nive , nitidiores lacte , rubicundiores ebore antiquo , saphyro pulchriores denigrati sunt super carbones , & non sunt cogniti in plateis cælestis Jerusalem ;*
qui

(o) Thren. 4. 2. (p) Vers. 2. (q) Vers. 5.

qui vescebantur voluptuose , interierunt
 in viis , qui nutriebantur in croceis , am-
 plexati sunt stercora. O insensati ju-
 venes , ô stolidi adolescentes ! (r)
 Currebatis bene , quis vos impedit ?
 quis moram injecit ? quis mentem
 invertit ? quis ratem inhibuit ? Par-
 vus pisciculus , modicus defectus ,
 levis transgressio , exigua imperfectio.
 Tunc enim cessastis rectè currere ,
 quando incepistis imperfectè vive-
 re : nam primus ingressus vestro-
 rum scelerum , fuit neglectus bo-
 norum operum ; eorum scilicet ,
 quæ per ultroneam pietatem olim
 suscepistis , per laudabilem consue-
 tudinem diu peregistis , & denique
 per damnabilem socordiam , ex par-
 te vel omnino neglexistis. Hæc
 clades , hæc pernicies , hæc una
 malorum vestrorum causa est , ô
 Adolescentes. Fateor equidem ,
 te non peccare , si preces volunta-
 rias omittas , si castigationes ordi-
 narias

(r) Gal. 5. 7.

narias negligas , si regulas scholarum violes , si statuta congregationis non observes , si rariùs sacramenta usurpes ; interim tamen , dum ista temerè omittis , imperfectionem committis ; per imperfectionem autem , quæ non est peccatum , paulatim cadis in vitia , quæ sunt peccatum ; & denique per vitiosam hanc negligentiam , nisi DEUS impediatur , tuam amittis innocentiam.

CA.

CAPUT II.

De quinque aliis damnis Imperfectionis.

I.

Imperfectio fontem divinæ largitatis obstruit. — Quemadmodum enim gemma nobilis, aut liquor magni pretii non solet imponi vasi fordido aut confracto, sic favor cælestis, & gratia peculiaris DEI non solet infundi homini tepido, atque imperfecto. Testatur id S. Bernardus his verbis. (s) *Peremptoria res est ingratitude, hostis gratiæ, inimica salutis: vias enim obstruit gratiæ, & ubi fuerit illa, jam gratia accessum non invenit, locum non habet. DEUS ex insita sibi benignitate adeo liberalis est, & propensus ad bene faciendum suis creaturis, ut*

O 2

nihil

(s) S. Bern. serm. 2. in Evang. de 7. panibus.

nihil ei magis in votis sit, quàm illas amplissimis ornare donis. A condito orbe nemo unquam fuit, qui tam ardentè aliquid à DEO sibi dari petiit, quin id ipsum DEUS illi longè ardentius dare voluerit, modò id, quod dandum erat, fuerit utile petenti, aut is, qui dari petiit, non obstiterit dare volenti. Ex quo rectè colligitur, in nostro situm esse arbitrio, donis DEI vel abundare, vel carere; cùm enim ex parte DEI nullum adsit obstaculum, imò magna proclivitas dandi, sequitur id, quod dandum est, in nostra positum esse manu, modò adsit voluntas accipiendi. (1) *Dilata os tuum, & implebo illud*, ait DEUS omnipotens. (2) *Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate, venite, emite absque argento, & absque ulla commutatione: quid adhuc tardatis? appropriate ad me, &*
congre-

(1) Psal. 80. 11. (2) Isai 50. 1.

congregate vos in domum disciplinæ: venite ad me, & comedite bonum, & delectabitur anima vestra, audite audientes me, & vivet anima vestra. Cùm igitur DEUS adeò se benignum ostendat homini, nunquid homo contra eum jure potest conqueri, si pauca accipiat beneficia, si nulla possideat dona; plura haud dubiè, & longè majora esset is accepturus, si melior esset illius dispositio, & capacior animus. Tibi igitur imputa, ô homo, si parum hætenus accepisti à DEO. Ne dubita, largiorem esses expertus DEUM, si & tu liberalior fuisses in eum.

II. Mirari subinde soles tuam indigentiam, si videas vel audias aliorum opulentiam, (x) & tacitâ quadam invidiâ commotus cogitas ac dicis intra te. Cur, me relicto,

O 3   sic

(x) Alvarez. t. 2. de exte mali lib. 1. p. 1. cap. 11. §. aliud damnum, & cap. 12. §. Et cui.

sic alios beat DEUS ? cur hunc
 vel illum tot ornat favoribus ? illi
 clarent miraculis , abundant virtutibus ,
 inundant solatiis , coluntur in terris ,
 honorantur in cælis : (*y*)
 at ego vir vident pauperitatem meam in-
 gemisco sub onere , repleor amari-
 tudine , inebrior felle , fatigor la-
 bore crucior dolore , languore dis-
 solvor. (*z*) O *custos hominum ! quid*
feci tibi ? in quo deliqui , quòd aliis
 tam largus , tam parcus sis mihi ?
 Respondebo tibi , ô homo , & lo-
 quar pro Domino DEO tuo , (*a*)
 ut ipse justificetur in sermonibus
 suis , tu verò confundaris in ope-
 ribus tuis. Cessa , obsecro , amu-
 lari , & noli indignari contra eum ,
 qui plenus est æquitate & justitiâ ,
 plenus bonitate , & misericordiâ .
 (*b*) *Tolle , quòd tuum est , & vade ;*
relinque alteri , quòd suum est , ac
vide , quòd æquam ille servet ubi-
que

(*y*) Thren. 3. 1. (*z*) Job. 7. 20.
 (*a*) Ps. 50. 6. (*b*) Matth. 20, 14.

que iustitiam, qui nulli facit, aut
facere potest injuriam. Quis es
tu, qui te comparas melioribus?
& qui sunt illi, quos tuo metiris
pede? Tu vitiis abundas, ac mul-
tis scates imperfectionibus: lubri-
cus es in cogitatione, futilis in ser-
mone, languidus in operatione:
blandiris carni, famularis mundo,
obsequeris diabolo: fugis laborem,
metuis dolorem, horres inopiam:
quæris gaudia, sectaris commoda,
venaris lucra; indulges affectibus,
mille respectibus es plenus; refugis
humiliari, & appetis honorari;
sensualiter amas, & singulariter
amari desideras: iram foves in cor-
de, rancorem geris in ore, vin-
dictam exerces in opere. Et hæc
tua, ni fallor, est sanctitas, hæc
virtus, hæc tua perfectio, nunquid
& tales sunt illi, quorum præmia
miraris & opera non imitaris? Ne-
scis profectò, quanta distantia,

O 4

quanta

quantumque sit chaos inter te & sanctos illos. Illi unicè DEUM amant, & proximum pro viribus adjuvant: conversatio eorum est in calis, & sicut Angeli DEI vivunt in terris: (c) *prudentes sunt, ut serpentes, & simplices, ut columbæ: erga omnes patientes ac benevoli, humiles ac mansueti; Christo adherent per intimam unionem, eumque imitantur per assiduam mortificationem; (d) carnem crucifigunt cum omnibus concupiscentiis suis: renuntiant mundo, obsistunt diabolo cum pompis ac vanitatibus ejus: optant contemni, patique penuriam cupiunt; doloribus affligi, premique injuriis, plus gaudent obsequio DEI, ejusque beneplacito, quàm suo seu corporis, seu animi solatio: manibus innocui, & mundi corde, puritatem conscientiae adeò sollicitè custodiunt, ut nullum unquam veniale pecca-*

(c) Matth. 10. 15. (d) Gal. 5. 24.

peccatum , imò nec imperfectio-
nem datâ operâ , atque animo ple-
nè deliberato committant. I nunc ,
ô homo superbe , deprime cristas ,
ac pone supercilium : honora san-
ctos , & Sanctum Sanctorum ado-
ra : assume parabolam , & agens
poenitentiam dic cum S. Job : (e)
*Leviter locutus sum , & respondere quid
possum ? manum meam ponam super os
meum. Unum locutus sum (quod uti-
nam non dixissem) & alterum , quibus
ultrâ non addam.*

III. Imperfectio reddit vocatio-
nem DEI difficilem , ac sæpè inef-
ficacem. Quemadmodum enim
humor malignus illabens auribus
aut oculis , visum impedit , atque
auditum , sic imperfectio mentem
occupans hominis , eum surdum fa-
cit , atque cæcum : *surdum* quidem ,
ne audiat vocantem DEUM ; *cæ-*
cum autem , ne videat ducentem
Angelum. Hæc dicit Dominus :

O 5

Audite

(e) Job. 39. 34,

Audite surdi, (f) & cæci intuemini ad videndum: quis est cæcus, nisi servus meus? & surdus, nisi is, ad quem misi nuncios meos? (g) Cæcus & surdus ille olim fuit adolescens, quem Christus vocavit ad sui sequelam, dicens. Si vis perfectus esse, vade & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni, & sequere me. Sed quare cæcus, & quare surdus? an propter grave flagitium, aut enorme facinus? (h) hauquaquam: à puero enim timuit DEUM, ejusque mandata sollicitè custodivit; (i) unde etiam meruit à Christo singulariter amari, & blandiùs ad se vocari. Quare ergo cæcus, & quare surdus? una imperfectio, ac levis defectus clausit oculos, atque aures ejus. (k) Cùm audisset adolescens verbum, abiit tristis: erat enim habens multas possessiones. Multarum pro-

- (f) Isai. 42. 18. (g) Matth. 19. 21.
 (h) Matth. 19. 20. (i) Luc. 10. 22.
 (k) Matth. 19. 21.

perfectò opum possessio, ac pingue patrimonium, nullius legis erat transgressio, & consequenter nullum peccatum. Et tamen erravit hic adolescens, minùsque rectè egit, dum rei, quàm iuste habuit, plùs iusto adhæsit, ex quo maluit ad breve tempus suis uti, ac frui divitiis, quàm illas pauperibus elargiri, & Christi fieri discipulus. Hæc Juvenis minùs ordinata affectio, non nisi levis fuit imperfectio: nihilominus ob parvam hanc imperfectionem longè maximam amisit felicitatem: (1) Nam *tristis abiit*, & Christum reliquit; valedixit DEO, ut serviret mundo; deseruit vitam, ut quæreret mortem; neglexit suam vocationem, & fortè perrexit in certam perditionem: novit enim DEUS, & is, quem reliquit, Christus, quis hujus adolescentis denique fuerit exitus: certè facilis est aditus per

O 6

divi-

(1) Matth. 19. 22.

divitias ad vitia, per vitia autem pronus ad interitum progressus.

IV. Multi sunt hodie Juvenes, qui sequuntur hunc adolescentem in non sequendo DEUM vocantem, dum scilicet rebus terrenis intenti, cælique immemores, à DEO suos avertunt oculos, auresque obturant. Hæc dicit Dominus DEUS tuus. (m) *Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam monstrabo tibi.* Audi, Fili, & cave, ne obfurdescas ad audiendam vocem DEI, ne cæcutias ad videndam dignitatem rei: (n) hodie, si vocem ejus audieris, noli obdurare cor tuum, (o) sed inclina aurem tuam, & obliviscere domum patris tui, (p) & concupiscet Rex decorem tuum. (q) Vocaris ad nuptias agni,

(m) Gen. 12. 1. (n) Psalm. 94. 9.

(o) Psalm. 16. 6. (p) Apoc. 19. 10.

(q) Luc. 14. 16.

agni, (r) & invitaris ad cœnam regalem, cura igitur, ut habeas stolam mundam & tecum afferas vestem nuptialem: vestis autem nuptialis & stola gloriæ, est puritas conscientiæ, & sanctitas vitæ: hanc obtinebis, si facias bona; illam habebis, si fugias mala: ut ergo magnum obtineas bonum, hoc est, (s) DEUM, *quiesce malè agere*; & ut magnum evites malum, hoc est Mundum, *disce benefacere*: (t) nam Mundus in maligno positus est, & nemo, qui Mundum diligit inordinatè cor servat mundum ab iniquitate: (u) per bona opera fac certam vocationem tuam, & cave, ne propter imperfectiones & peccata tua tibi DEUS subtrahat gratiam suam. (x) *Assimilare capræ, hinnulôque cervorum*, & fuge in collem thuris, in mon-

O 7

tem

- (r) Matth. 22. 12. (s) Isai. 1. 16.
 (t) 1. Joan. 4. 19. (u) 1. Petri. 1. 10.
 (x) Cant. 2. 14.

tem aromatum : egredere de Sodomā , de Ur-Chaldeorum , ut libereris à flamma , & venias in terram Sanctorum. (γ) Si nutui parebis divino , centuplum accipies in hoc sæculo , & vitam æternam in futuro. Si verò duræ cervicis es , & dixeris DEO tuo : (z) Recede à me , scientiam viarum tuarum nolo , malè olim habebis in novissimo : quando nimirum vocem audies crudelem , verbum asperum , sententiam irrevocabilem. (a) Vocavi , & renuisti , extendi manum meam , & non respexisti ; ego quoque in interitu tuo ridebo , & subsannabo , cùm tibi , quòd timebas , evenerit. Jure merito sanè feritur hoc jaculo maledictionis , qui propter suam imperfectionem neglexit statum perfectionis : sicut enim ingens est DEI benignitas , hominem ad se vocantis , sic grandis est hominis temeritas.

(γ) Matth. 19. 29. (z) Job. 21. 14.
(a) Prov. 1. 24.

meritas DEUM à se repellen-
tis.

V. Imperfectio hominem in de-
presso gradu gratiæ & gloriæ po-
nit. Quemadmodum enim sæcu-
laris mercator, qui parva lucra ne-
gligit, ad magnam opulentiam non
assurgit, ita spiritualis negotiator,
qui negligens est in studio virtu-
tum, nunquam fit dives donorum
spiritualium: id quod Salomon sa-
pientissimus testatur his verbis. (b)
*Egestatem operata est manus remissa; ma-
nus autem fortium divitias parat. (c)*
*Cogitationes robusti semper in abundan-
tia; omnis autem piger in egestate est.*
Per actus virtutum acquiritur the-
saurus meritorum, ex cumulo au-
tem meritorum, fit Gratiæ, &
Gloriæ incrementum; unde pari-
tenore hæc tria semper æqualiter
procedunt, actus nimirum anime,
habitus gratiæ, & lumen gloriæ: qua-
lem enim anima producit virtutis
actum,

(b) Prov. 10. 4. (c) Prov. 21. 5.

actum , talem promeretur divinæ gratiæ fructum ; fructus verò gratiæ præsentis mensura est futuræ beatitudinis. Ex quo sequitur , magnitudinem , aut parvitatem gratiæ & gloriæ , pendere ex remissa vel intensa hominis operatione : si multum remissa fuerit operatio , parva illi respondebit remuneratio ; si verò actus virtutum sint valde intensi , plurimum inde reportabitur lucri , usque adeò , ut sæpe per unum ejusmodi actum virtutis , valde sublimis acquiratur gradus sanctitatis , quòd S. Ignatius Loyola in quadam epistola luculenter affirmat in hunc modum. (d) *Certum est , pigros , quòd seipsos non vincant , nec ad animi pacem , nec ad perfectam unquam ullius virtutis possessionem venire : cum tamen diligentes utrumq; paucis diebus facile consequantur. Eodem accedit , usu ipso , & experientiâ patere,*

(d) S. Ignat. in epist. de perf. relig.
num. 4.

re , non ignavus & tepidos , sed arduos & gnaros in obsequio divino animi pace , & tranquillitate potiri ; & merito quidem ; dum exim in victoria sui ipsorum laborant , ut amoris proprii se à vinculis laxent , usque ab imis fibris mœsticiam , mœrorem , aliòsque turbulentos motus animi evellunt , & sensim sine sensu virtutum habitudines suis animis induunt , à quibus parati , quasi naturâ duce ; deinceps operantur , & ad sanctam à DEO percipiendam læticiam , (e) consolationemque parantur , quia vincenti dabitur manna absconditum : at verò contra negligentia & tepiditas semper mœstos pariunt ignavo labores , quòd illorum causam , amorem nempe proprium , non procul amandet , nec bonis operibus DEI gratiam mereatur.

VI. Profectò si sancti in cælo tristiari possent ac dolere , nullâ re aliâ magis affligerentur , quàm jacturâ irrecuperabilis gloriæ , quam olim facillimè mereri potuissent , si paulò

(e) Apoc. 2. 17.

paulò majorem conatum adhibere voluissent. (f) *In regno cælesti mansiones multæ sunt*, quæ, si conferantur cum mansionibus terrenis, magnæ utique sunt dignitatis, magnæque celsitudinis; si verò comparentur inter seipsas, ingens earum mansionum est inæqualitas: nam sicuti merita justorum, ita & præmia eorum sunt admodum diversa: (g) Unde illi supremo inseruntur choro Angelorum, qui magnam habuerunt eminentiam virtutum; illi verò in medio quodam statu beatitudinis remanent, qui non nisi mediocres in sanctitate progressus fecerunt; illi denique postrema occupant subsellia, & hærent quasi in fundo, qui negligenter atque imperfectè servierunt Domino Deo.

(b) *Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco cecide-*

(f) Joan. 141. (g) Origines citatus à Drexelio in horolog. 1. hor. noct. §. tres quæstionculæ, (b) Eccl. II. 3,

ceciderit , ibi erit , sic homo , cùm fuerit mortuus , in eadem statione continuò est permansurus , dum aut perenni fruatur gloriâ in cælo , aut æterna sustinebit supplicia in inferno ; imò in ipsa gloria cælesti , aut pœna infernali , suam quivis habebit stabilem sedem seu mansiōnem ; nam sicut : nemo ex damnatis ex infernali carcere evehitur ad cælum , sic nemo ex beatis ex uno gradu gloriæ progreditur ad alium , sed eam quivis servat & servabit mensuram gloriæ in cælo quam primo statim acquisivit beatitudinis suæ momento. Unde qui semel ad imum depressus est locum , nunquam erit in medio , nec unquam ascendet ad summum. (i) Utinam sciperes & intelligeres , ac novissima provideres ! Ecce in tuo nunc positum est arbitrio , in tua positum voluntate , vel altiùs elevari , vel deprimi profundius in cælesti mansione

(i) Dent. 32. 29.

sione. Si vitam nunc egeris immaculatam, & sanctos habueris mores, fulgebis in cælo, sicut Sol inter stellas minores: si verò socors & languidus fueris in studio virtutum, (k) *vocaberis, atque minimus in regno cælorum.* O quanta incuria est hominis imperfecti, qui negligit occasionem tam inæstimabilis lucri, quique (ut more hominum loquar) mavult esse civis egenus, aut vilis arator. quàm rex gloriosus, & maximus imperator, & hoc quidem in omnem æternitatem.

VII. Imperfectio impedit gloriam DEI, & salutem proximi. Quemadmodum enim miles indoctus nihil admodum præclari pro regis sui honore, regnique incolumitate gerit, sic homo imperfectus vix quidquam cum laude pro gloria DEI, & salute proximi peragit: (l) DEUS enim idoneos quæ-

(k) Matth. 5. 19. (l) 1. Cor. 4. 1.

quærit ministros & dispensatores mysteriorum suorum, quales utique non sunt frigidi amatores DEI, & languidi cultores JESU Christi. Unde quidam ait: (m) *Iis, qui in hominum animis ad bonam frugem revocandis versantur, languor & vitia maximo sunt detrimento; idque non idcirco tantum, quia factis improbant, quod verbis docent, verum etiam, quoniam, ut nihil obsit exemplum, minus quidem idoneos se ministros præbent; minusque efficaces &c.* (n) Honor regis judicium diligit; uti regius Psaltes ait; atqui nemo judicium facit, nisi qui DEO corde perfecto servit: nam facere judicium idem est, quod dare cuique suum; hoc autem solum fit; quando quis *piè, justè, ac sobriè* vivit, *piè* quidem erga DEUM, *justè* erga proximum, *sobriè* circa seipsum; in qua
triplici-

(m) Claudius Aquaviva Epist. de renov. spirit. num. 9. (n) Psalm. 95. 7.
(o) Tit. 2. 12.

quantumque sit chaos inter te & sanctos illos. Illi unicè DEUM amant, & proximum pro viribus adjuvant: conversatio eorum est in cælis, & sicut Angeli DEI vivunt in terris: (c) *prudentes sunt, ut serpentes, & simplices, ut columbæ*: erga omnes patientes ac benevoli, humiles ac mansueti; Christo adhærent per intimam unionem, eumque imitantur per assiduam mortificationem; (d) *carnem crucifigunt cum omnibus concupiscentiis suis*: renuntiant mundo, obsistunt diabolo cum pompis ac vanitatibus ejus: optant contemni, patique penuriam cupiunt; doloribus affligi, premique injuriis, plus gaudent obsequio DEI, ejusque beneplacito, quàm suo seu corporis, seu animi solatio: manibus innocui, & mundi corde, puritatem conscientiæ adeò sollicitè custodiunt, ut nullum unquam veniale pecca-

(c) Matth. 10. 15. (d) Gal. 5. 24.

peccatum , imò nec imperfectio-
nem datâ operâ , atque animo ple-
nè deliberato committant. I nunc ,
ô homo superbe , deprime cristas ,
ac pone supercilium : honora san-
ctos , & Sanctum Sanctorum ado-
ra : assume parabolam , & agens
pœnitentiam dic cum S. Job : (e)
*Leviter locutus sum , & respondere quid
possum ? manum meam ponam super os
meum. Unum locutus sum (quod uti-
nam non dixissem) & alterum , quibus
ultrâ non addam.*

III. Imperfectio reddit vocatio-
nem DEI difficilem , ac sæpè inef-
ficacem. Quemadmodum enim
humor malignus illabens auribus
aut oculis , visum impedit , atque
auditum , sic imperfectio mentem
occupans hominis , eum surdum fa-
cit , atque cæcum : *surdum* quidem ,
ne audiat vocantem DEUM ; *cæ-*
cum autem , ne videat ducentem
Angelum. Hæc dicit Dominus :

O 5

Audite

(e) Job. 39. 34.

Audite surdi, (f) & cæci intuemini ad videndum: quis est cæcus, nisi servus meus? & surdus, nisi is, ad quem misi nuncios meos? (g) Cæcus & surdus ille olim fuit adolescens, quem Christus vocavit ad sui sequelam, dicens. Si vis perfectus esse, vade & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & veni, & sequere me. Sed quare cæcus, & quare surdus? an propter grave flagitium, aut enorme facinus? (h) hauquaquam: à puero enim timuit DEUM, ejusque mandata sollicitè custodivit; (i) unde etiam meruit à Christo singulariter amari, & blandiùs ad se vocari. Quare ergo cæcus, & quare surdus? una imperfectio, ac levis defectus clausit oculos, atque aures ejus. (k) Cùm audisset adolescens verbum, abiit tristis: erat enim habens multas possessiones. Multarum pro-

- (f) Isai. 42. 28. (g) Matth. 19. 21.
 (h) Matth. 19. 20. (i) Luc. 10. 22.
 (k) Matth. 19. 21.

perfectò opum possessio , ac pingue patrimonium , nullius legis erat transgressio , & consequenter nullum peccatum. Et tamen erravit hic adolescens , minùsque rectè egit , dum rei , quàm juste habuit , plùs justo adhæsit , ex quo maluit ad breve tempus suis uti , ac frui divitiis , quàm illas pauperibus largiri , & Christi fieri discipulus. Hæc Juvenis minùs ordinata affectio , non nisi levis fuit imperfectio : nihilominus ob parvam hanc imperfectionem longè maximam amisit felicitatem : (1) Nam *tristis abiit* , & Christum reliquit ; valedixit DEO , ut serviret mundo ; deseruit vitam , ut quæreret mortem ; neglexit suam vocationem , & fortè perrexit in certam perditionem : novit enim DEUS , & is , quem reliquit , Christus , quis hujus adolescentis denique fuerit exitus : certè facilis est aditus per

O 6

divi-

(1) Matth. 19. 22.

divitias ad vitia, per vitia autem pronus ad interitum progressus.

IV. Multi sunt hodie Juvenes, qui sequuntur hunc adolescentem in non sequendo DEUM vocantem, dum scilicet rebus terrenis intenti, cælique immemores, à DEO suos avertunt oculos, aurisque obturant. Hæc dicit Dominus DEUS tuus. (m) *Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui, & veni in terram, quam monstrabo tibi.* Audi, Fili, & cave, ne obsurdescas ad audientiam vocem DEI, ne cæcutias ad videndam dignitatem rei: (n) hodie, si vocem ejus audieris, noli obdurare cor tuum, (o) sed inclina aurem tuam, & obliviscere domum patris tui, (p) & concupiscet Rex decorem tuum. (q) Vocaris ad nuptias agni,

(m) Gen. 12. 1. (n) Psalm. 94. 9.

(o) Psalm. 16. 6. (p) Apoc. 19. 10.

(q) Luc. 14. 16.

agni, (r) & invitaris ad cœnam regalem, cura igitur, ut habeas stolam mundam & tecum afferas vestem nuptialem: vestis autem nuptialis & stola gloriæ, est puritas conscientiæ, & sanctitas vitæ: hanc obtinebis, si facias bona; illam habebis, si fugias mala: ut ergo magnum obtineas bonum, hoc est, (s) DEUM, *quiesce malè agere*; & ut magnum evites malum, hoc est Mundum, *disce benefacere*: (t) nam Mundus in maligno positus est, & nemo, qui Mundum diligit inordinatè cor servat mundum ab iniquitate: (u) *per bona opera fac certam vocationem suam*, & cave, ne propter imperfectiones & peccata tua tibi DEUS subtrahat gratiam suam. (x) *Assimilare capræ, hinnulôque cervorum*, & fuge in collem thuris, in mon-

O 7 tem

(r) Matth. 22. 12. (s) Isai. 1. 16.
(t) 1. Joan. 5. 19. (u) 1. Petri. 1. 10,
(x) Cant. 2. 14.

tem aromatum : egredere de Sodomā , de Ur-Chaldeorum , ut libereris à flamma , & venias in terram Sanctorum. (*γ*) Si nutui parebis divino , centuplum accipies in hoc sæculo , & vitam æternam in futuro. Si verò duræ cervicis es , & dixeris DEO tuo : (*z*) *Recede à me , scientiam viarum tuarum nolo , malè olim habebis in novissimo : quando nimirum vocem audies crudelem , verbum asperum , sententiam irrevocabilem.* (*a*) *Vocavi , & renuisti , extendi manum meam , & non respexisti ; ego quoque in interitu tuo ridebo , & subsannabo , cùm tibi , quòd timebas , evenerit.* Jure merito sanè feritur hoc jaculo maledictionis , qui propter suam imperfectionem neglexit statum perfectionis : sicut enim ingens est DEI benignitas , hominem ad se vocantis , sic grandis est hominis temeritas.

(*γ*) Matth. 19. 29. (*z*) Job. 21. 14.

(*a*) Prov. 1. 24.

meritas DEUM à se repellen-
tis.

V. Imperfectio hominem in de-
presso gradu gratiæ & gloriæ po-
nit. Quemadmodum enim sæcu-
laris mercator, qui parva lucra ne-
gligit, ad magnam opulentiam non
assurgit, ita spiritualis negotiator,
qui negligens est in studio virtu-
tum, nunquam fit dives donorum
spiritualium: id quod Salomon sa-
pientissimus testatur his verbis. (b)
*Egestatem operata est manus remissa; ma-
nus autem fortium divitias parat.* (c)
*Cogitationes robusti semper in abundan-
tia; omnis autem piger in egestate est.*
Per actus virtutum acquiritur the-
saurus meritorum, ex cumulo au-
tem meritorum, fit Gratiæ, &
Gloriæ incrementum; unde pari
tenore hæc tria semper æqualiter
procedunt, actus nimirum anime,
habitus gratiæ, & lumen gloriæ: qua-
lem enim anima producit virtutis
actum,

(b) Prov. 10. 4. (c) Prov. 21. 5.

actum, talem promeretur divinæ gratiæ fructum; fructus verò gratiæ præsentis mensura est futuræ beatitudinis. Ex quo sequitur, magnitudinem, aut parvitatem gratiæ & gloriæ, pendere ex remissa vel intensa hominis operatione: si multum remissa fuerit operatio, parva illi respondebit remuneratio; si verò actus virtutum sint valde intensi, plurimum inde reportabitur lucri, usque adeò, ut sæpe per unum ejusmodi actum virtutis, valde sublimis acquiratur gradus sanctitatis, quòd S. Ignatius Loyola in quadam epistola luculenter affirmat in hunc modum. (d) *Certum est, pigros, quòd seipsos non vincant, nec ad animi pacem, nec ad perfectam unquam ullius virtutis possessionem venire: cum tamen diligentes utrumq; paucis diebus facile consequantur. Eodem accedit, usu ipso, & experientiâ patere,*

(d) S. Ignat. in epist. de perf. relig.
num. 4.

re, non ignavus & tepidos, sed arduos & gnaros in obsequio divino animi pace, & tranquillitate potiri; & merito quidem; dum exim in victoria sui ipsorum laborant, ut amoris proprii se à vinculis laxent, usque ab imis fibris mœstissimam, mœrorem, aliosque turbulentos motus animi evellunt, & sensim sine sensu virtutum habitudines suis animis induunt, à quibus parati, quasi naturâ duce; deinceps operantur, & ad sanctam à DEO percipiendam lætitiā, (e) consolationemque parantur, quia vincenti dabitur manna absconditum: at verò contra negligentia & tepiditas semper mœstos pariunt ignavo labores, quod illorum causam, amorem nempe proprium, non procul amandet, nec bonis operibus DEI gratiam mereatur.

VI. Profectò si sancti in cælo trīstari possent ac dolere, nullā re aliā magis affligerentur, quā jacturā irrecuperabilis gloriæ, quam olim facillimè mereri potuissent, si paulò

(e) Apoc. 2. 17.

paulò majorem conatum adhibere voluissent. (f) *In regno cælesti mansiones multæ sunt*, quæ, si conferantur cum mansionibus terrenis, magnæ utique sunt dignitatis, magnæque celsitudinis; si verò comparentur inter seipsas, ingens earum mansionum est inæqualitas: nam sicuti merita justorum, ita & præmia eorum sunt admodum diversa: (g) Unde illi supremo inseruntur choro Angelorum, qui magnam habuerunt eminentiam virtutum; illi verò in medio quodam statu beatitudinis remanent, qui non nisi mediocres in sanctitate progressus fecerunt; illi denique postrema occupant subsellia, & hærent quasi in fundo, qui negligenter atque imperfectè servierunt Domino Deo.

(h) *Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco cecide-*

(f) Joan. 141. (g) Origines citatus à Drexelio in horolog. 1. hor. noct. §. tres quæstionculæ, (h) Eccl. II. 3,

ceciderit , ibi erit , sic homo , cū fuerit mortuus , in eadem statione continuò est permansurus , dum aut perenni fruetur gloriâ in cælo , aut æterna sustinebit supplicia in inferno ; imò in ipsa gloria cælesti , aut pœna infernali , suam quivis habebit stabilem sedem seu mansionem ; nam sicut : nemo ex damnatis ex infernali carcere evehitur ad cælum , sic nemo ex beatis ex uno gradu gloriæ progreditur ad alium , sed eam quivis servat & servabit mensuram gloriæ in cælo quam primo statim acquisivit beatitudinis suæ momento. Unde qui semel ad imum depressus est locum , nunquam erit in medio , nec unquam ascendet ad summum. (i) Utinam sciperes & intelligeres , ac novissima provideres ! Ecce in tuo nunc situm est arbitrio , in tua positum voluntate , vel altiùs elevari , vel deprimi profundius in cælesti mansionem

(i) Dent. 32. 29.

quærit ministros & dispensatores mysteriorum suorum, quales utique non sunt frigidi amatores DEI, & languidi cultores JESU Christi. Unde quidam ait: (m) *Iis, qui in hominum animis ad bonam frugem revocandis versantur, languor & vitia maximo sunt detrimento; idque non idcirco tantum, quia factis improbant, quod verbis docent, verum etiam, quoniam, ut nihil obsit exemplum, minus quidem idoneos se ministros præbent; minusque efficaces &c.* (n) Honor regis judicium diligit, uti regius Psalter ait; atqui nemo judicium facit, nisi qui DEO corde perfecto servit: nam facere judicium idem est, quod dare cuique suum; hoc autem solum fit, quando quis *piè, justè, ac sobriè* vivit, *piè* quidem erga DEUM, *justè* erga proximum, *sobriè* circa seipsum; in qua

triplici-

(m) Claudius Aquaviva Epist. de renov. spirit. num. 9. (n) Psalm. 95. 7.
(o) Tit. 2. 12.

triplici operatione hominis sita est omnis consummatio perfectionis; unde quisquis hæc tria vel ex toto vel ex parte negligit, perfectum, rectumque iudicium non facit, atque adeò, nec DEUM, uti debet, honorat, nec proximum, uti par est, ædificat, nec seipsum, uti posset, adjuvat.

VIII. Multi profectò sunt, (p) qui dum gloriam DEI quarunt, in ipsam DEI offensam incurrunt, dumque iuvare volunt proximum & sibi & illi pariunt nocumentum: cuius rei haud alia videtur esse causa, quàm quòd ad finem bonum mala adhibeant media: dum cæco mentis errore seducti, sequuntur mendacium pro veritate, & proprio impulsu amore, sectantur umbram pro corpore. Hi gloriam DEI, & salutem proximi magis ponunt

(p) Gaudier. p. 5. de perf. caus. & nat. f. 7. cap. 4. §. debet esse purissima.

ponunt in studio quodam vanitatis, quàm in exercitio solidæ virtutis; plùs tribuunt arti, & scientiæ, quàm sanctitati, & puræ conscientiæ: plùs suis fidunt conatibus, suæque industriæ, quàm bonis aliorum consiliis, ac DEI gratiæ: magis gaudent invenire res novas, raras & pulchras, quàm leges servare antiquas, bonasque consuetudines; plus operæ crebris impendunt visitationibus & multæ confabulationi, quàm sanctis cogitationibus ac longæ orationi. Personarum haud æqui sunt acceptores; eos enim suaviùs ac magis sollicitè in virtutibus instruunt, erga quos dulcem in animo affectum & pronam voluntatis inclinationem sentiunt: è contrario autem defectus eorum perstringunt acerrimè, erga quos multum amaritudinis & nihil dulcedinis habent in pectore, Animarum lucra in sua convertunt

com.

commoda , & proximi salutem derivant in corporis , vel animi voluptatem. Si quando res agitur de proprio honore vel solatio , nulli parcunt labori , nulli succumbunt fastidio. Et verò tunc ampla spolia , laudémque egregiam tulisse se credunt , quando populi sibi faventis applausum percipiunt : Atque hi sunt magni illi , si superis placet , glorificatores DEI , & zelatores animarum , quibus illud Prophetæ oraculum haud incongruè accomodari potest : (q) *Seminant multum , & inferunt parum , comedunt , & non satiantur ; bibunt , & non inebriantur ; operantur & non calefiunt ; mercedes congregant , & in sacculum mittunt peritum.*

IX. Imperfectio gravioris lapsûs est occasio. Quemadmodum enim ex scintilla fit flamma , ex flamma augetur ignis , ex aucto igne erumpit incendium , sic sæpe ex imperfectio-

(q) Agg. i. 6.

fectione exoritur peccatum veniale, (r) ex veniali mortale, ex mortali relapsus, ex relapsu consuetudo, ex consuetudine desperatio, ex desperatione, finalis impœnitentia, & demique ex finali impœnitentia, damnatio æterna. Hæc series est malorum, catena scelerum, hæc trita reproborum via, quam omnes, quotquot unquam perierunt, aut peribunt, iverunt olim, & posthac ibunt. Hoc sacræ loquuntur literæ, hoc sancti Patres unanimiter testantur. (s) *In pigritiis humiliabitur contignatio*, ait Sapiens, & *in infirmitate manuum perstillabit domus*. (t) *Qui spernit modica, paulatim decidet*. A minimis incipiunt, qui ad maxima pro-ruunt; inquit D. Bernardus, *verissima enim sententia est*. (u) *Nemo repente*

P

penite

(r) S. Gregor. Nazianz. sent. spir. l. 1.

(s) Eccle. 10. 18. (t) Eccli. 19. 1.

(u) S. Bernard. de ordin. vit. & mort. instit.

pente fit malus. Sanctus item Augustinus: (x) Noli, ait, leviora contemnere, quia minora sunt, sed time, quia plura sunt: ex minutis guttis multiplicatis inundationes fiunt aquarum, quæ etiam magna quandoque mœnia subvertunt: per modicam rimam aqua latenter influit in navem, donec submergatur, sic parva errata, si collecta contra nos fuerint, ita nos gravabunt & opprimunt, sicut unum grande peccatum.

X. Considera, Amice Lector, (y) *vecordem Juvenem immersum vitiis, peccatis assuetum, addictum voluptatibus, amoribus irretitum, rebellem majoribus, minoribus asperum, audacem verbis, ferocem factis, moribus agrestem, exosum superis, damnosum aliis, perniciosum sibi.* (z) Considera, inquam, *vecordem hunc Juvenem, & vide,*

(x) S. Augustin. lib. de decem chord. cap. 11. (y) Prov. 7. 7. (z) Prov. 7. 7.

vide , quâ viâ , quibusve modis prolapsus sit in tam altam scelerum voraginem. Vix duo trésvé sunt anni (si bene memini) cùm hic ipse adolescens puer erat delicatus , parvulus & innocens , atque unicè dilectus matri suæ , modestus in gressu , verecundus in vultu , gratiosus in gestu , mundus in vestitu , moderatus in victu , circumspectus in visu ; tenellas ad cœlum tendebat manus , oréque innocuo fundebat preces ; majoribus attulit solatium , æqualibus obsequium , inferioribus auxilium , bonum omnibus exemplum. O DEUM immortalem ! quàm mores nunc habet alios , quàm vitam inæqualem ? quonam is philtro , quo Circes poculo est adeò dementatus , ut fieret ex homine bestia , ex turture milvus , ex agno lupus , ex Angelo Diabolus ? Cantabo canticum Jeremiæ Prophetæ dicámque suspi-

rans lamentabili voce. (a) *Peccatum peccavit Jerusalem, propterea instabilis facta est: omnes, qui glorificabant eam, spreverunt illam, quia viderunt ignominiam ejus. Per illam Jerusalem intelligo hunc Juvenem, qui ideò peccatum peccavit, quia vitam vivere meliorem cessavit: destitit orare, & incepit peccare, deseruit pietatem, & reperit iniquitatem per levìa errata sine peccato, prolapsus est in gravia delicta sine numero, suam utique semper retenturus innocentiam, si bene captam, absque interruptione, continuâset pietatem.*

CA.

(a) Thren. i. 8.

CAPUT III.

Dolor seu contritio de imperfectione, ex piis Ascetis.

I.

O Dulcissime Domine JESU! (b) quid possum agere pro peccatis & imperfectionibus meis, nisi humiliter ea confiteri, & lamentari, & tuam propitiationem incessanter deprecari? Ingemisco ergo; & doleo, quòd adhuc ita carnalis sim, & mundanus, tam immortificatus in passionibus, tam plenus concupiscentiarum motibus; tam incustoditus in sensibus exterioribus, tam sæpe multis vanis phantasiis implicatus: tam multum inclinatus ad exteriora, tam

P 3

negli-

(b) Ex Thoma de Kempis. lib. 1, de imitat. Christ. cap. 7. num. 2.

negligens ad interiora : tam levis ad risum ; & dissolutionem , tam durus ad fletum , & compunctionem : tam promptus ad laxiora , & carnis commoda , tam segnis ad rigorem , & fervorem.

II. Ingemisco ac doleo , (c) quòd tam incompositus sim in moribus , tam importunus in actibus ; tam curiosus ad nova audienda , & pulchra intuenda ; tam remissus ad humilia & abjecta amplectenda : tam cupidus ad multa habenda , tam parcus ad dandum , tam tenax ad retinendum : tam inconsideratus in loquendo , tam incontinens ad tacendum : tam effusus super cibum , tam surdus ad DEI verbum : tam velox ad quietem , tam tardus ad laborem : tam vigilans ad fabulas tam somnolentus ad vigilias sacras : tam festinans ad finem , tam vanus ad attendendum : tam tepidus in orando , tam
aridus

(b) Ex eodem loc. cit.

aridus in communicando : tam citò distractus , tam rarò plenè tibi collectus : tam subitò commotus ad iram , tam facilis ad alterius displicentiam : tam pronus ad judicandum , tam rigidus ad arguendum : tam lætus ad prospera , tam debilis in adversis : tam sæpe multa proponens , & modicum ad effectum perducens.

III. Ecce Domine mi , ego indignus peccator , (d) fateor cum dolore, heu , ex humana fragilitate me contra tuam divinam omnipotentiam multipliciter deliquisse , ac contra tuam divinam sapientiam per ignorantiam diversimodè peccasse , nec non tuam inæstimabilem benignitatem me multis modis malitiosè irritasse. Ergo Pater misericordiarum miserere mei , & da mihi de tua omnipotentia vires re-

P 4

fisten-

(d) Ex insinuationibus divinæ pietat. lib. 3. cap. 39. & lib. 2. cap. 23. & lib. 4. cap. 53.

sistendi omnibus , quæ tibi sunt contraria : & de tua inscrutabili sapientia , da mihi cautè prævenire omnia , quæ oculos tuæ puritatis in me offendere possent : atque ex superabundantia pietatis tuæ concede mihi tam stabili fidelitate tibi adharere , ut nunquam vel in minimo à te discedam.

IV. O Pater amantissime , (e) pro emendatione omnium errorum meorum , offero tibi omnem passionem tui dilectissimi filii , quam ab illa hora , quâ in præsepio super fœnum reclinatus , vagitum dedit , & deinceps pertulit , per infantiaæ necessitates , pueritiaæ defectus , adolescentiaæ adversitates , & juventutis misérias , usque post horam illam , quâ inclinato capite in cruce , cum clamore valido , spiritum emisit. In suppletionem omnium negligentiarum mearum ,
tibi

(e) Ex eodem loc. cit.

tibi offero, Pater amantissime, omnem conversationem filii tui sanctissimam; quæ in omnibus cogitationibus, verbis, & factis perfectissima fuit, ab hora, quâ missus ab arce throni introivit per alvum Virginis in regionem nostram tuus Unigenitus, usque post illam horam, quâ tuis paternis vultibus præsentavit victricis carnis gloriam. O JESU dulcissime, per amorem, quo pro nobis ex purissima Virgine incarnari, & nasci dignatus es, ut pauperum tuorum defectus suppleres, obsecro te, ut per dulcissimum cor tuum supplere digneris omnes defectus meos, quos per negligentiam & ingratitude multipliciter admisi in servitio, & honore tuo.

V. O DEUS scrutans renes
& corda nostra! (f) Si meipsum

P 5

con-

(f) Ex Joan. Landsper. in oration. selectis.

considero, ac sine simulatione di-
 judico, nihil purum, nihil sanctum,
 nihil ex omni parte integrum in
 me invenio: etiam bona, quæ fa-
 cio, non eâ fiunt puritate inten-
 tionis, nec eo devotionis fervore,
 quo fieri deberent; unde *omnes ju-
 stitiæ meæ* similes sunt *panno menstua-
 tæ*. (g) Confiteor ac detestor om-
 nem hypocrisim ac superbiam me-
 am, quòd foris melior velim pu-
 tari, quàm intùs inveniar, quòd
 nimis erubescam de naturalibus
 meis defectibus, & vitia mea ab-
 scondam, non timore, quòd aliis
 noceam, sed metu displicendi,
 & ne vilipendar; quòd per bo-
 na, quæ ostendo, velim videri &
 placere hominibus, ut ex his, quæ
 fiunt in aperto, suspicentur, me
 multò plura, & majora habere in
 occulto. Confiteor ac detestor
 meam socordiam, quòd cum ten-
 tationibus vitiorum, maximè car-
 naliū

(g) Isai. 64. 6.

nalium ita pugnem desidiosè , ut solo timore periculi , vel pudore confusionis eas repellam , solo consensu operis , & morosæ delectationis excluso. Quòd ita piger & iners sim ad ea , quæ DEI sunt , & ad virtutes , vel quæ ad devotionis studium pertinent , ut pudor humanus plura ex me vel à me extorqueat , quàm amor divinus. Quòd item sim ingratus DEI beneficiis , ut non solum debitas non agam gratias de perceptis , sed etiam dona ultrò oblata in vacuum recipiam , occupans me studiis vanis , quæ nihil ad salutem conferunt. Quod illa , ad quæ teneor , tam negligenter persolvam , ut non tam meritum , quàm supplicium inde expectem.

VI. O misericordissime Domine DEUS meus! mihi , quæso ignosce. Clementissime Domine JESU Christe , miserere mei , propter

P 6

ni-

(b) Ex eodem loc. cit.

nimiam charitatem tuam , quâ me
 diligis , & per amorem illum ob-
 secro , quo propter me pependi-
 sti in cruce , ignosce omnibus ne-
 gligentiis , & peccatis meis , parce
 omnibus erroribus , vitiis , concu-
 piscentiis , omnique prorsus ingra-
 titudini meæ : ac totius mundi.
 Ignosce , quòd hactenus tot annis
 tibi contumeliosus , ingratusque
 vixi , & quotidie tuam majestatem
 sapius offendi. Heu , amabilissi-
 me , & suavissime JESU , quid
 habeo miser ego , quod tibi offe-
 ram , ô DEUS meus , sive pro
 peccatis meis , sive pro beneficiis
 tuis ? Nihil profecto (universorum
 enim sum debitor) aliud , quàm
 temetipsum , ô sufficientia , ô vir-
 tus , ô divitiæ meæ ! omnem ergo
 passionem tuam , omnes livores , &
 dolores , omnia vulnera , omnes-
 que rosei sanguinis tui guttas , om-
 nes lachrimas oculorum tuorum ,
 omnes

omnes denique tristitias , ac gemitus cordis tui , atque adeo omnem amorem tuum ad nos offero tibi pro me , & universo mundo , in expiationem omnium delictorum nostrorum , & in suppletionem omnium negligentiarum nostrarum. Da mihi , ô dulcis JESU , veram atque ingentem contritionem pro peccatis meis , cognitionem propriæ vilitatis , & nihilitatis cum profundissima humilitate : da mihi emendationem vitæ meæ , & imitationem vitæ tuæ , secundum altissimum & perfectissimum beneplacitum tuum.

VII. O Pater miserationum , (b) Pater inexhaustæ misericordiæ , & DEUS totius consolationis ! quàm tepidè & oscitanter tot annos in tuo servitio sine ullo fructu consumpsi?

(b) Ex Ludovico Blosio. in meditat. collectis ab Hemertio. Fer. 2.

sumpsi ? quàm modicam commis-
 forum egi pœnitentiam ? quàm ra-
 rò tibi pro acceptis beneficiis de-
 bitas gratias persolvi ? quantum ad-
 huc horreo contemni , & irrideri
 ab hominibus ? quantum studeo
 honorari & in pretio haberi ab
 aliis ? quàm stultè quandoque mi-
 hi placeo ? quàm longè adhuc ab-
 sum à vera illa humilitate Christi ?
 quàm sum morosus , ac difficilis ,
 quàm invidus , & superbus ? quàm
 citò lætis proximi successibus offen-
 dor : & contrà quàm facilè infor-
 tuniis ejus lætor ? nec bonis ejus
 congaudeo , nec malis illius con-
 doleo ? quàm citò in proximum
 ob rem non admodum seriam ex-
 candesco ? quàm sinistris sæpe su-
 spicionibus agitor ! Has omnes
 meas iniquitates & imperfectione-
 nes , ô Clementissime J E S U ,
 ex corde detestor , & doleo ,
 quòd nimis parum doleam : u-
 tinam

tinam vulneres cor meum dolore perfectissimæ contritionis!

VIII. O Pater Domini nostri JESU Christi, (i) per mortem ejus, miserere mei, quia nihil tibi impossibile est, quàm miseris nolle misereri, quid aliud ego infelix & miser possum, quàm errare, & peccare? & quid Tu, ô optima, & infinita Bonitas aliud potes, quàm misereri & parcere? Fac ergo secundum bonitatem tuam, quia ego infelix non cesso agere secundum malitiam meam. Comprime, quæso, superbiam cordis mei, & fastu turgentia pectora deprime, quia nihil aliud sum, quàm foetentium stercoreum saccus vilissimus: fac me cognoscere vilitatem meam, & majestatem tuam, ut inde crescat in me profundissima humilitas, hinc nascatur ardentissima charitas. Heu! Domine

(i) Ex eodem loc, cit.

Domine DEUS meus, quanta sunt vulnera, quanta infirmitas, quanta vilitas mea, pro quibus sanandis tuus Filius crucifixus est, & occisus.

IX. Quis dabit capiti meo aquam, (k) & oculis meis fontem lachrimarum, ut defleam noctes atque dies errata mea, meamque ingratitude, in DEUM creatorem meum. O Unigenite Fili DEI! magna & ineffabilia sunt beneficia tua, quæ à te accepi, & magna est ingratitude mea, quam pro beneficiis acceptis tibi rependi. Tu me suscepisti pro filio, & ego factus sum servus peccati; Tu me regem fecisti, & ego in regno, quod mihi dedisti, superbivi; sponsasti animam meam in perpetua charitate, & ego magis amavi vanitatem, quàm veritatem,

(k) Ex Ludovico Granatenfi. lib. 2. memor. cap. 11. 12. 13.

tem, plùs creaturas, quàm creatorem. Me expectâsti, & ego tuâ patientiâ abusus sum; me vocâsti, & ego ad tuas voces obsurdui; tu mihi dedisti tempus pœnitentiæ, & illud in mea superbia consumpsi; tu percussisti me, & ego non sensi; tu afflixisti me, & ego nolui suscipere correctionem; tu sudâsti, & laborâsti, ut me mundares, & ego lotus non sum; tu igne me probâsti, & rubigo vitiorum meorum non est exterla; flagellis tuis, & tuis blanditiis induratus sum, ingratus his, rebellis illis.

X. O supreme factor omnium rerum creatarum, (1) cùm mecum cogito, quàm graviter infinitam tuam majestatem meâ ingratitudine offenderim horreo, & infaniam meam detestor, considerans,

(1) Ex eodem loc. cit.

rans, quàm benignum & venerabilem Patrem reliquerim. Execror iniquitatem & imperfectionem meam; cùm video, de quàm nobili libertate in servitutem tam miseram sim prolapsus: maledico inconstantiae meae, & nescio, quid mihi ante oculos statuas, nisi justam iram & indignationem tuam: justitia enim tua, quam fugere non possum, meam terret conscientiam. E contrario, cùm intueor immensam tuam misericordiam, quæ, secundum Prophetæ tui testimonium, superat omnia opera tua, mox aura jucundissima spei me refocillat, animúmque meum nimis debilem corroborat. Convertito igitur me totum ad tuam misericordiam, & supplico tibi. Recipe me indignum servum tuum, remissionem à te humiliter postulantem. Da mihi gratiam, ut

ut possim me emendare. Largire mihi spiritum tuum, ut purificet cor meum, & corroboret illud in gratia tua, ne denuo per ignorantiam meam revertar ad illud exilium, unde tua me bonitas revocavit. O Pater misericordiarum, & DEUS totius consolationis, da mihi hanc gratiam, ut moriar omnibus meis affectibus, & moriar etiam mihi ipsi, tibi autem soli vivam: da ut habitem in te, quiescam in te, nec aliam gloriam, nec alium thesaurum habeam, quàm te solum. } ESU sanctissime adjuva me: intende in adjutorium meum, & ne repellas me à gratia tua, quem tuæ naturæ fecisti fratrem ac socium. Ad te levo animam meam, DEUS meus, in te spero, ne confundar in æternum. Usquequo avertis faciem tuam à me? quando mortuus ero rebus omni-

omnibus , imò & mihi ipsi , ut
 liberius properem ad te. Qui vi-
 vis & regnas cum DEO Patre &
 sancto Spiritu , in sæcula, sæ-
 culorum ,

A M E N.

X. PARS

X.

P A R S

D E

A G E N D I S

A N T E , I N

E T

P O S T

C O N F E S S I O -
N E M.

I.

Ante iudicium interroga teipsum, & in conspectu Dei invenies propitiationem. *Eccli. cap. 18. v. 19.*

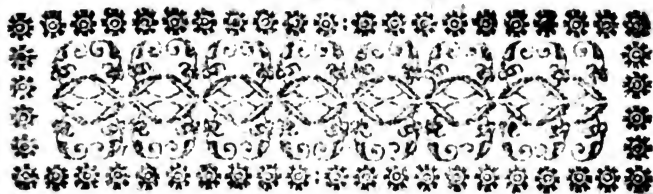
II.

In labiis sapientis invenitur sapientia. *Prov. cap. 10. v. 13.*

III.

Post lachrimationem & fletum exultationem infundis. *Tob. c. 3. v. 22.*

CA-

CAPUT. I.

De agendis ante Confessionem.

I.

ANte iudicium interroga teipsum ,
 (m) & in conspectu DEI in-
 venies propitiationem , hoc est , an-
 te Sacramentum poenitentiae tuam
 rimare conscientiam , ut , per ve-
 ram confessionem peccatorum ,
 plenam obtineas remissionem eo-
 rum. Interroga igitur remetipsum ,
 in quo offenderis Dominum Deum
 tuum : cogita causas & motiva
 eliciendae contritionis , ut cum do-
 lore te possis accusare de tuis pec-
 catis ; inquire porrò , quid velis
 impo-

(m) Eccli. 18. 19.

imposterum agere, ut seria sequatur emendatio vitæ. (n) Hæc tria, si bene ritèquè peregeris, sufficienter te parâsti ad Sacramentum confessionis, nam tota pœnitentis præparatio in hoc triplici exercitio consistit, nimirum in recordatione criminis, in dolore de peccatis, in proposito emendationis.

II. Necesse igitur est, (o) ut is, qui bonam vult instituere confessionem, ante omnia suam recolligat mentem, & , positis tantisper occupationibus aliis, se totum huic impendat negotio salutis; (p) nam sicut homo suâ animâ nihil habet pretiosius, ita nihil anteferre debet saluti illius, juxta illud Servatoris nostri effatum, (q) *Qui prodest homini, si universum*

(n) Thesaur. precum. lib. 4. §. ante confessionem. (o) Sotus in method. confes. p. 5. §. Methodus se præparandi. (p) Salutius. in 1. p. port. sal. c. 9. (q) Marc. 8. 36.

versum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur? Sed quia non tantum recordatio, & agnitio peccatorum, sed etiam contritio, & confessio illorum donum est supernaturale DEI, statim in principio hujus operis invoca gratiam Spiritûs sancti, orando unum, alterumve Pater, & Ave, aut, si malis, hâc vel simili, utendo oratione.

III. Domine JESU Christe, vera mundi lux, (r) illuminans omnes, qui in tenebris, & umbra mortis sedent, illumina per sancti Spiritûs tui gratiam, cor & conscientiam meam, ut perfectè, quidquid Divinæ Majestatis tuæ oculos offendit, recognoscere, & illud verâ cordis contritione, humili confessione, & dignâ satisfactione expiare valeam, qui vivis, & regnas cum DEO Patre in unitate ejusdem Spiritûs sancti DEUS per omnia secula seculorum, Amen.

Q

IV. In-

(r) Horolog. piar. act. prax. ind. 13.

IV. Ingredere porro temetipsum, (s) atque incipe scopare spiritum tuum, indaga maculas conscientiae tuae, & vide, quid egeris ab ultima confessione contra DEUM, proximum, & temetipsum cogitatione, verbo, & opere, quoad speciem, & quoad numerum: (t) Ut autem facilior sit recordatio peccatorum, memento temporis, loci, ac personarum, quibuscum versatus es, hinc vel alibi, quando hoc vel illud egisti, dixisti, cogitasti: sed ut majore cum fructu hoc opus peragas, duo, velim, ut solerter observes. (u) *Primò*, ne nimis anxiam adhibeas curam in peccatis conquirendis; (x) *Secundò*, ne debitam omittas indu-

(s) Gaudier. in 5. part. de perf. natura, & caus. f. 11. cap. 1. §. atque in examine. (t) Alvarez. tom. 2. de fug. pecc. lib. 1. cap. 4. & 13. (u) Poëvin. de offic. curat. cap. 2. num. 85. (x) Vasquez. in 3. p. tom. 4. q. 92. art. 2. & 3.

industriam in discussione mentis ; utrumque enim prudentiæ adversatur ac displicet DEO ; *prius* quidem , quia fervorem contritionis plerumque minuit ob indispositionem mentis , *posterius* autem , quia valorem confessionis quandoque impedit ex defectu integritatis.

V. Peccata, quæ tibi occurrunt, (y) manda memoriæ tuæ , aut , si velis , etiam chartæ inscribe. Finito autem examine , seu discussione conscientiae , paulatim ad eliciendam contritionem te accinge. (z) Cogita DEI bonitatem & magnitudinem , ut tuam agnoscas malitiam atque ingratitude ; (a) recale beneficia , quæ accepisti ; bona , quæ amisisti , mala , quæ meruisti , doléque ex animo , quia DEUM tam magnum , tam

Q 2

bo-

(y) Amussis conscient. punct. 16. (z) Thesaur. precum. lib. 4. cap. 5. §. Examine conscient. Facto. (a) Alvarez. tom. 2. f. 1. de fug. pecc. p. 1. c. 6. & 13.

bonum , tam liberalem offendisti.

(b) Doleas autem , vel saltem dolere velis ex affectu , & motivo , quàm potes , optimo , conando nimirum semper magis *conteri* ex amore filiali erga DEUM , ut patrem , quàm tantùm *ateri* ex timore servili erga eum , ut judicem.

(c) Quò enim pretiosius est motivum contritionis , eò copiosius est meritum satisfactionis , & quò præstantior est dolor peccatoris , eò abundantior est remissio peccatorum ; ut adeò talis plerumque , imò semper existat fructus in Sacramento pœnitentiæ , qualis est actus seu affectus in corde pœnitentis animæ.

V. Si propter duritiam cordis aut aliam animi indispositionem nequeas perfectam contritionem elicere,

(b) Gaudier. p. 5. de perf. nat. & caus. f. 11. cap. 14. (c) Finellus, lib. 1. de poen. cap. 4.

cere, (d) excita, qualem potes in animo tuo compunctionem; (e) si enim velis confiteri ac sanari per poenitentiae Sacramentum, necessario debes habere dolorem vel perfectum, vel imperfectum: alias nulla aut etiam sacrilega erit tua confessio. (f) Dole igitur eo, quo potes, meliore modo, juxta praesentem necessitatem, & virium tuarum qualitatem. Si langueat affectus ad summum amorem DEI, cogatur animus ad magnum horrorem inferni: Si non sufficiat consideratio gratiosae DEI clementiae defectum suppleat recordatio rigorosae ipsius justitiae: si te non moveant beneficia & miserationes DEI, cogita supplicia & poenas peccati. Praestat enim imperfecto conteri dolore, recteque confiteri,

Q 3

quàm

(d) Sotus. in meth. conf. p. 5. §. methodus se praeparandi. (e) Henriq. lib. 4. cap. 26. num. 7. (f) Thesaurus precum. lib. 4. cap. 5. §. Examine,

quàm vel omittere confessionem ,
vel confitendo pravaricari.

VII. Si vacat , & lubet , poteris ex septima , (g) octava , & nona parte hujus libri , unum alterumve legere *motivum dolendi* , ut hujus subsidio lectionis sensim disponaris ad actum contritionis , & , si fortè mens tua ex illa incaluit lectione , mox illi subjunge aliquam ex iis orationibus , quæ tertio quovis capite prædictarum Partium sunt positæ . Si verò tali dispositione non indiges , aut certè si desit tibi tempus , atque otio cares , doloris affectum elice in tuo animo , prout tua tibi devotio suggerit ; vel recita communem illam *formulam contritionis* , quæ passim reperitur in libris spiritualibus , hunc scilicet in modum. (b) *Domine mi JESU Christe , verus DEUS , & verus homo , Creator , & Redemptor meus , doleo*
ex

(g) Vide suprà pag. 7. 8. 9. (b)
Horol. piarum, actiõn. praxi. 13.

ex toto corde , quòd te offenderim , quia tu es DEUS meus , & te amo , super omnia ; firmitérque statuo , nunquam posthac peccare , sed omnes peccandi occasiones evitare. Propono quoque peccata mea confiteri , pœnitentiam , quæ injuncta fuerit , exsolvere , & si quid alicui debeam , restituere. Amore etiam tui remitto injuriam à quocunque mihi illatam. Insuper , ad expianda peccata mea , offero Majestati tuæ vitam , labores , & bona opera mea universa. Ut verò humillimè peccatorum meorum remissionem efflagito , ita confido ab infinita bonitate tua per merita sanctissimæ passionis , sanguinis , & mortis tuæ , ea mihi remittenda , præstandam etiam gratiam , quâ vitam meam emendem , & in sanctissimo servitio tuo in finem usque perseverem , Amen.

VIII. Actum contritionis elicere potes aut statim in domo , finito examine , vel postea in templo ,

Q 4

juxta

juxta confessionale. (i) Cùm autem contritio sit magis utilis, & magis necessaria pars Sacramenti pœnitentiæ, plùs ei conatùs, plus laboris ac temporis impende, sed citra angorem animi, & scrupulosam sollicitudinem. (k) Certè minùs bene sibi consulunt, Deoque minùs satisfaciunt, qui peccatorum recordationi longam, & sollicitam impendunt operam, dolori verò de peccatis non nisi brevem ac perfunctoriam curam; sic enim multum efficacix demitur Sacramento confessionis, multum amittitur de merito satisfactionis, & multum impeditur fructùs emendationis. Interim tamen noli tristari vel angì inutili mœrore, (l) si nullo interiùs te sentias tangi dolo-

(i) Gaudier. p. 5. de perf. nat. & caus. f. 11. c. 14. (k) Veron. in man. Sod. cap. 4. p. 1. §. de necessitate. (l) Erunus de Sacrament. pœnit. de 1. part. pœnit. §. unde sequitur.

dolore sensibili ; hic enim dolor sensibilis , licèt haud sit contemnendus , si possit haberi , nunquam tamen anxie est quærendus ab iis , qui volunt confiteri. (*m*) Si tuum tibi ex animo displicet peccatum propter DEUM super omnia dilectum , jam habes verum dolorem , corque contritum & humiliatum , licèt nulla ex oculis profiliat lachryma , nulla ex præcordiis erumpant suspiria , & nullâ pectus stringatur angustia.

IX. Ille , qui verè ac seriò dolet de suis peccatis , (*n*) hoc ipso etiam propositum habet emendationis , licèt hoc neque cogitet corde , neque pronunciet ore. Sicut enim calor continetur in igne , sic propositum includitur in contritione : & verò vix posse videtur fieri , ut quis eodem tempore malitiam

Q 5

exe-

(*m*) Suarez. tom. 4. d. 10. s. 2. (*n*) Ludovic. de Ponte. 2. de perf. tract. 3. cap. 3. §. 1. num. 2.

execretur præteritam, & simul amplectatur futuram, atque adeo, dum nollet offendisse. (o) Deum antea, velit eundem offendere postea. Hinc, doctorum iudicio virorum, sufficit ad valorem Sacramenti elicere dolorem explicitum cum *virtuali* seu implicito proposito se emendandi: (p) nihilominus utilis eorundem doctrina est, ut quivis peccata sua confessurus conetur *formale* etiam atque expressum propositum habere, per illud enim devotio fit major, contritio melior, confessio purior, remissio certior, emendatio firmior.

X. Nunc denique, postquam dolorem elicuisti cum proposito te emendandi, *vade*, atque ostende te *Sacerdoti*: (q) dum autem ingrederis confessionale, tres tecum virtutes, ceu comites, assume,
Mode-

(o) Salutius. 1. p. port. salut. cap. 3.

(p) Gaudier. pars. 5. de perf. nat. & caus. s. II. cap. 14. (q) Matth. 8. 4.

Modestiam nimirum, *patientiam*, & *humilitatem*. (r) Sic igitur esto patiens, humilis, & modestus, ut nec Confessario, nec aliis ad confessionale adstantibus sis molestus. Permitte eos prius intrare ante te, qui citius, quam tu, venerunt ad confessionale, ut hoc modo servetur ordo, & æquitas illius regulæ: *Qui prior est tempore, prior est jure*. (s) Neminem trude, & si fortè trudaris ab alio, patientiam habe. Si quis importunè se ingerat, ut te possit prævenire, ne ei resistas, sed cede libenter, ac viam pande; plus tibi proderit hæc mitis ac patiens charitas, quam si quatuor aut quinque faceres disciplinas. (t) Si sis armatus, prius arma, quam confitearis, depo-
 Q 6 ne;

(r) Sotus. in method. conf. p. 1. §. Quæ inter. (s) Gaudier. p. 5. de Perf. nat. & caus. f. 11. cap. 12. §. Ac primò. (t) Amussis conscient. in fine §. Disem & wider.

ne ; non enim decet reum cum armis adire tribunal iudicis. (u) Denique sic tuum accede Confessarium , ut in ejus persona agnoscas DEUM ; eum honora non tantum interiore corporis gestu , sed etiam , & multò magis , interiore cordis affectu.

CAPUT II.

De agendis in Confessione.

I.

IN labiis sapientis invenitur sapientia.
(x) Per labia sapientis intelligo verba peritè confitentis , qui suam in eo commonstrat sapientiam , quòd omnia ritè , atque ordine disponat , ita , ut Confessionem seu narrationem peccatorum bene incipiat ,

(u) Alvarez. tom. 2. de fug. peccat. lib. 2. pag. 2. cap. 6. & 7. (x) Proverbior. 10. 13.

piat , aptè continuet , & rectè concludat : quâ triplici in re continetur omne id , quod in ipsa faciendum est confessione.

II. Cùm ergo Confessionale ingressus fueris , (y) provolutus ingenua , erectoque in cælum animo , dicit. *In nomine Patris , & Filii , & Spiritûs sancti , Amen. Benedic Pater. Confiteor D E O omnipotenti , beatæ MARIÆ semper Virgini , beato Michaëli Archangelo , beato Joanni Baptistæ , sanctis Apostolis Petro , & Paulo , omnibus Sanctis , & tibi Pater : quia peccavi nimis cogitatione , verbo , & opere : speciatim autem ab ultima confessione , quam ante N. dies peregi , me accuso &c.*

III. Hic unum alterúmve est animadvertendum. Primò , Verba illa , *Benedic Pater* , posse omitti sine ullo scrupulo , si benedictio jam data est , aut reipsa datur à Confessa-

Q 7

(y) Thesaur. precum. lib. 4. cap. 6. §. Confessarium.

fessario: nemo enim solet illud postulare ab alio, quod reipsa accipit, vel jam accepit defacto. (2) *Secundò*, in magno poenitentium concursu prudentiùs fieri, si, sublata omni aliâ prolixitate, brevissimè dicas, hoc modo. *Reverende Pater, accuso me de peccatis ab ultima confessione commissis, quam peregi ante N. dies &c.*

IV. Postea subjunge Confessionem, (a) seu Narrationem peccatorum tuorum, aut eam dicendo ex memoria, vel illam legendo ex charta. Faciem verò noli obvertere directè versus vultum vel aurem Sacerdotis, sed parum oblique contra angulum confessionalis. Pronunciatio autem sit clara, vox moderata, dictio non affectata. Confitere veraciter, atque integrè,

(2) Sucquet. in via vit. ætenit. lib. 3. t. 10. de conf. prax. 6. (a) Gaudier. p. 5. de perf. nat. & caus. s. 11. cap. 12. §. Secundo hìc & c. 14. toto.

grè, humiliter ac modestè, sapienter & cordatè. (b) *Effunde, sicut aquam, cor tuum*, ut nihil in eo remaneat, quod est perversum: erubescere propter commissâ peccata, ita tamen, ut non fileas erubescenda: sic amove omne, quod est redundans seu superfluum, ut nihil omittas, quod est conveniens ac necessarium. Coram Sacerdote taliter temetipsum accusa, atque humilia, ut te accusando non excuses, téque humiliando non superbias. (c) Cave inanes scrupulos, & falsos errores intellectûs, sed multò magis perversos fines, & vitiosos affectus: turpe enim est, ac valde indecorum, rem adeò sacram & divinam per obliquam seu malam intentionem profanare.

V. Sunt, qui certum aliquod *paradigma Confessionis* expetunt, seu forma-

(b) Thren. 2. 19. (c) Alvarez. tom. 2. p. 1. de fug. peccat. c. 7. §. 2.

formulam quandam pro facili directione , quâ doceantur , ita peritè atque ex arte sua peccata confiteri , ut in suorum narratione delictorum possint servare rectum ordinem , certamque dispositionem verborum ; sed horum satisfacere petitioni ex multis capitibus est admodum difficile , eò quòd hominum conscientiarum , perinde ac naturarum , sint valde dispares , ac diversarum , atque adeò fieri vix possit , ut , quod uni congruit , aut placet , etiam aliis sit gratum , aut consentaneum : unde , sicut imprudenter is ageret , qui vestem unius formæ vellet cunctis aptare corporibus , sic planè desiperet ille , qui unam eandemque formam confessionis conaretur omnibus præscribere hominibus. Accedit , quòd tanta non modò peccantium , sed etiam peccatorum in specie & numero fit varietas , ut illa omnia angustis verborum cancel-

cancellis velle complecti, videatur infana quædam esse temeritas. Profectò experientiâ constat, eam à plerisque servari methodum confitendi, cui longo illi usu ferè sunt assueti. Et verò, si ulla alia in re, hîc planè sua homini relinquenda est libertas, ut ita de modo loquendi non multùm sollicitus rem ipsam promat sincerè, prout latet in fundo conscientiæ: nemo etenim potest accuratiùs suorum vulnerum indicare qualitatem, quàm ille ipse, qui in seipso eorum sentit acerbicatem.

VI. Nihilominus ut tuæ sive curiositati satisfaciam, sive consulam utilitati, exhibeo tibi breve quoddam *paradigma confessionis*. Arsenius literarum studiosus & Sodalis B. MARIÆ Virginis ab octiduo confitetur in hunc modum. *In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti, Amen. Benedic Pater. Confiteor Deo omni-*

omnipotentis &c. Quia peccavi nimis cogitatione, verbo, & opere; speciatim autem ab ultima confessione, (quam ante octo dies peregi) me accuso. Sub oratione voluntariè distractus fui, quotidie bis vel ter. Temerè alium judicavi in re levi, bis. In rebus meis vanam complacentiam habui, quater plùs minùs. Impatiens fui aliquoties. Cogitationes impuras habui semel, dubito, an iis negligerè restiterim. Alteri ex indignatione convitia dixi, octies aut sæpius. Juravi ex consuetudine, non autem falsò, ter aut quater. Mentitus sum sine alterius damno ter. Proximo detraxi semel, dubito, an graviter. Garrivi sub sacro ter; in schola sæpiùs. Otio tempus consumpsi aliquoties. Nimis effusè risi, sæpe. Feriali die neglexi sacrum, semel. Nimis avidè comedi, & bibi, quater plùs minùs, æquo largiùs, bis vel ter.

Fura-

Furatus sum rem valentem duos crucigeros. *De his & omnibus aliis peccatis meis, quorum non recordor, dico meam culpam &c.*

VII. In hoc *paradigmate confessionis* hæc poteris Amice Lector; observare, *Primò*, servari ordinem cogitationum, verborum, & operum. *Secundò*, speciem cujuslibet peccati clarè exprimi. *Tertiò*, Circumstantias quoque, præsertim (in materia aliàs gravi) minuantes adungi. *Quarto*, certa pro certis, dubia pro dubiis explicari. *Quintò*, Numerum sive certum, sive probabilem, sive dubium fere ubique adungi, *Sextò*, præter peccata etiam quasdam imperfectiones enarrari. *Septimò*, nullum hic afferri peccatum mortale, quod sit certum atque indubitatum: credo enim Arsenium talem esse adolescentem, qui mallet millies mori, quàm unam committere noxam lethalem.

thalem. Si quis tamen (quod Deus avertat) inciderit in unum aut plura peccata mortalia, ea utique diligentissimè in confessione sunt dicenda.

VIII. Confessio seu Narratio peccatorum hac vel simili clausulâ potest terminari. (d) *De his & aliis peccatis meis, quorum non recordor, dico meam culpam, meam culpam, meam maximam culpam. Ideo precor beatam Mariam semper Virginem, beatum Michaëlem Archangelum, beatum Joannem Baptistam, sanctos Apostolos, Petrum & Paulum, omnes sanctos, & te Pater, orare pro me ad Dominum DEUM nostrum. Petoque salutarem pœnitentiam & absolutionem. In magno pœnitentium accursu, dic brevius hoc modo. De his, & omnibus peccatis meis, quorum non recordor dico meam culpam, petoque salutarem pœnitentiam & absolutionem. (e) Hic meritò culpandi sunt. Primò illi, meri-*

(d) Horolog. piarum actionum, praxi 13. (e) Amussis conscient. p. 25.

qui, postquam sua peccata narrârunt, ad finem narrationis hujus, nihil omnino addunt, sed solo silentio volunt indicare, se suam confessionem absolvisse. Sed unde, obsecro, possum scire, hoc tuum silentium oriri potius ex defectu materiæ, quô cogeris abrumperé confessionem, quàm ex conatu memoriæ, quô niteris expellere oblivionem? *Secundâ*, digni sunt reprehensione, qui tali utuntur clausulâ confessionis, cui nihil prorsus inest artis, nihil succi, nihilque pietatis, dum nimirum breviter suorum narrationem peccatorum hunc ferè terminant in modum. *Dixi. Absolvi. Nil ultra occurrat. Jam satis. Nihil amplius. Et hæc de his &c.* Profecto cruda sunt hæc, & nimis quàm luculenta cordis indevoti indicia.

IX. Si Confessarius intra vel post narrationem peccatorum te alloqua-

quatur, (f) aut inquirendo aliquid, quod est necessarium, aut aliquid, quod est proficuum, proponendo, ausculta eum patienter ac benevolè, responde ei prudenter atque pacatè. (g) *Audi tacens, & noli loquentem interpellare, sed cùm interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum.* (h) Si verò ipse quid habeas, quod ei dicendum esse judicas, differ id, si fieri possit, ad finem confessionis: noli autem tunc nimis esse prolixus, ne sermone minùs utili ac necessario molestiam parias tam circumstantibus, quàm Confessario, (i) Deinde si tibi à Sacerdote injungatur pœnitentia, eam grato animo aurèque attentâ percipe. Sub ipsa verò absolutione hæc aut similia
verba

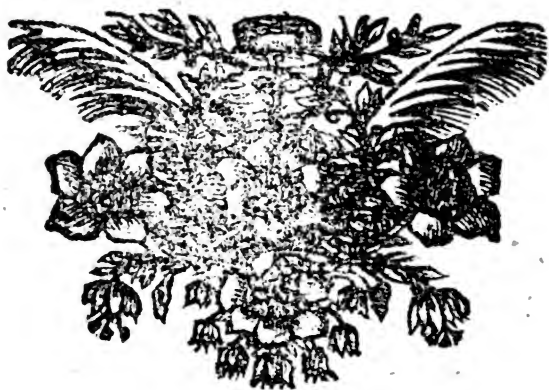
(f) Ludovicus de Ponte. tom. 1. de perf. t. 3. cap. 9. §. 2. ad finem. (g) Eccli. 32. 12. (h) Salutius. in 1. part. port. sal. cap. 39. (i) Alvarez. de vita relig. instit. sect. 3. cap. 1.

verba dic animo , vel ore. (k) O JESU DEUS cordis mei , quàm bonus fuisti erga me , quàm ingratus ego erga te ! Ignosce , & propitiùs esto mihi misero peccatori. Doleo purè propter te , quòd unquam offenderim te infinito amore , honore , obsequio dignissimum. En nunc paratum cor meum ad omne beneplacitum tuum. Lava me in sanguine tuo à peccatis meis , & super nivem dealbabor &c.

X. Denique , quando Confessarius tibi annuit capite , aut etiam dicit : (l) *Vade in pace* , surge & ambula in nomine Domini , nunc liber ab onere , & sarcina peccati : Priùs autem , quàm illinc abeas , da (si ita moris est) signum seu schedam confessionis. Eamque non clausam , sed apertam in testimonium tuæ sinceritatis.

(k) Horolog. piarum. action. praxi. 13. (l) Amussis conscient. part. 24. §. Nach empfangener Absolution.

tis. (*m*) Noli autem (quod aliqui solent) post egressum tuum Confessario porrigere manum ; huic enim corporali caremonia parum inesse videtur virtutis ac decen-
 tia. Da Christo potius , quod negas Confessario , hoc est , pu-
 ras ad Cælum tende manus &
DEUM adora in *Spiritu &*
Veritate.

CA.

(*no*) Eadem Amussis. lib. cap. 5. Ist
 aber hie gar ein,

CAPUT III.

De agendis post Confessionem.

I.

Post lachrimationem & fletum, exultationem infundis, (n) hoc est, pacem conscientiae, solatium animae, augmentum virtutis, promptitudinem voluntatis tribuis ad tria potissimum praestanda. *Primò*, ut debitas quis agat gratias pro beneficio datae absolutionis. *Secundò*, ut ritè persolvat opera injunctae satisfactionis. (o) *Tertiò*, ut sedulò exequatur negotium propositae emendationis. Hæc enim tria requiruntur ab omni peccatore, qui suorum peccatorum remissionem obtinuit in confessione.

II. Multum olim displicuit Christo

(n) Tob. 3. 22. (o) Thesaur. precum. lib. 4. cap. 7. §. Post Confessionem.

sto vitium ingrati animi in illis , quos sanârat , (p) *viris leprosis* , eò quòd , pro acceptæ sanitatis beneficio neglexerint , se gratos exhibere suo medico. *Nonne decem mundati sunt* , dicebat Christus , & novem ubi sunt ? *Non est inventus* , qui rediret , & daret gloriam DEO , nisi hic alienigena. (q) Cave , ne & tu quoque similem merearis exprobrationem , si fueris negligens in agendis gratiis post confessionem. Quam primùm ergo egrederis è loco confessionis , carmen incipe divinæ laudationis , dicendo per ternas vices psalmum illum , *Laudate Dominum omnes gentes* : (r) semel DEO Patri , pro habita contritione ; semel DEO Filio , pro facta confessione ; & semel Spiritui Sancto , pro accepta absolutione.

III. Dein-

(p) Luc. 17. 18. (q) Gaudier. p. 5. de perf. nat. & caus. f. 11. cap. 13. S. Denique, (r) Psal. 116. 1.

III. Deinde , si lubet , hanc aut similem subjunge orationem vel ex memoria , (s) vel ex libro aliquo desumptam. *Sit tibi , Domine , obsecro , meritis sanctissimæ passionis ac mortis tuæ , & Beatæ MARIÆ semper virginis ac Matris tuæ , ac omnium Sanctorum , grata & accepta ista confessio mea , & quidquid mihi defuit nunc , & aliàs de sufficientia contritionis , de puritate , & integritate confessionis , suppleat pietas & misericordia tua , & secundum illam digneris me habere plenius , & perfectius absolutum in cælo. Da mihi ex nunc integram , & puram mentem , simplex & rectum propositum , ut sanus factus non amplius peccem , ne deterius mihi aliquid contingat , sed potius (quod unice cupio) ut nihil deinceps in tota vita mea quæram aut cupiam , nisi quod animæ meæ sit utile , ac Divinæ Majestati tuæ imprimis placeat , Amen.*

IV. Pœnitentiam injunctam pri-

R 2

mâ

(s) Horolog. piarum. acton. pr. 13.

mâ statim , quâ potes , occasione
 persolve , (r) sique fortè *septem Pa-*
ter & Ave sint oranda , noli differ-
 re illa in tempus aliud vel locum ,
 sed prius , quàm templo egrede-
 ris , exsolve debitum. (u) Postea
 dum præparas te ad sacram com-
 munionem , vel postquam epulo
 refectus es cælesti , recale illa ite-
 rum proposita , quæ ante confessio-
 nem habuisti ; firmiter nimirum
 statuendo , vitam posthac sanctam ,
 atque immaculatam ducere , ita , ut
 stabiliter velis non modò nullum
 deinceps committere peccatum mor-
 tale , aut veniale cum plena deli-
 beratione , sed etiam omnem im-
 perfectionem , quantum humano
 studio fieri potest , evitare. Hoc
 autem propositum magis inniti de-
 bet meritis Christi , Deique miseri-
 cor-

(t) Alvarez. tom. 2. p. 1. lib. 1. c.
 13. §. Absolutione suscepta. (u) Gau-
 dier. p. 5. de perf. nat. & caus. l. 13.
 cap. 11. §. Tertiò demum.

cordiæ, quàm tuis viribus, ac propriæ industriæ. (x) Summopere DEO placet fortis ac generosa resolutio animi, sed multò magis eum oblectat solers & constans executio propositi. (y) *Non enim omnis, qui dicit mihi, ait Dominus, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum, sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, ipse intrabit in regnum cælorum.* Propositum sine executione est, sicut herba sine flore, nubes sine imbre, fulgur sine fulmine. Homo item, qui multa pollicetur, & pauca exequitur, similis est viti seu arbori, quæ floribus abundat in principio, fructibus caret in autumno.

V. Age igitur, ô Homo, atque esto fidelis Domino DEO tuo. (z) Si pios illi promissisti mores, vitæque sanctam, serva fidem illibatam, neque amplius muta hanc

R 3 men-

(x) Insinuationes divin. piet. cap. 15.

(y) Matth. 7. 21. (z) Apoc. 2. 10.

mentem. Custodi mandata, & fuge peccata, (a) *disce benefacere, & quiesce agere perverse*, nam opera, quæ bene fiunt, actiones perverſas excludunt, ut adeò nullum æquè potens remedium ſit adverſus ſcelera & vitia, quàm bona opera & ſancta exercitia. Si bonâ præditus es voluntate, non indiges multâ instructione: Nam lex interna & ſpiritus ille, qui eſt intra te, docebit ac monebit te, ut ſcias, & facias omnia, quæ ſunt pro ſalute animæ tuæ. Nihilominus, ſi tibi gratum eſt, uti haud dubiè erit, pauca quædam adjungam documenta, quæ magna poterunt ad vitam meliorem præſtare ſubſidia.

VI. Ante omnia igitur pietatis ſtudia ſolerter cole, (b) *conſtanter tene, & nunquam intermitte*. Per *ſtudia autem pietatis* intelligo frequentem uſum orationis, meditationis.

(a) Ifai. i. 16. S. Doroth. ſer. 12. de timore futuri cruciatus.

ditationis , confessionis , commun-
 ionis , sacrae lectionis , quotidiana
 examinis &c. Stata quaedam ,
 & nunquam interrupta devotio est
 potens ac valida lubricae aetatis re-
 fractio. Tunc sane periclitatur
 Juvenum integritas , certumque
 incurritur ab iis discrimen salutis ,
 cum capta deseritur pietas , & so-
 lita negliguntur exercitia virtutis.
 Frequens oratio est potens munitio
 contra omnem hostis assaultum. Si
 manseris in hoc castro , semper eris
 in tuto , nullumque patieris detri-
 mentum. Confessio medicina est ,
 & sacra Communio cibus ; his er-
 go indiges , sive sis aeger , sive sis
 sanus ; si respicis escam , patieris
 infirmitatem ; si negligis medelam ,
 incurres animae mortem : sine sa-
 cra communione deficiet in via
 virtutis , sicut debile mancipium
 sub gravi onere : sine crebra con-
 fessione computresces in tuis pecca-
 tis ,

tis, sicut vile jumentum in suo stercore. Quod splendor solis est in cælo, & calor ignis in mundo, hoc sacra est lectio, & pia meditatio in nostro animo: nam lectio spiritualis expellit tenebras mentis, & fervens meditatio nos replet igne divini amoris.

VII. Non tantum à peccato, (c) sed etiam à peccandi occasione, *quasi à facie colubri fuge.* Si tibi hujus vel illius personæ nocuit consortium, declina illam haud aliter, quam hostem infensissimum, melius enim tibi est, sine illa venire ad calum, quam cum illa intrare infernum. Si tibi cladem intulit cibus copiosus, aut potus immoderatus, aut tactus incautus, aut curiosus aspectus &c. Mortifica imposterum gulam, moderare appetitum, contine manus, refræna oculos &c. Satiùs enim est, te modicâ & brevi privari voluptate, quam

(c) Eccli. 21. 2.

quàm turpi flagitio grandique fœdari crimine. Nunquam ex totis otiosus, sed semper habeas aliquid, quod agas: id autem, quod agis, sic ut agas, cura, ut ipsa actio melior sit actionis carentiâ, hoc est, ut actio sit utilis, sit honesta, sit gloriosa DEO, non damnosa proximo.

VIII. Denique si juvenis es, (*d*) si graves tentationes habes, si malos contraxisti habitus, si versaris inter pericula in medio nationis prave, audi me, & sequere consilium meum: polliceor tibi: fructum illius experieris, & post factum non poenitebis. (*e*) Quære tibi virum prudentem, doctum, ac pium, ad quem in omni negotio salutis habeas recursum: huic temetipsum crede, huic animum tuum pande, huic omnia tua committe: hujus seque-

R 5 re

(*d*) Gassian. collatione. 2. cap. 10.

(*e*) Alvarez. tom. 2. lib. 1. p. 1. cap. 13. §. His tribus.

re ductum , amplectere consilium ,
 nutumque per omnia haud secus
 imple , quàm si DEUM ipsum
 audires loquentem , Christum mo-
 nentem , vel Angelum præcipientem :
 verissimè enim quivis Confessarius ,
 aut alius vir sanctus Christi est
 interpret , DEI vicarius , ac curiæ
 cælestis legatus , juxta illud æternæ
 veritatis oraculum. (f)
*Qui vos audit , me audit , qui vos spernit ,
 me spernit.*

IX. Ut mea doctrina tibi sit magis
 utilis , atque expedita , quatuor
 tibi solerter sunt observanda. (g)
*Primum est , ne credas , tibi que per-
 suadeas , satis esse , si tali viro sæpius ,
 aut etiam semper confitearis , eique ,
 dum confiteris , aperias morbum tuum ,
 quò gravaris , & periculum , in quo
 versaris : nam licèt hæc manifestatio sit
 utilis , imò quandoque necessaria ad bonam &
 inte-*

(f) Luc. 10. 16. (g) Ludovicus. de Pont. tom. 3. t. 6. c. 23.

integram confessionem, non tamen semper efficax atque sufficiens est ad plenam, & perfectam curationem. Dum enim illi peccata tua confiteris, plerumque deest, aut mora temporis, aut locus habilis, aut apta dispositio mentis, non tuæ tantum, sed ipsius etiam Confessarii, ut qui longâ fatigatus auditione confessionum, jam fortè non est paratus ad dandum tibi consilium; aut, si paratus est, ignorat, aut certè est dubius, quânam ratione tuum curandum sit vulnus; an illud, quod præsto est, malum, duram requirat, an mollem manum? unde satius esse judicat, nunc manum elevare ad dandam absolutionem, quàm morbum exulcerare per importunam admonitionem. Profectò diutiùs retinere pœnitentes in confessionalibus citra necessitatem, fere semper secum afferre, solet aliquam incom-

R 6 modi-

moditatem , tum iis , qui foris adstant ob moram expectationis , tum iis , qui intus hærent , ob ansam suspicionis. (*b*) *Alterum est* , quod ex priore sequitur , ut nimirum non tantum intra , sed etiam extra confessionem agas cum tali viro , qui te in rebus ad conscientiam spectantibus juvare possit , sciat , ac velit. Vade ultrò ad eum , neque expectes , donec voceris ab eo ; non enim solent prudentes Confessarii eos ad se vocare pœnitentes , quorum necessitates ex sola agnoscunt confessione ; & verò cum tua , non illius , res in hoc negotio geratur , nonne æquum esse videtur , ut is potius quæratur à te , quàm tu ab illo ? Quare , si te amas , tuamque salutem , vince teipsum , & curre ad eum , sicut ovis ad pastorem , cum videt lupum ; sicut æger ad medi-

(*b*) Grombecius lib. 2. de studio pers. cap. 32. §. Collationis quæstio prima.

medicum, cùm timet mortem; sicut filius ad patrem, cùm fugit latronem. Cùm autem ad eum veneris tractaturus de rebus conscientiae, ante omnia tolle sigillum confessionis: nam sine concessa licentia loquendi de tuis peccatis, altùm de his filebit Confessarius, prudenterque omnia dissimulando, te denique permittet abire sine sperato adjumento.

X. *Tertium est* multâ dignum observatione, (i) ut scilicet hac in re nolis tractari à Patre tuo spiritali, sicut infans à nutrice, aut puer delicatus à sua matre; ita, ut velis, ab eo teneriùs amari, blanditiis mulceri, munusculis foveri, encomiis ornari; hæc enim puerilia sunt, & carnem magis, quàm spiritum olent. Qui seriò suam appetit salutem, auxilium debet quærere, non solatium; sanitatem, non voluptatem; gratiam divinam, non

R 7

glo-

(i) S. Bern. serm. de convers. S. Pauli.

gloriam humanam: quare contentus esto, quomodocunque tracteris ab eo: Si se mitem exhibeat tibi, atque benignum, tali te reputa charitate indignum, eique repende pro favore amorem, pro benevolentia reverentiam: si verò se serium tibi ac severum ostendat, cave, ne te vel ira, vel tristitia conturbet, sed cogita, hanc ejus inclementiam, spiritualem quandam esse prudentiam, quæ tibi plurimum prodesse poterit, si fortis in te & constans patientia fuerit. (k) *Quartum est*, atque ultimò hîc observandum, ne facilè illum, quem semel elegisti, deseras Confessarium, sed ejus constanter utaris operâ, donec aliud aut necessitas, aut valde urgens suadeat causa. Ipsius hoc Spiritûs Sancti est consilium, qui per Ecclesiasticum sic loquitur. (l) *Amicus fidelis*

(k) Ludovicus. de Ponte. tom. 1. de perf. tract. 3. cap. 8. §. Ex his colligitur. (l) Eccli. 6. 14.

delis protectio fortis ; qui autem invenit illum , invenit thesaurum. (m) Amico fideli nulla est comparatio , & non est digna ponderatio auri , & argenti contra bonitatem fidei illius. (n) Amicus fidelis medicamentum vitæ , & immortalitatis , & qui metuunt Dominum , invenient illum. (o) Ne derelinquas amicum antiquum , novus enim non erit similis illi. Unde , si tibi fortasse incidat , te modicum aut nullum ex ejus directione percipere fructum , hanc abige cogitationem , ceu malam Dæmonis suggestionem , qui tuo profectui , tuisque commodis invidet , réque omnibus modis tam valido præsidio exuere studet : & sanè , non potest non esse ingens virtus , magnique opus meriti , si se propter DEUM homo subjiciat homini , si violentiam inferens propriæ naturæ , suam alteri conscientiam aperiat sincerè , si suam agnos-
scens

(m) Vers. 15. (n) Vers. 16, (o)
Eccli. 9. 14.

scens fragilitatem generosam hac in re exerceat humilitatem, si noxium vincens pudorem fateatur ultrò commissum errorem. Et hoc est, quod sancti Patres, quod sacræ literæ, quod omnes Magistri spiritûs docent, jubent, ac monent. Omnis aliis, audi, quid dicat sanctus Spiritus. (p) *Melius est, duos esse simul, quàm unum: habent enim emolumentum societatis suæ.* (q) *Si unus ceciderit, ab altero fulciatur. Væ soli, quia, cùm ceciderit, non habet sublevantem se:* (r) *Et si quispiam prævaluerit contra unum, duo resistunt ei:* (s) *funiculus triplex difficilè rumpitur. Multi pacifici sint tibi, Et consiliarius sit tibi unus de mille.* (t) *Cum viro sancto assiduus esto, quemcunque agnoveris observantem timorem DEI,* (u) *cujus anima est secundum animam tuam Et qui, cùm titubaveris in tenebris, condolebit tibi*

(p) Eccle. 4. 9. (q) Vers. 10. (r) Vers. 2. (s) Eccli. 6. 6. (t) Eccli. 37. 15. (u) Vers. 16.

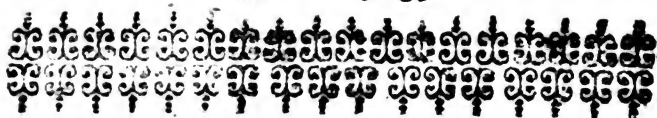

zibi. (x) Si possides amicum in tenta-
 zione, posside eum. (y) Anima viri
 sancti enuntiabit aliquando magis vera,
 quàm septem circumspectores sedentes in
 excelso ad specularandum. (z) Et in his
 omnibus deprecare altissimum, ut
 dirigat in veritate viam
 tuam.

PAR-

(x) Eccli. 6. 7. (y) Eccli. 37. 18.
 (z) Vers. 19.

PARTITIO

LIBRI.

P A R S. I.

De Præparatione ad Confessionem.

Caput I. De examinatione conscientia. Fol. 3.

Cap. II. De contritione & attritione. 10.

Cap. III. De proposito emendationis. 19.

P A R S II.

De Confessione, seu narratione peccatorum.

Cap. I. De materia confessionis. 31.

Cap. II. De Specie & numero peccatorum. 37.

Cap. III. De circumstantiis peccatorum. 44.

P A R S

2102

P A R S III.

De proprietatibus bonæ confessionis.

Cap. I. De puritate & veracitate confessionis. 55.

Cap. II. De Humilitate & fortitudine confitentis. 64.

Cap. III. De Prudentia & discretione pœnitentis. 75.

P A R S IV.

De pœnitentia & satisfactione pro peccatis.

Cap. I. De pœnitentia. 85.

Cap. II. De emendatione vitæ. 92.

Cap. III. De relapsu in peccata. 102.

P A R S V.

De aliis rebus ad Sacramentum pœnitentiæ spectantibus.

Cap. I. De sigillo Confessionis. 113.

Cap. II. De conscientia. 121.

Cap. III. De scrupulis. 130.

PARS

PARS VI.

De peccatis, & imperfectionibus.

Cap. I. *De peccatis & imperfectionibus in genere.* 141.

Cap. II. *De peccatis & imperfectionibus in specie.* 157.

Cap. III. *De qualitate peccatorum & imperfectionum.* 171.

PARS VII.

De motivis dolendi de peccato mortali.

Cap. I. *De quinque damnis peccati mortalis.* 189

Cap. II. *De aliis quinque damnis peccati mortalis.* 205.

Cap. III. *Dolor seu contritio de peccato mortali.* 221.

PARS VIII.

De motivis dolendi de peccato veniali.

Cap. I. *De quinque damnis peccati venialis.* 239.

Cap.

Cap. II. De aliis quinque damnis peccati venialis.	285.
Cap. III. Dolor seu contritio de peccato veniali.	277.

PARS IX.

De motivis dolendi de imperfectione.

Cap. I. De quinque damnis imperfectionis.	293.
Cap. II. De aliis quinque damnis imperfectionis.	315.
Cap. III. Dolor seu contritio de imperfectione.	341.

PARS X.

De agendis, ante, in, & post confessionem.

Cap. I. De agendis ante confessionem.	359.
Cap. II. De agendis in confessione.	373.
Cap. III. De agendis post confessionem.	385.

FINIS.

MAG 2016035

1104

